

ΑΙΣΜΑΤΑ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΑΩΡΙΟΥ

Λευκαδίοι.

ΑΘΗΝΗΣΙ,

'Εν τῷ βιβλιοπωλείῳ

Ο ΚΟΡΔΗΣ.

1861

ΝΕΚΡΙΚΗ ΩΔΗ.

Τὴν αὐγὴν μὲ τὴ δροσοῦλα ἐξεφύτρωσ' ἔνα ρόδο
Τὴν αὐγὴν μὲ τὴ δροσοῦλα ἐμαράθηκε τὸ ρόδο!

Γιὰ μιὰν ἄνοιξι μονάχα στὰ περίφανα κλαριά του
Ἐτραγούδησε τ' ἀηδόνι ἔκαμε καὶ τὴ φωλιά του...
Σὰν ἡ ἄνοιξι γυρίσῃ καὶ τ' ἀηδόνι σὰ γυρίσῃ,
·   Τὴ φωλιά του ποῦ θὰ στήσῃ;...

"Οταν ἔθγαινεἡ σελήνη, δταν ἔθγαιναν τ' ἀσέρια
Μὲ ἀγάπη τὸ ἐθωροῦσαν, τοῦ ἀπλώνανε τὰ χέρια.
Σὰν νὰ γέθελαν ἔκει ἐπάνω νὰ τὸ πάρουν τὸ καῦμένο,
Ἐλεγαν πῶς εἶν ἀδέρφι, ἔλεγαν πῶς πλανημένο
Τ' οὔρανοῦ τὸ μονοπάτι τ' ὄρφανὸ θὰ εἶχε χάση
"Ωχ! ἀσέρια! ωχ! ἀσέρια! γρήγορα ποῦ θὰ σᾶς φθάσῃ!
Κάποιοι ποῦ ἤκουσαν τ' ἀηδόνις δάκλαρίτου νὰ λαλῇ
Εἴπαν δὲν εἶναι τραγοῦδι, μυρολόγι εῖν' ἔκει ...

Κ' ὅσοι εἰδαν τὰς ἀκτίνας τῶν ἀστέρων τ' οὐρανοῦ
Νὰ γελοῦν νὰ παιγνιδίζουν μὲ τὰ φύλλα τοῦ ὄρφανοῦ
Εἴπανε τὰ φῶτα ἐκεῖνα ἄχ! δὲν εἶναι τῆς χαρᾶς
Εἴπαν ὅτι εἶναι τὰ φῶτα νεκρικῆς κεροδοσᾶς.

Τὴν αὔγη μὲ τὴ δροσοῦλα ἐξεφύτρωσ' ἔνα ρόδο
Τὴν αὔγη μὲ τὴ δροσοῦλα ἐμαράθηκε τὸ ρόδο.

Μὴν ἐπέρασεν ἐκεῖθεν ὁ Βοριάς ὁ παγωμένος
Καὶ σὰν εἶδε τέτοιο ρόδο ὁ σκληρὸς ἐρωτεμένος
"Αρπαξε τὴ μυρωδιά του
Καὶ τὴν πῆρε στὰ φτερά του; . . .

Τόσον εἶναι μαραμένο καὶ τὰ φύλλα του ἔχει ἀχνὰ
Όπου λές ὅτι γιὰ χρόνους τῆς αὐγούλας ή δρόσας
Δὲν τὸ ἐδρόσισε τὸ μαῦρο. Τόσον εἶναι πικραμένο
Όπου λές ὅτι ἐπάνω σὲ χωρὶς σαβανομένο
Κάποιο χέρι τὸ εἶχε στήση
Νεκρικὰ νὰ τὸ στολίσῃ.

Τὴν αὔγη μὲ τὴ δροσοῦλα ἐξεφύτρωσ' ἔνα ρόδο
Τὴν αὔγη μὲ τὴ δροσοῦλα πῶς ἐχάθηκε τὸ ρόδο;
Δὲν τὸ ξεύρω!..Κάποιος εἶπε ὅτι ἐψὲς τὸ βράδυ βράδυ
Εἶδε κάποιονε νὰ φεύγῃ σὰν καπνὸς μὲ τὸν ἀγέρα.

Τ' ἀλογότου ἦτο μαῦρο σὰν τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι

Κι' ἐλαφρὸ σὰν τὸν αἰθέρα,

Εἰς τὸ χέρι του ἐβαστοῦσε, ἀχαμνὸ ξεγυμνωμένο

Ἐνα δόδο μαραμένο.

Οτανέφευγε ἀκολουθῶνταςτοῦπελάσουτὴνάκρηάκρη

Ἄχ δὲν ἔχυν' ἐνα δάκρυ,

Μόνον ἔλεγε σὸ κῦμα, ποῦ τὸν βλέπει καὶ τραβιέται,

«Κύματά μου εἰπέτε, εἰπέτε

» Δὲν εἶν' ὄμορφο τὸ δόδο; » Μόνον λέγει σὸ χορτάρι

Ποῦ ὑποκάτω ἀπ' τὸ ποδάρι

Τοῦ ἀλόγου του πεθαίνει. « Δὲν εἴμ' ἄξιος κ' ἐγὼ

Τέτοιο δόδο νὰ φορᾶ; »

Τέτοια δόδα καὶ τοῦ Χάρου κάνουν ὄμορφα τὰς ζήθια.

Εἶναι ἀλήθεια, εἶν' ἀλήθεια!

Η ΣΚΛΑΒΑ.

"Ανοιξε τὰ φτερούγια σου,
Ἄχολο περιστέρι,
Καὶ θὰ γὰ πᾶς γι' ἀγάπη μου
Σὲ μακρινὸ σεφέρι.
Εἶναι μακρὺς ὁ δρόμος σου,
Θὰ φύγῃς μοναχό σου
"Απλωσε τὸ φτερό σου
Καὶ σύρε στὸ καλό.

Καὶ σὰν διαβῆς τὰ σύγνεφα
Καὶ σὰν τὰ διαπεράσης,
Καὶ μέσα ἔχει ποῦ κάθονται
Τ' ἀστροπελέκια φθάσης,
Θυμήσου περιστέρι μου
Μὴ σοῦ καῆ τὸ βάμμα
Όποῦ βαστάει τὸ γράμμα
Καὶ πέσῃ καὶ χαθῶ.

Καὶ σὰν ἴδῃς τὰ κύματα
'Απὸ ψηλὰ ν' ἀφρίζουν

Καὶ νὰ χτυποῦν νὰ βόγκουνε,
Τὴ γῆ νὰ φοβερίζουν,
Μὴ γελαστῆς πουλάκι μου,
Νὰ πᾶς ἔκει σιμά τους,
Τὰ δόλια τὰ νερά τους
Θὰ βρέξουν τὴ γραφή.

Εἶναι τὰ κύματ' ἀσπλαχνα,
Πάντα νερὸ διψοῦνε
Κ' ἐπάνω σου θὰ πέσουνε
Σχληρὰ νὰ καταπιοῦνε
Τὰ δάκρυα ποῦ ἐστάξανε
Εἰς τὸ χαρτί μου ἐπάνω.
Ἄχ ! κάλλιο νὰ πεθάνω
Παρὰ νὰ μὴ τὰ ίδῃ.

Κι' ἀν ἵσως καὶ στὸ δρόμο σου
Ψηλὰ μὲς τὸν αἰθέρα,
Πιστὸ περιστεράκι μου,
Τὴν ἀνοιξὶ μιὰ μέρα
Τὰ χειλιδόνια τ' ἄχαρα
Ἄν τύχη κὴ ἀπαντήσῃς
Νὰ μοῦ τὰ χαιρετήσῃς
Μ' ἑνα γλυκὸ φιλί.

Καὶ νὰ τοὺς πῆς ποῦ βρίσκομαι;
Πῶς ἡ καρδιά μου τρέμει,
Πῶς γάνονται τὰ νιῶτά μου
Σὲ τούρκικο χαρέμι.
Καὶ πὲς τὸ παραθύρι μου
Νὰ μὴ τὸ λησμονήσουν
Καὶ νᾶλθουνε νὰ στήσουν
Σιμά μου μιὰ φωλιά.

Κι' ἀν ἵσως κὴ ἀποστάσανε
Καὶ ταῦρης δειλιασμένα
Κι' ἀπὸ χειμῶν' ἀνέλπιστο
Τὰ ἴδῃς κυνηγημένα,
Θυμήσου, περιστέριμου,
Τὴ δάχη σου νὰ στρώσῃς,
Καὶ τὰ φτερὰ ν' ἀπλώσῃς
Σὰν καραβιοῦ πανιά.

Κ' ἐκεῖ ποῦ οὐ ἀρμενίζετε
Καὶ θὰ κρυφομιλῆτε
Καὶ μυστικὰ τὸ πόνο σας
Καθένα οὐδὲ διηγῆται,
Θυμήσου, περιστέρι μου,
Νὰ πῆς στὰ χειλιδόνια

Πῶς ἔφυγαν δύο χρόνια
Οποῦ εἶμαι στὴ σκλαβιά.

Κ' ἔκει ποῦ πρωτοφθάσουγε
Κ' ἔκει ποῦ πρωταράξουν
Νὰ πᾶν νὰ ποῦν στ' ἀδέρφια μου
Νὰ λθοῦνε νὰ μ' ἀρπάξουν,
Καὶ κάθ' αὐγὴ στὸ λάλημα
Καὶ μὲν νὰ μελετᾶνε
Καὶ νὰ τοὺς ἐνθυμᾶνε

Πῶς εἶμαι στὴν Τουρκιά.

Τότε νὰ τρέξῃς γρήγορα
Καὶ σὺ περιστεράκι
Νὰ πᾶς ἐπάνω στ' Ἀγραφα,
Στὸ κλέφτικο γιατάκι,
Καὶ ναύρης τὴν ἀγάπη μου
Τὸ Λάμπρο, τὴ ζωή μου,
Καὶ δῶσε τὴ γράφη μου

Κ' ἔνα φιλί χρυφά.

Καὶ πές του χαιρετίσματα
Νὰ μὴ μὲ λησμονήσῃ,
Πῶς εἶμαι νειὰ χ' εἶμ' ὥμορφη
Σὰν τὸ νερὸ στὴ βρύσι,

Καὶ πῶς μὲ κινδυνεύουσι

Καὶ πῶς μὲ τυραγνοῦστ

Καὶ χίλιοι καρτεροῦνε

Μιὰ μόνη μου ματιά.

Κι' ἀνίσως καὶ τὰ νιῶτά μου

Ἄκομα τὰ θυμᾶται,

Κι' ἀνίσως καὶ σὰν ὄνειρο

Μὲ βλέπει σὰν κοιμᾶται,

Πές του, περιστεράκι μου,

Νὰ ζώσῃ τὸ σπαθίτου,

Κ' ἡ μαύρ' ἡ Ἀρετήτου

Τρομάζει τὴ σκλαβιά.

Τ' ἀγιοῦλι του ἀν τὸ χόφουνε

Καὶ τοῦ τὸ μυριστοῦνε,

Τὰ ρόδα μου ἀν ἀχνίσουνε

Κι' ἀνίσως μαραθοῦνε,

Νὰ μὴ μῶχη παράπονο

Νὰ μὴ τόνε πυχραίνῃ . . .

Τὰ νιῶτα τὰ μαραίνει

Σκλαβιὰ καὶ μοναξά.

NANI-NANI.

Ἄγγελλοκάμωτο παιδί
Πέας στήν ἀγκαλιά μου,
Πέσε γλυκά νὰ κοιμηθῆς·

Δὲν ξεύρεις πῶς σπαράζουνε
Τὰ μαῦρα σωθικά μου,
Στὰ στήθια μου σὰν ἀπλωθῆς.

Ἐλα, φυχή μου, κύτταζε
Ἡ μάνα σου ἡ καῦμένη,
Γυμνή καὶ χιονισμένη,
Μὲ τὰ μακρὰ μαλλάκια της,
Γιὰ ίδες, θὰ σὲ σκεπάση,
Μὴν ἡ δροσὰ σὲ πιάσῃ.

Ἐλα παιδί μου κ' οἱ ὄρφανοι
Σὰν στέκουν κὴ ἀγρυπνοῦνε
Δύσκολα λησμονοῦνε.

Ἐλα νὰ σὲ κοιμήσουνε
Στὴ ζέστη τε' ἀγκαλιᾶς μου
Οἱ χτύποι τῆς καρδιᾶς μου.

Νάξερες πότ' ἔξυπνησε
Σήμερο τὴν αὐγοῦλα
Ἡ μαύρη σου ἡ μανοῦλα!

Τὰ γόνατά μου ἐτρύπησαν δύο ὥραις πεσημένη
Ἐμπρὸς εἰς τὴν Παρθένο μας. Εσύ κι' αὐτὴ μοῦ μένει
Ἐχλαφα μαῦρα δάκρυα. Ὁχι γιὰ μὲ πκιδί μου.
Ἐτάχθηκα σὴ Χάρι της γιὰ σὲ, γλυκὸ πουλί μου,
Τὸ γάλα νὰ μὴ χάσω!

Παρθένο μου! Παρθένο μου! Πάρεμε νὰ μὴ φθάσω
Νὰ ίδω τὸ μαῦρο τ' ὄρφανὸ ἀχνὸ καὶ πεινασμένο!
Στὰ μαραμμένα σήθια μου νὰ κλαίη κρεμασμένο!

Ἐλα παιδί μου ἐλπίδα μου, Ἐλα καί σε νυσάζει.
Κοιμήσου κ' ἡ μαγοῦλά σου ἔξυπνη σὲ κυττάζει
Εἶναι πικρὰ τὰ χείλη μου, φαρμάκ' εἴν τη καρδιά μου,
Ἄπὸ τὴ φτώχεια τρέμουνε τ' ἀχαρα κόκκαλά μου...
Ἐλα παιδάκι μου μὴ κλαίς. Ηέσε νὰ σὲ κοιμήσω
Καὶ νὰ σὲ ναναρίσω.

Narárisma.

Φύσ' ἀγεράκι δροσερὸν
Μὲς τῶν δενδρῶν τὰ φύλλα.
Ηᾶρ' ἀπ' τὰ ρόδα τὸν ἀνθὸν
Ἄπ' τὴν μῆλιὰ τὰ μῆλα
Καὶ φέρτα στὸ παιδάκι μου.
Εἶναι καλὸν καὶ κάνει

"Πίσυχο νάνι-νάνι.

Ἄρχινησε τὸ λάλημα
Ἄηδόνι ἐρωτεμένο,
Νανάρισέ το, τὸ φτωχὸν
Εἰν ἀποκοιμημένο
Σὰν τὴν γλυκειά σου συντροφιά
Μὲς τὴν φωλιὰ σὰν κάνει
Τὴν νύχτα νάνι-νάνι.

"Ανοιξε νυχτολούλουδο,
"Ανοιξε καὶ μὴ κλείσης
Τήν ὥμορφή σου μυρωδιὰ
Ωσότου νὰ τὴν χύσης
"Όλη μὲς τὰ μαλλάκια του.

Τὸ μαῦρο ἴδες πῶς κάνει
Μαζύ μου νάνι-νάνι.

Πέζει τ' ἀγέρι τοῦ Μαιοῦ
Μέσα στὸν καλαμιῶνα,
Γελοῦνε τ' ἄνθη, τὰ νερά,
Λαλεῖ ἡ νεροχελῶνα.
Εύτυχισμέν' εἶμαι κ' ἐγὼ.
Στὰ στήθια μου σὰν κάνει
Τὸ μαῦρο νάνι-νάνι.

Καὶ σεῖς μὲ τὰ χρυσὰ φτερά
Όνείρατά μου ἐλᾶτε
Στὸ ἔρμο τὸ καλύβι μας,
Ἄγάλια ἀγάλια ἐμβᾶτε,
Σιγὰ μὴ τὸ ξυπνήσετε
Κυττάξετε πῶς κάνει
Ἄγγελος νάνι-νάνι.

Όνείρατα εἶναι τοῦ φτωχοῦ
Ἡ συντροφιά, ἡ ἐλπίδα
Τῆς χήρας ἡ παρηγοριά,
Ο ἥλιος, ἡ ἀχτίδα.
Ἐλᾶτε μὴν ἀφήσετε

Τὴ μάνα του ποῦ κάνει
Μαζύ του νάνι-νάνι.

Αποκοιμήθη τὸ μικρὸ, κ' ἡ μάν' ἀποκοιμήθη
Βατῶντάς το σφιχτὰ σφιχτὰ σὰ μητρικάτης σήθη.

Εὐλογημένο τρεῖς φοραῖς τῆς χήρας τὸ κρεβάτι!
Εὐλογημένο τρεῖς φοραῖς! Κι' ἀνάθεμα σὸ μάτι
Οποῦ κυττάζ' ἀτάραχο μικρὸ παιδί σὸν κάνει
Στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας του τὴ νύχτα νάνι-νάνι.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΓΙΑΣ.

“Οτε πρώτου ἀνέγνωσε τὰς αἰμοσταχεῖς σελίδας, ἐν τίς ἔξισο-
ρεται ἡ ἀνήκουσος ἑδίκησις Ἀλῆ τοῦ Τεβελενλῆ κατὰ τῶν Γαρ-
δίκιων, ὅμοιογνά διτι μᾶλλον μὲ προσέβαλεν ὁ γαρακτήρ τοῦ
τρισκατεράτου Ἀθνασίου Βάγια παρὰ τὸ κακούργημα χώτο
καθ' ἔχυτό.

Εἶναι ἀναντίρρητον διτι ἂν τὴν σιγμήν ἔκεινην, καθ' ἥν ὁ Ἄντε
διέταξε τὸ πῦρ, ὁ ἀλητήριος ἔκεινος δὲν ἐπρόσφερε τὴν μιαιζόνον
γειρά του, ὁ τύραννος, βλέπων πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν ῥίπτουτας
κατὰ τὴν ὄπλα καὶ ἀποποιουμένους νὰ ὑπεκούσισιν, ἥσιλε
μεταμεληθῇ καὶ δώσῃ τὴν χάριν. Τοικύτης γνώμης εἶναι καὶ ὁ
Πουκεδίλλος.

‘Αλλὰ τὸ αἷμα ἔχυθη ποταμηδύν. Ως πρόσκτικα κλειτυμένα ἐν-
τὸς τοιχοκλείστου τετραγώνου, ἐσφάγησαν ἀνίλεως ἀπὸ πρώτου
μέχρι τελευταίου ἑπτακόσιοι περίπου Γαρδικιώται. Ἡ σκιὰ τῆς
Χάμκως ἔπιε μέχρι κόρου τὴν ἑδίκησιν, τὴν ὅποιαν θνήσκουσα
εἶχεν ἀφήσῃ κληροδότημα εἰς τὸν οἰόν της. Τώρα καὶ φονεῖς καὶ
σφάγια κοιμῶνται τὸν αὐτὸν ὕπνον!

‘Ο Βιζέρης, φοβούμενος μήπως αἱ ἐπεργύμεναι γενεκή λησμο-
νῆσισσι τὸ λαμπρότερον τῶν κατορθωμάτων του, ἐπρόβλεψεν ἐν
καιρῷ νὰ τὸ διαιωνίσῃ στήσας λίθον εἰς τὸν τόπον τῆς σφαγῆς,
ἐρ' ἥς ἐγέραξεν Ἐλληνιστὶ καὶ Τουρκιστὶ τὸ ἀνδραγάθημά του.
‘Πτο ... ιττόν· δὲν λησμονούνται τοιοῦτοι θρίαμβοι!

Ημενες νὰ διαιωνισθῇ καὶ ἡ μνήμη τοῦ Ἀθανασίου Βάγια. Ἄν
οὐ Ἀλῆς δὲν ἐπρόβλεψε περὶ τούτου φοβούμενος ἵσως μὴ ἐλα-
τέσῃ τὴν ἀξίαν τῆς ἐκδικίσεώς του, συμφερόμενος τοιαύτην
καὶ τοσαύτην δόξαν μετὰ τοῦ αὐτούργου τῆς θυτίας, ἡ φωνὴ τοῦ
λαοῦ καὶ ἡ παράδοσις; δὲν ἔλειψε νὰ τὸ κάμη.

Ἐνῷ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν συνδιαλεγόμην μετὰ τοῦ ἀξιοτίμου
φίλου μου Ι. Γ. καὶ διετρέχομεν τὰ περὶ Ἀλῆ Πασᾶ, ἔπεισεν ὁ
λόγος καὶ ἐπὶ τῆς σφαγῆς τῶν Γαρδικιωτῶν. Τότε τὸν ἡρώτησα
ὅτι ἔγγνωρίζει τι περὶ τοῦ Ἀθανασίου Βάγια, ἐκεῖνος δὲ μὲ ἀπεκρίθη
αὐτολέξει τὰ ἀκόλουθα.

«Ἐφόφιτε, φίλε μου, σὰν σκύλος. Ἀχόμη τὸν ξερνῷ τὸ γάμμα...
· Η γυναῖκά του; ξυπόλητη καὶ γυμνή, ἐπῆρεν ἐπάνω της τὴν
· κατάρχαν του καὶ ἀπὸ θύραν εἰς θύραν ἐξητοῦσε τὴν ἐλεημοσύ-
· νην, ἔως ὅτου ἔσωσε καὶ αὐτὴ, Κύριος οἶδε ποῦ, ταῖς ήμέραις
· τῆς ζωῆς της. Εἶναι δίκαιαις ἡ κρίσις τοῦ μεγάλου Θεοῦ! »

Τὸ διήγημα τοῦτο μ' ἐξέπληξεν. Ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ εἶναι ως ἡ
δικογραφία, ἐφ' ἣς βασικόμενος ὁ μέγας Δικαστής προφέρει τὰς
ἀποφάσεις του.

Ταῦτα ἀρκοῦσι πρὸς πλήρη κατάληψιν τοῦ ἐπομένου συγκορ-
γίματος. Ἡθέλτησα καὶ ἐγώ εἰς τὸ γενικὸν ἀνάθεμα νὰ ρίψω τὸν
λίθον μου κατὰ τοὺς κακούργους τούτους. Ἄν δὲν ἐπέτυχα τοῦ
σκοποῦ, ἃς ἀποδοθῇ τὸ πτατσμα εἰς τὴν ἀδυναμίαν τοῦ βραγί-
γος τοῦ κατασφενδονίσαντος τὸν λίθον.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΦΙΑΣ.

I.

Η ΦΤΩΧΗ.

Ἐλεημοσύνη, Χριστιανοί, κάμετ' ἐλεημοσύνη·
Ἐτζι ὁ Θεὸς παρηγορὰ κε' ἀγάπῃ νὰ σᾶς δίνῃ.
Ἐλεημοσύνη κάμετε στὴν ἔρημη τὴ χήρα!

Φτωχὴ γυναικα ἐφώναξε τὸ ἀλλης φτωχῆς τὴ θύρα.
— Ή νύχτα, τὸ ἀστραπόβροντα, τὸ χιόνι δὲν μ' ἀφίνει
Να πάγω ἐμπρός. Χριστιανοί, κάμετ' ἐλεημοσύνη!
Ἀνοίξετέ μου, ἀπέθανα. . . Κ' ἐγὼ Θεὸ λατρεύω.
Ἀνοίξετέ μου Χριστιανοί, ξμαθα νὰ νηστεύω,
Καὶ τὸ φωμί σας δὲν ζητῶ, δὲν θέλω νὰ τὸ πάρω.
Φτωχὸς φτωχόνε συμπονεῖ γλυτῶς εμεὶς ἀπὸ τὸ Χάρο.
Μὲ φθάνουνε δυὸς κάρβουνα, μὲ φθάνει τὸ φυτύλι.
Ποῦ κάθε βράδυ ἀνάφτετε, ποῦ καῖτε στὸ καντῆλι
Ἐμπρὸς σὴ μάνα τοῦ Θεοῦ, ἐμπρὸς εἰς τὴν Παρθένο.
Ἐλεημοσύνη, λίγο φῶς.. προφθάσεμε.. πεθαίνω..

II.

- Μάνα μου, ξύπνα, δὲν ἀκοῦς; σὴ θύρα μας χτυπᾶνε.
- Αγέρας δέρνει τὰ κλαριά τοῦ λόγκου καὶ βογκᾶνε.
- Σκιάζομαι, μάνα, σὰν πουλίφεύγει πετά' ήκαρδιάμου.
- Εἶναι σκυλιά ποῦ δυάζονται πέσε σὴν ἀγκαλιάμου
- Ακουσα κλάψαις καὶ φωναῖς.

Θὰ τάειδες στόνειρό σου,

Κοιμήσου γύρισ' ἀπ' ἐδῶ καὶ κάμε τὸ σταυρό σου.

III.

Ακούω στὴ θύρα μας σὰ βογκητὸς,
Σὰν ψυχομάχημα· θὰ πάω νὰ ἰδῶ.

Σκόνεται ἡ δύστυχη καὶ πάει νὰ ἴδῃ.

Στὸ χῶμα κοίτεται ἔνα κορμί.

Αχνὸς τὸ πρόσωπο καὶ τὰ μαλλιά
Εήπλεγα σέρνονται στὴν τραχηλιά,
Τὰ χέρια κρούσταλλο, σιδερωμένα
Μέσα στὸν κόρφο της τάχει χωμένα.

Παιδί μου, πρόφθασε, δός μου βοήθεια

Ἐκεῖνα πάκουσες ἥταν ἀλήθεια.

Στὰ χέρια γλήγορα τὴν ξένη πέρνουν
Καὶ στὸ κρεβάτι τους τὴν συνεφέρουν.

— Σύρτε παιδάκια μου ν' ἀναπαυθῆτε.
Ἔιναι μεσάνυχτα, θὰ κοιμηθῆτε.

— Καλὸ ξημέρωμα, καλὴ αὔγε.
Κοιμήσου ἡσυχα μαύρη φτωχή!

Αντάμα ἐπέσανε μάνα, παιδί,
Τὰ μάτια ἐκλείσανε 'ς ὑπνο βαθός.
Η ξένη ἡ δύστυχη δὲν κλεῖ τὸ μάτι;
Τί νὰ τὴν ἥψηκε μὲς τὸ κρεβάτι;

IV.

‘Ο Βρυκόλακας.

Πές μου τί στέκεσαι, Θανάστ., ὅρθος,
Βουβός σὰ λείψανο στὰ μάτια ἐμπρός;
Γιατί, Θανάση μου, βγαίνεις τὸ βράδυ;
Χύπνος γιὰ σένανε δὲν εἶν' στὸν Ἀδη; .

Τώρα περάσανε χρόνοι πολλοί....
Βαθειὰ σ' ἐδρίξανε μέσα στὴ γῆ....

Φεῦγα, σπλαχνίσου με. Θὰ κοιμηθῶ.

Αφες με ἡσυχη νὰ ἀναπαιθῶ.

Τὸ χρίμα πώκαμες μὲ συνεπῆρε.

Βλέπεις πῶς ἔγινα. Θανάση σύρε.

Ολοι μὲ φεύγουνε, κανεὶς δὲ δίνει

Στὴν ἔρμη χήρα σου ἐλεημοσύνη.

Στάσου μακρύτερα . . . Γιατί μὲ σκιάζεις;

Θανάση, τί ἔκαμα καὶ μὲ τρομάζεις;

Πῶς εἶσαι πράσινος! . . . μυρίζεις χῶμα. . . .

Πές μου δὲν ἔλυωσες, Θανάση ἀκόμα;

Αίγο συμμάζωξε τὸ σάβανό σου . . .

Σκουλήκια βόσκουνε στὸ πρόσωπό σου.

Ηεοχατάρατε, γιὰ ίδες πετάνε,

Κ' ἔρχονται ἐπάνω μου γιὰ νὰ μὲ φᾶνε.

Πές μου ποῦθ' ἔρχεσαι μὲ τέτοι ἀντάρα;

Ακοῦς τί γένεται, εἶναι λαχτάρα.

Μέσ' ἀπ' τὸ μυῆμά σου γιατί νὰ βγῆς;

Πές μου ποῦθ' ἔρχεσαι, τῆλθες νὰ ιδῆς;

V.

Μέσα στοῦ τάφου μου τὴ σκοτεινὰ
Κλεισμένος ἥμουνα τέτοια νυχτιὰ,
Κ' ἐκεῖ ποῦ ἔστεχα σαβανωμένος
Βαθειὰ στὸ μνῆμά μου συμμαζωμένος,

Ἐξαφνα ἐπάνω μου μιὰ κουκουβάγια
Ἀκούω ποῦ φώναζε — Θανάση Βάγια,
Σήκου χ' ἐπλάκωσαν χίλιοι νεκροὶ¹
Καὶ θὰ σὲ πάρουνε νὰ πᾶτ' ἐκεῖ. —

Τὰ λόγια τάκουσα καὶ τῶνομά μου.
Σκᾶνε καὶ τρίβονται τὰ κόκκαλά μου.
Κρύβομαι, χώνομαι ὅσο' μπορῶ
Βαθειὰ στὸ λάχο μου, μὴ τοὺς ἴδω.

— Ἔβγα καὶ πρόβαλε, Θανάση Βάγια,
Ἐλα νὰ τρέξωμε πέρα στὰ πλάγια.
Ἐβγα μὴ σκιάζεσε δὲν εἶναι λύκοι.
Τὸ δρόμο δεῖξέ μας γιὰ τὸ Γαρδίκι. —

Ἐτζι φωνάζοντας σὰ λυσσασμένοι
Πέφτουν ἐπάνω μου οἱ πεθαμμένοι.

Καὶ μὲ τὰ νύχια τους καὶ μὲ τὸ στόμα
Πετᾶνε, σκάφτουντε τὸ μαῦρο χῶμα.

Καὶ σὰν μ' εὑρήκανε ὅλοι μὲ μιὰ
Ἐξω ἀπ' τοῦ τάφου μου τὴν ἐρημιὰ,
Γελῶντας, σκούζοντας, ὥγρια μὲ σέρνουν
Κ' ἔκει ποῦ μοῦ εἴπαντε μὲ συνεπέρνουν.

Πετᾶμε, τρέχομε φυσσομανάει,
Τὸ πέρασμά μας κόσμο χαλάει.
Τὸ μαῦρο σύγνεφο, ὅθε διαβῆ,
Οἱ βράχοι τρέμουντε, ἀνάφτ' ἡ γῆ.

Φουσκόνει δ ἄνεμος τὰ σάβανά μας
Σὰν ν' ἀρμενίζαμε μὲ τὰ πανιά μας.
Πέφτουν στὸ δρόμα μας καὶ ἔσκολλαντε
Τὰ κούφια κόκκαλα στὴ γῆ σκορπάνε.

Ἐμπρὸς μᾶς ἔστερνε ἡ κουκουβάγια
Πάντα φωνάζοντας-Θανάση Βάγια.
Ἐτζὶ ἐφθάσαμε σ' ἔκεια τὰ μέρη,
Ποῦ τόσους ἔσφαξα μ' αὐτὸ τὸ χέρι.

“Ω τί μαρτύρια! ”Ω τί τραμάραις!
Πόσαις μοῦ βίξαντε σκληραῖς κατάραις!

Μοῦ δῶκάν κ' ἔπια αἷμα πημένο.

Γιὰ δὲς τὸ στόμα μου τῶχω βαμμένο.

Κ' ἐν ὦ μὲ σέρνουνε καὶ μὲ πατοῦνε
Κάποιος ἐφώναξε .... Στέκουν κι' ἀκοῦνε.
-Καλῶς σ' εὐρήκαμε, Βιζίρη Ἀλῆ-.
Ἐδῶθε μπένουνε μὲς τὴν Αὔλη.

Πέφτουν ἐπάνω του οἱ πεθαμμένοι.
Μὲ παραιτήσανε. Κανεὶς δὲν μένει.
Κρυφὰ τοὺς ἔφυγα καὶ τρέχω ἐδῶ
Μὲ σὲ γυναικά μου νὰ κοιμηθῶ.

VII.

Θανάση, σ' ἄκουσα, τραβήξου τώρα.
Μέσα στὸ μνῆμά σου νὰ πάς εἰν' ὥρα.

-Μέσα στὸ μνῆμά μου γιὰ συντροφιὰ
Θέλω ἀπ' τὸ στόμα σου τρία φίλιά.

-Οταν σοῦ βίξανε λάδι καὶ χῶμα
Ηλθα σ' ἐφίλησα κρυφὰ στὸ στόμα.

-Τώρα περάσανε χρόνοι πολλοὶ ..
Μοῦ πήρε ή κόλασι κειὸ τὸ φίλι.

Φεῦγα καὶ σκιάζομαι τὸ ἄγρια σου μάτια.

Τὸ σάπιο χρέας σου πέφτει κομμάτια.

Τραβήξου, κρύψε τα, κεῖνα τὰ χέρια.

Απ' τὴν ὥχάμια τους λὲς κ' εἰν' μαχαίρια

— Ελα γυναικά μου, δὲν εἶμ' ἐγὼ

Κεῖνος ποῦ ἀγάπησες ἔναν καιρό.

Μή μὲ σιχαίνετε, εἶμ' ο Θυνάστης.

— Φεῦγ' ἀπ' τὰ μάτια μου, Οὰ μὲ κολάστης.

Πίγνετ' ἐπάνω τῆς καὶ τὴν πιάνει

Μέσα στὸ στόμα τῆς τὰ χεῖλη βάνει.

Στὰ ἔρματα στήθια τῆς τὰ ροῦχ' ἀρχίζει

Ποῦ τὴ σκεπάζουνε νὰ τὰ ξεσχίζῃ.

Τὴν ἐξεγύμνωσε . . . τὸ χέρι ἀπλόνει . . .

Μέσα στὸ κόρφο τῆς ἄγρια τὸ χώνει . . .

Μένει σὰν μάρμαρο. Κρύος σὰ φεῦδι

Τρίζει ἀπ' τὸ φόβο του τὸ κατακλεῖδι.

Σὰ λύκος ρυάζεται, τρέμει σὰ φύλλο . . .

Στὰ δάκτυλα ἔπιασε τὸ Τίμιο Ξύλο.

Τὴ μαύρη ἐγλύτωτε τὸ φυλαχτό τῆς

Καπνός, ἐσθύστηκε ἀπ' τὸ πλευρό τῆς.

Τότε ἀκούστηκε κ' ἡ κουκουβάγια
Ἐξω ποῦ ἐφώναζε. — Θανάση Βάγια.

VII.

Ξύπνα, παιδί μου, κ' ἡ αὐγὴ ἀπὸ τὸ βουνὸν προβαίνει.
Ξύπνα ν' ἀνάψωμε φωτιὰ, κ' ἡ ξένη μᾶς προσμένει.

-Καλή σου μέρα, μάνα μας· ήσυχασες κομμάτι;
-Λίγο κομμώματι ἡ δύστυχη, δέν ἔχλεισα τὸ μάτι,
Ἐχετε γειὰ, ἔχετε γειὰ, πρέπει νὰ σᾶς ἀφήσω.
Εἶναι μακρὺς ὁ δρόμος μου, καὶ πότε θὰ κινήσω;

-Γιατί δὲν μᾶς ἐξύπνησες κ' ἔμεινες μοναχή σου;
Σύρε μανοῦλα, σὸ καλὸ καὶ δός μας τὴν εὐχή σου.

-Γιὰ τὸ καλὸ ποῦ κάμετε, γιὰ τὴν ἐλεημοσύνη,
Ὑπνο γλυκὸν δὲ Κύριος κ' ἡσυχο νὰ σᾶς δίνῃ.
Ἄλλο καλὸνὰ σᾶς φιηθῶ στὸ κόσμο μας δὲν ξεύρω.
Νύχτα καὶ μέρα τὸ ζητῶ καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὸ εῦρω.

-Μάνα κ' ἡ φτώχια εἶναι κακὴ γιατ' ἔχει κατηφρόνια.
-Τὰ πλούτη τὰ ἐδοκίμασα, περᾶσαν μὲ τὰ χρόνια.

— Μέσα στὸ λόγκο ἡ δύευχοι ζοῦμε κ' ἡμεῖς σὰν λύκοι,
·Απ' τὸν καιρὸ ποῦ χάλασε τὸ ἔρμο τὸ Γαρδίκι.

“Ω δυευχιά μου! ”Ω δυστυχιά! Ο κόσμος θὰ χαλάσῃ!
Καὶ ποιὸν ἐμελετήσανε;

Tὸ Βάγια τὸ Θανάση

— Κ' ἐγὼ εἴμ' ἡ γυναικά του. Κάμετε τὸ σταυρό σας
Ηᾶρτε λιβάνι, κάψετε νὰ διωξτε τὸν ἐχθρό σας.
Ἐψὲς τὴ νύχτα ἐμπῆκ' ἐδῶ, ἐστάθηκε σιμά μου...
Σχωρέετε τόνε, Χριστανοί, πλᾶψτε τὴ συφορά μου.

Πέρνει τὸ λόγκο. Τὸ παιδί κ' ἡ μάν' ἀνατριχιάζουν,
Καὶ τὸ σαυρότους κάμνοντας τρέμουν ποῦ τὴν κυτ-
[τάζουν.

Ο ΔΗΜΟΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΡΥΟΦΥΛΑΙ ΤΟΥ.

Πολλάκις συμπτώσεις ἀπλούσαται ἀποδίδονται παρὰ τοῦ λαοῦ εἰς ὑπερφυσικάς αἰτίας. Οὐ θάνατος μάλιστα τῶν ἔξόγων πολεμισῶν συνοδεύεται σχεδὸν πάντοτε ὑπὸ περαδόξου τινὸς συμβάντος. Τὰ ὑπῆρχετοῦντα αὐτοὺς κτήνη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θνήσκουσιν, ὅλιγον μετ' αὐτοὺς ἀποποιούμενα τὴν τροφὴν καὶ ποθοῦντα τὸν κύριόν των. Οὐ πάπος τοῦ Καζριώτου δὲν ἡθέλησε νὰ δεχθῇ οὐδένα ποτὲ ἀλλον ἐπὶ τῶν νύτων του μέχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησε.

Οἱ κλέφται, ἔξωσμένοι τὰ ὅπλα ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ οὐδέποτε παραίτοῦντες αὐτά, φυσικὸν ἦτο ν' ἀγαπῶσιν αὐτὰ μέχρι λατρείας. Δὲν εἶναι σπάνιον ν' ἀπαντήσῃ τις εἰς τὴν δημοτικὴν αὐτῶν ἴσοριαν ἀνήκουστα κατορθώματα, ἐνίστε δὲ καὶ τρομερὰ κακουργήματα πρὸς κατάκτησιν ἢ ἀνάκτησιν δπλου τινὸς γνωστοῦ καὶ περιζήμου.

Οἱ ἔρως αὐτῶν ἐμεγαλύνετο τόσον, ὥστε ἐθάπτιζον αὐτὰ ὡς τὸν τέκνα. Ἐφήρμοζον δὲν ἐπ' αὐτῶν ἢ ἐφεύρισκον ὄνόματα πάντη περίσσα.

Ἐγώ εἰς γετράς μου γιαταγάνιον ἐπωνομαζόμενον Βρυκόλακα καν. Γνωρίζω σπάθην καλουμένην Μαυροσχον. Οὐ δὲ περίφημος Χρῆστος Μιλλιώντες ἔδωκε τῶνομά του εἰς τὸ τρομερόν του δπλον, δῆθιν καὶ μιλλιόνια εἰδος πυροβόλων ἔχόντων τὴν μορφὴν καὶ τὴν ἀξίαν ἐκείνου.

Τις δὲν ἔγνωριζε τὸ δπλον ~~αετού~~ Ηαλαιοπούλου ἐπὶ Ἀλῆ Πασᾶ, ἀλάνθαστον βροντοφῦνον; Ἐνόμιζον αὐτὰ ἔμψυχα καὶ συνδιελέγοντο πρὸς ἐκεῖνα. Τὰ ἐκόσιμουν ὡς ἐρωμένας των καὶ θνήσκοντες ἡθελον αὐτὰ πλησίον των ἐντὸς τοῦ τάφου.

Εἶναι ὥραία ἡ λατρεία αὕτη ἐνός πολεμιστοῦ!

Ο ΔΗΜΟΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙ ΤΟΥ.

Ἐγέρασα, μωρὲς παιδιά. Πενήντα χρόνους κλέφτης
Τὸν ὑπνο δὲν ἔχόρτασα, καὶ τώρ' ἀποσταμένος
Θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Ἐσρέφεψ' ἡ χαρδιά μου.
Βρύσι τὸ αἷμα τῶχυσα, σταλαματιὰ δὲ μένει.

Θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Κόψτε κλαρὶ ἀπ' τὸν λόγκο
Νᾶναι γλωρὸ καὶ δροσερὸ, νᾶναι ἀγθοὺς γεμάτο,
Καὶ στρῶσε τὸ χρεββάτι μου καὶ βάλτε με νὰ πέσω.

Ποιὸς ξέρει ἀπ' τὸ μνῆμά μου τί δένδρο θὰ φυτρώσῃ!
Κι' ἀν ξεφυτρώσῃ πλάτανος σὸν ἵσκιο του ἀποκάτω,
Θάρχονται τὰ κλεφτόπουλα τάρματα νὰ κρεμᾶνε.
Νὰ τραγουδοῦν τὰ γιῶτα μου καὶ τὴ παλληκαριά μου.

Κι' ἀν κυπαρίσι ὥμερφο καὶ μαυροφορεμένο,
Θάρχονται τὰ κλεφτόπουλα τὰ μῆλά μου νὰ πέργουν
Νὰ πλένουν ταῖς λαβωματικῆς, τὸ Δῆμο νὰ σχωρᾶνε.

Ἐφαγ' ἡ φλόγα τάρματα, οἱ χρόνοι τὴν ἀνδρειά μου.
Ἡρθε κ' ἐμένα ἡ ὥρα μου. Παιδιά μου μὴ μὲ κλῆψε.
Τ' ἀνδρειωμένου ὁ θάνατος δίνει ζωὴ στὴ νιώτη.
Σταθῆτ' ἐδῶ τριγύρω μου, σταθῆτ' ἐδῶ σιμά μου,
Τὰ μάτια νὰ μοῦ κλείσετε, νὰ πᾶρτε τὴν εὐχή μου.

Κ' ἔν' ἀπὸ σᾶς τὸ νιώτερο ἃς ἀνεβῆ τὴν ῥάχη,
Ἄς πάρη τὸ τουφέκι μου τ' ἄξο μου καρυοφύλλι,
Κ' ἀσμοῦτὸ δέριξητρεῖσφοραῖςκαὶ τρεῖσφοραῖςσκούξῃ
«Ο Γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ Γέρο Δῆμος πάει».
Θ' ἀναστενάξῃ λαγκαδιά, θὰ νὰ βογγύξῃ ὁ βράχος
Θὰ βαργομήσουν τὰς οιχιὰ, ἡ βρύσαις θὰ θολώσουν
Καὶ τ' ἀγεράκι τοῦ βουνοῦ, διποῦ περνᾷ δροσάτο,
Θὰ ξεψυχήσῃ, θὰ σβυστῇ, θὰ ρίξῃ τὰ φτερά του
Γιὰ νὰ μὴ πάρη τὴ βοὴ ἀθελα καὶ τὴ φέρη
Καὶ τήνε μάθη δ' Ολυμπος καὶ τὴν ἀκούσῃ ὁ Πίνδος
Καὶ λυόσουνε τὰχιόνια τους καὶ ξεραθοῦν οἱ λόγκοι.

Τρέχα, παιδί μου, γλήγορα, τρέχα ψηλὰ σὴν ῥάχη
Καὶ ρίξε τὸ τουφέκι μου. Στὸν ὕπνο μου ἐπάνω
Θέλω γιὰ ὑστερη φορὰ ν' ἀκούσω τὴ βοὴ του.

Ἐτρεξε τὸ κλεφτόπουλο, σὰν νάτανε ζαρχάδι,
Ψηλὰς ἡράχη τοῦ βουνοῦ καὶ τρεῖς φοραῖς φωνάζει
«Ο Γέρο Δῆμος πέθανε, ο Γέρο Δῆμος πάει».

Κ' ἔκει ποῦ ἀντιβοούσανε οἱ βράχοι τὰ λαγκάδια,
Πίγνει τὴ πρώτη τουφεκιὰ, κ' ἔπειτα δευτερόνει.
Στὴν τρίτη καὶ τὴν ὑστερη, τ' ἄξο τὸ καρυοφύλλι
Βροντᾶ, μουγκρίζει σὰν θεριὸ, τὰ σωθικά του ἀνοίγει,
Φεύγει ἀπ' τὰ χέρια, σέρνεται στὸ γῶμα λαβωμένο,
Πέφτει ἀπ' τοῦ βράχου τὸν κρεμό, χάνεται πάει, πάει.

Ακουσ' ο Δῆμος τὴ βοὴ μὲς τὸν βαθὺ τὸν ὑπνο,
Τ' ἀγνό του χεῖλι ἐγέλασε, ἐσταύρωσε τὰ χέρια..
Ο Γέρο Δῆμος πέθανε, ο Γέρο Δῆμος πάει.

Τ' ἀνδρειωμένου ἡ ψυχὴ τοῦ φοβεροῦ τοῦ Κλέφτη
Μὲ τὴ βοὴ τοῦ τουφεκιοῦ στὰ σύγνεφ' ἀπαντιέται
Αδερφικὰ ἀγκαλιάζονται, χάνονται, σβυῶνται πᾶνε.

Ο ΚΙΤΖΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΕΡΑΚΙ.

Σ' ἔνα χοντρὸν θεόχτιστο χάθεται διπλοπόδη
Ἐνας γεροπαλλήκαρος, ὁ Κίτζος ὁ Σουλιώτης.
Ἐχει τὴν τρίχα κατασπρη σὰν τὴν κορφὴ τοῦ Πίνδου.
Πόσαις ἀντάραις καὶ χιονιαῖς τ' ἀσπρίσαν τὸ κεφάλι!
Μὲ τῶνα χέρι ἔχαί δευεν δλόχρυσα πιστόλια,
Μὲ τᾶλλο χέρι του ἐστριφεν ἀσπρο, μακρὺ μουστάκι.
Ἐμπρὸς σὴ φουςανέλλα του κοίτεται ξαπλωμένο
Ἐνα μιλιόνι ξακουστὸ, πᾶστραφτε σὰν ἀστέρι
Σὰν ὅχεντρα φαρμακερὴ ποῦ καρτερεῖ νὰ κρούξῃ,
Ἐδειχγε τὸ κεφάλι του τὸ δαμασκὶ σπαθί του,
Κουλουριασμένο κι' ἄγρυπνο κρυμμένο σὴ φλοκάτη.
Ωχ! νάμουνα μετάκαρδια τοῦ Κίτζου τοῦ Σουλιώτη,
Νὰ μέτραγα τοὺς χτύπους της νάνοιωθα τὴλαχτάρα!

Τὰ μάτια του κατάμαυρα, σὴν Κιάφα καρφωμένα,
Βράζουνε μὲς τὸ δάκρυ τους καὶ σάζουνε φαρμάκι.
Ἐχύτταζε κ' ἐκύτταζε! Τὸ αἷμ' ἀπ' τὴ καρδιά του
Σὰν ἄγριο κῦμα χύνεται, τὰ στήθια του πλακόνει.
Ἐφούσκωσαν ἡ φλέβαις του σὰ φείδιας ὁ λαιμότου,

Καὶ λὲς θὰ τόνε πνίξουνε. Μὲ μιᾶς ἀναστενάζει...
Τί σεναγμὸς θήτων ἐκειός· ξυπνᾷ καὶ πεθαμένους!

Ἐνα γεράκι ἐδιάβαινε ψηλὰ ψηλὰ στ' ἀγέρει
Καὶ σαματάει τὸ φτερὸν καὶ κάθεται μπροστά του.

— Κίτζο Σουλιώτη, ἐδιάβαινα, ἐπήγαινα στὴ Δύσι,
Καὶ σ' ἄχουσα ποῦ στέναξες κ' ἡλθα νὰ σὲ ῥωτήσω.
Πέσμου καὶ σὺ τὸν πόνο σου, πέσμου τὴ δυσυχιά σου.
Πουλὶ δὲν εἴμαι τῆς χαρᾶς, εἴμαι πουλὶ θανάτου.

— Πέτα, γεράκι, διάβαινε. Ἐσὺ ψηλὰ στὰ γνέφη
Ἐχεις φτερὰ τὴν ἀστραπὴν, φωλιὰ τ' ἀστροπελέκι,
Καὶ δὲ γνωρίζεις σίδερα καὶ δὲ φοβᾶσαι ἀφέντη.
Πέτα, γεράκι, διάβαινε, κι' ἀν πᾶς πέρα στὴ Δύσι,
Καὶ δὲν σοῦ κάψουν τὰ φτερὰ καὶ κόψουνε τὰ νύχια,
Πέστους πῶς μ' ἡὗρες μοναχὸ ποῦ κύτταζα τὸ Σοῦλι,
Ποῦ κύτταζα τὴ σάχτη του κ' ἔκλαιγα τὴν ἐρμιάτου.

— Οἱ πεθαμένοι θὰ σκωθοῦν στὴν ἄλλη παρούσια,
Τώρα γηρούω ζωντανούς. Τρέχα, Σουλιώτη, τρέχα.
— Ή μάνα μας ἔξυπνησεν ἀπ' τὸν βαθὺν τὸν ὑπνο
Καὶ μέσ' ἀπ' τὸ μνῆμα της φωνάζει στὰ παιδιά της

Τὸ χέρι νὰ τῆς δώσουνε τὴν πλάκα νὰ σηκώσῃ.
Πέταξε, ἀνέβα σὸν βουνό, ν' ἀκουρματήσῃς, ν' ἀκούσῃς,
Νὰ ιδῃς τὴν νεκρανάσταση νὰ ζεσταθῇ ἢ καρδιά σου.

- Εχεις ἀνθρώπινη λαλιὰ καὶ δὲν μοῦ λέσ ποιὸς εἴσαι;
- Κίτζο Σουλιώτη πίστεψε, εἴμ' ἡ ψυχὴ τοῦ Πρήγα.
- Ή Δύσι σὲ παράδωκε καὶ σὺ στὴ Δύσι τρέχεις;
- Σὰ ιδῃ πῶς μὲ σταυρώσανε κ' ἡ Δύστ θὰ πιστέψῃ.

Χτυπάει, ἀνοίγει τὰ φτερὰ, χάνεται τὸ γεράκι
Ἐβῆκε μὲς τὰ σύγνεφα, διαβαίν' ἀπὸ τὴν Πάργα
Καὶ χαμηλόνει τὸ φτερό νὰ ιδῃ τὴ σταύρωσή της.
Τὴν εἶδε κι' ἀνατρίχιασε, ἐσπάραξ' ἢ καρδιά του!
Τὸ φονικὸ τάνελπιστο τοῦ τῶχαν μαρτυρήσῃ
Κ' ἔκεινος δὲν τὸ πίστεψε κ' ἥλθε νὰ ιδῃ τὸ μνῆμα.
Ἀρπάζει μὲς τὰ νύχια του τῆς χυτριᾶς τὰ φύλλα
Τάγκαλιασε σὰν ὀρφανὰ, σὰν τὰ παιδιά τῆς Πάργας,
Κ' ἐπήγανε σὴν ξενιτσιὰ νὰ κλάψουν τὸν καῦμό τους.

Σουλιώτη, μὴτοὺςχαρτερεῖς. Ηοτὸςξέρ' ἀνθάγυρίσουν
Σύρε στὴ μαῦρη μάνα σου, σύρε καὶ σὺ νὰ δώσῃς
Τ' ἀνδρειά σου γεράματα, τὸ ἔρμο σου κουφάρι
Καὶ πέσε ν' ἀποχοιμηθῆς. Θ' ἀναστῇ τὸ Σουλι!

Ο ΣΑΜΟΥΛΑ.

Ο μουχήδες οὗτος, τοῦ ὁποίου ἐτόλμησα νὰ ὑμνήσω τὸν θάνατον, εἶναι τὸ τελευταῖον ὄλοκαύτωμα, τὸ ὁποῖον αὐτοπροσιρέτιος προσφέρεται ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος τὴν ἡμέραν, καθ' ᾧ τελευτὴ τὸ Σοῦλι. . . τὸ Σοῦλι ἀφημαγμένον ἥδη καὶ ἀγωνιῶν.

"Οτε δὲ τῆς ἐπιμονῆς, καὶ πολλῷ μᾶλλον τῆς προδοσίας τοῦ Πήλιου Γκούστη καὶ τοῦ Κουτζονίκα, ὁ Μουγτάρ καὶ ὁ Βελής, γιοὶ Ἀλῆτοῦ Τεθελενλῆ, ἐπέτυχον πολλοὺς μὲν νὰ καταστρέψωσιν, ἄλλους δὲ ἐκ τῶν Σουλιωτῶν ν' ἀπομακρύνωσι, μόνος ἀπέμενεν ὁ Ιερομόναχος Σαμουῆλ, ἀκαμπτος εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ταχῇ μετὰ τῆς γλυκυτάτης αὐτοῦ πατρίδος.

"Αντὶρ ἀδάμαστος, ἀκαταμάχητος, μέγρι μανίας ἐραστῆς τῶν ἐλευθέρων δράγων τοῦ, ἐξ ἀπαλῶν ὄνυχων ἀφιερωμένος εἰς τὰ θεῖα, θαυμασίως πως ἔμοινεν ἐν ἐκυτῷ τὸν διπλοῦν χαρακτῆρα τοῦ πολεμιστοῦ καὶ τοῦ ιερέως.

"Ητο τὸ τελευταῖον νῆμα, ἀφ' οὗ ἐκρέματο τὸ τρισάθλιον Σοῦλι κατὰ τὰς τελευταῖς στιγμὰς τῆς ζωῆς του. Διὸ καὶ ἀνεκηρύχθη τότε δροθυμαδὸν πολεμιάρχος καὶ εἰς αὐτὸν μόνον διεπιεύθη ἢ ἐτράπη ὑπεράσπισις. Ἀπαυδήσαντες πλέον οἱ λέοντες ἐκεῖνοι ἥλπιζον τοσούς δει τὴν πίσις τοῦ Σαμουῆλ ἥθελε βεβαίως τοὺς σώση, ἃν τὴν ἀνδρεία του δὲν ἥθελεν ἀρκέσῃ μόνη.

"Εἰς τὴν αἰματηρὰν καὶ φονικωτάτην ἔφοδον τῶν Ἀλβανῶν εἰς τὸ Κακοσοῦλι ἀγεδείγθη ὁ Σαμουῆλ ἄγγελος θανάτου. Καὶ ὅτε πᾶσα ἐλπὶς σωτηρίας ἐξέλειπε, τότε θύεσε τὸ σῶμά του φραγμόν

ἀνυπέρβλητον μεταξύ τοῦ σμήνους τῶν Ὀθωμανῶν καὶ τῶν ὁλίγων ἐπιθισάντων Σουλιώτῶν, δυνηθέντων σύτω νὰ ὀπισθοχιούρισσας καὶ διαφύγωσι τὴν μάχαιραν καὶ τὰ μαρτύρια.

Ἄφ' οὗ τὰ ὅλιγα ἐκεῖνα ἡρείπια ἔσταν ἔξω κινδύνου, ὁ Σαμουῆλ μαχόμενος πάντοτε, μετὰ πέντε μόνον συνεταίρων ἐπρόχυτες καὶ ἐκλείσθη εἰς τὸ Κοῦγκι, πύργον κτισμένον ἐπὶ ἀποτόμου βράχου, ἀποθήκην πυρίτιδος καὶ δπλων. Τὸν πύργον τοῦτον, ἐντὸς τοῦ ὄποιου ὑπῆρχε καὶ ἐκκλησία ἐπὶ ὄνοματι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, η̄ πατρὶς παρέδωκεν εἰς τὰς ιεράς αὐτοῦ χετρᾶς καὶ ὁ μοναχὸς εἶχεν διμόση τὸν δρόκον τοῦ θανάτου ὅτι οὐδὲποτε ἀνθρωπίνη δύναμις ἥθελε διάσηη αὐτὸν γὰ τὸν ἔγκαταλείψῃ.

Περικυκλωμένος παντοχόθεν ὑπέμεινεν ὁ Σαμουῆλ ὅσα ἀνθρωπίνη καρτερία ἦδύνατο νὰ ὑπομείνῃ. Τὰ πολεμοφόδια ἐψήσιροντο ἀφ' ὥρας εἰς ὥραν. Κεκμηκότες, τραυματισμένοι, οὐδὲς αγόνα θάτος εἶχον πλέον ἵνα δροσίσωσι τὰ κατάξηρα καὶ φλογισμένα γειτη των. Η̄ στιγμὴ τῆς ἀγωνίας εἶγε φθάση. . . Κλίνατε τὸ γόνο καὶ τὰς κεφαλάς, σεῖς οἱ πιστοί, δεόμενοι ὑπὲρ τῶν φυγῆν ἐκείνων! ..

Τῇ δεκάτῃ ἑδόμη Λεκεμβοίου τοῦ γιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τρίτου ἔτους, ἡμέρᾳ προσευχῆς καὶ νηστείας εἰς τὸ νέον Ἑλληνικὸν μαρτυριστόγοιον, ὁ ιερομόναχος Σαμουῆλ μετὰ τῆς ἀγίας αὐτοῦ Πεντάδος ἀνίπτανται πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐπὶ πτερύγων πυρὸς καὶ στεφανοῦνται ὑπὸ τοῦ ὑψίστου ὡς μάρτυρες θανόντες ὑπὲρ πίστεως καὶ πάτριδος.

Καν σταυτὸν οἱ Παλαιολόγοι, τελευταῖος ἡμῶν αὐτοκράτωρ, καὶ Σαμουῆλ ὁ ιερομόναχος, τελευταῖος τῶν Σουλιώτῶν πολιμαρχοί. Ο πρωτος, ἀρχηγὸς καὶ κεφαλὴ τὴν πατριαρχια-

τιμένης αὐτοκρατορίας, γενναιών κατηνάλωσε τὸν δίον μαχόμενος
ὑπὲρ τοῦ σέμιματός του. Ἀνατολή καὶ Δύσις ἡσαν μάρτυρες τῆς
μονομαχίας, εἰς ḥν Μιαράμεθ ὁ δεύτερος τὸν εἶχε προκαλέση. Πε-
δίον τῆς μάχης ἦτο τὸ Βυζάντιον. Τὸ Βυζάντιον! . . . τί ἄνω Ιε-
ρουσαλήμ, τὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ὁ ἀπόκρυφος παλμὸς τῆς καρ-
δίας μας. Ποία ἑλληνικὴ ψυχὴ δὲν ἔθελεν ἐξαφθῆεις τὴν συμ-
πλοκήν ἔκεινην;

‘Ο δεύτερος, ἀγέρωχος, ἀκαμπτος, πτωγὸς δημοκράτης, μό-
νος μετὰ τοῦ Θεοῦ του καὶ τοῦ ὑπὲρ πατρίδος ἔρωτός του, μα-
κρῷα τοῦ κόσμου; ἐπὶ ἀποτόμου βράχου, μὴ μεριμνῶν περὶ μελ-
λούσης δόξης, αὐτόχειρ κατατρέφεται καὶ οὐδὲ τὸ πτῶμα ἀφίνει
εἰς γείρας τῶν ἀπίστων.

‘Ο θάνατος τοῦ αὐτοκράτορος ἐξέπληξε τὴν οἰκουμένην: τί θυ-
σία ἐνὸς καλογήρου ἔμεινε θαυμάνη εἰς τὸ σκότος τοῦ παρελ-
θόντος. ‘Ο πολυτελῆς μανδύας ἀπέκρυψε διὰ τῆς λάμψεώς του τὸ
εὔτελές καὶ πενιγρὸν φάσον. Παράνομος βαθμολογία, τίτι; δὲν
ἐπρεπε νὰ ἔκτεινεται καὶ πέραν τοῦ μνήματος!

Δόξα καὶ τιμὴ τῷ Κωνσταντίνῳ! ‘Αλλ’ ἀποδοθήτω καὶ εἰς τὸν
πτωγὸν Σαμουήλ, τὸν δημοκράτην πολεμάρχον, τὴ λατρεία,
τὴν ὁποίαν ἀπὸ τοσούτων χρόνων δρεῖλομεν πρὸς αὐτόν.

Ο ΣΑΜΟΥΗΛ.

Καλόγερε, τί καρτερεῖς κλεισμένος μὲς τὸ Κοῦγχι;
Πέντε νομάτοι σῶμειναν κ' ἔκεῖνοι λαβωμένοι,
Κ' εἶναι χιλιάδες οἱ ἔχθροὶ ποῦ σ' ἔχουνε ζωσμένον.
Ἐλα νὰ δώσῃς τὰ κλειδιὰ, πέσε νὰ προσκυνήσῃς,
Κι' ἀφέντης ὁ Βελήπασας δεσπότη θὰ σὲ κάμη.

Ἐτζι ψῆλα ἀπὸ τὸ θουνὸ φωνάζει ὁ Πήλιο Γκούστης.
Κλεισμένος μὲς τὴν ἐκκλησὰ βρίσκετ' ὁ Σαμουήλης,
Κι' ἀγέρας πέρηνη τὴν φωνὴ τοῦ Πήλιου τοῦ προδότη.

Χωρὶς ψαλμοὺς καὶ θυμιατὰ χωρὶς φωτωχυσία,
Γονατισμένοι, σκυθρωποὶ, μπρὸς σὴν ὡραία Πύλη,
Πέντε Σουλιώταις στέκονται μὲ τὸ κεφάλι κάτου.
Βουβοὶ, δὲν ἀναστάνουνε καὶ βλέπεις κάπου κάπου
Όποῦ ἔνα χέρι σκόνεται καὶ κάνει τὸ σταυρό του.
Ἄκινητα στὸ μάρμαρο σέρνονται τὰ σπαθιά τους,
Σπαθιὰ ποῦ τόσο ἐδούλεψαν γιὰ τὸ γλυκό τους Σοῦλι!

Δὲ φαίνετ' ὁ καλόγερος· μόνος του σ' ἄγιο Βῆμα
Προσεύχετο κ' ἐτοίμαζε τὴ μυστικὴ θυσία.

Σφιχτὰ, σφιχτὰ στὰ χέρια του ἐβάστα τὸ ποτῆρι
Και μύρια λόγι' ἀπόκρυφα ἔλεγε τοῦ Θεοῦ του.
Τὰ μάτια κατακόκκινα ἀπ' ταῖς πολλαῖς ἀγρύπνιαις,
Ἐκύτταζαν ἀκίνητα τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα.
Τί θάλασσα ποῦ κύματα ἔχει χρυφαῖς ἐλπίδες! . . .
Σιγᾶτε βρόντοι τουφεκιῶν, πᾶψε φωναῖς πολέμου,
Κι' ὁ Σαμουὴλ τὴν ὕστερη τὴν Κοινωνίαν θὰ πάρῃ.

Κ' ἔχει ποῦ κύτταζό παπᾶς τὴ Σάρκα τοῦ Θεοῦ του,
Ἐκύλισ' ἀπ' τὰ μάτια τους ποτηρίους τὰ σπλάγχνα
Σὰν τὴ δροσοῦλα διάφανο χρυφὰ χρυφὰ ἔνα δάκρυ.
-Θεέ μου καὶ πατέρα μου, θαμμένος ἐδῶ μέσα
Ἐδίψασα. Χωρὶς νερὸν ἡ θεία κοινωνία σου (α)
Θὰ ἔμεν' ἀτελείωτη. Δέξου, γλυκέ μου Πλάστη,
Αὐτὸ τὸ μαῦρο δάκρυ μου, μὴ τὸ καταφρονέστερον.
Ἀμόλυντο καὶ καθαρὸ, θυγαΐν' ἀπ' τὰ φυλλοκάρδια.
Δέξου το, Πλάστη, δέξου το, ἄλλο νερὸ δὲν ἔγω.

· Ήτανε ἥλιος κ' ἔλαμψε τὸ ίερὸ τὸ σκεῦος.
Τὸ αἷμα ἐξεστάθηκε, ἄχνισε ζωντανεύει.

(α) Οὐδεὶς ἀγνοεῖ δτι τὸ ζέον ὕδωρ εἶναι στοιχεῖον ἀπόρριπτον πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ θείου μυστηρίου.

Αναγαλλιάζει ὁ Σαμουὴλ ποῦ εἶδε τὴ Θεία Χάρι
Καὶ τρέμοντας ἀγκάλιασε τὸ Θεῖκὸ Ποτῆρι
Καὶ τῶσφιξε στὰ χεῖλη του κι' ἄκουσε ποῦ χτυποῦσε,
Σὰν νάτανε λαγκαριστὴ καρδιὰ, ζωὴ γιομάτη.

Ανοίγῃ Πύλη τοῦ ιεροῦ, σκύφτουν τὰ παλληκάρια.
Τὰνδρειωμένα μέτωπα τὸ μάρμαρο χτυπᾶνε.
Καὶ καρτεροῦν ἀκίνητα τοῦ γέροντα τὰ λόγια.

Ἐπρόθαλλ' ὁ καλόγερος. Τὸ πρόσωπό του φέγγει
Σὰ χιονισμένη χορυφὴ στοῦ φεγγαριοῦ τὴ λάμψη.
Στὰ λαβωμένα χέρια του βαστοῦσ' ἔνα βαρέλι
Πῶκλεις μέσα θάνατο, φωτὶ κι' ἀπελπισία.
Ἐκεῖνο μόνο τῷμενε, ἐκεῖνο μόνο φθάνει.

Ἐμπρὸς σὴν Πύλη τοῦ ιεροῦ μονάχος του τὸ σένει
Καὶ τρεῖς φοραῖς τωλόγησε καὶ τρεῖς φοραῖς τωλύχέται
Σὰν γάταν Ἀγια Τράπεζα, σὰ νάταν Ἀρτοφόρι
Ἐπίθωσε ὁ καλόγερος ἐπάνω τὸ ποτῆρι,
Καὶ σιωπηλὸς κι' ἀτέραχος ἀναψε θειαφοκέρι.

Τὰ γόνατά του ἐχτύπησαν ὄρμητικὰ τὴν πλάκα,
Ἐσήκωσε τὰ χέρια του, τὸ πρόσωπό του ἀνάφτει,
Κι' οἱ πέντε τὸν ἐκύτταξαν βουβοὶ μέσα στὰ μάτια.

'Η δέησις.

Πατέρα μου, σ' ἐδούλεψα
Ηστὰ σαράντα χρόνια,
Καὶ τώρα στὰ γεράματα
Μοῦ δίνεις κατηφρόνια!
Τὸ θέλημά σου ἀς γενῆ!
Λυπήσου μας, σπλαγχνίσου
Καὶ πᾶψε τὴν ὄργή σου.

Σ' ἐσένα, σὰν ὠρφάνεψα,
Ἐδωκα τὴν ψυχή μου,
Τὸ Σοῦλι μου τ' ἀγκάλιασα
Στὸ κόσμο γιὰ παιδί μου . . .
Τώρα τὸ Σοῦλι τῶχασα . . .
Ἡλό' ἡ στερνή μου μέρα,
Θάλθω σ' ἐσὲ πατέρα.

Μέτρησε πόσοι ἐμείναμε!
Οἱ ἄλλοι πεθαμένοι
Μὲς τὰ λαγκάδια σέρνονται
Νεκροὶ καὶ λαβωμένοι!
Ἄταφ', ἀμοιρολόητα

Σέπονται τὰ κουφάρια
Στοῦ λόγκου τὰ χορτάρια.

“Ορνια καὶ λύκοι ἔχόρτασαι
Τὰ μαῦρα κρέατά μας.
Συγώρε σε, συγώρε σε,
Πλάστη, τὰ κρίματά μας!
Καὶ τώρα ποῦ θὰ νᾶλθωμε
Κ’ ἡμεῖς στὴν ἀγκαλιά σου,
Δέξου μας σὰν παιδιά σου.

Καὶ κύτταξε τὰ χέρια μας
Τώρα σ’ ἐσὲ σκωμένα,
Πῶς εἰν’ ἀπὸ τὸ ἄπιστο
Τὸ αἷμα λαιρωμένα,
Κ’ εὐχαριστήσου, Πλάστη μου,
Καὶ πὲς-Εὐλογημένοι
Πιστοί μου ἀνδρειωμένοι! —

Τώρα τὸ Σοῦλι ἀπέθανε
Δὲν ἔμειν’ ἑνα χέρι
Ποῦ νὰ μπορῇ στὰ δάχτυλα
Νὰ σφίξῃ τὸ μαχαίρι

Πατέρα παντοδύγαμε,
Γενοῦ σ' ἐμᾶς πατοίδα,
Ἄλλη δὲν ἔγω ἐλπίδα.

Ἐκεῖ ψῆλὰ στὸ θρόνο σου
Στὴν τόση βασιλεία,
Δῶσε σ' ἐμᾶς τοὺς δύστυχους
Μικρὴ μιὰ κατοικία,
Νὰ μοιάζῃ μὲ τὸ Σοῦλι μας,
Καὶ δῶσέ μου ἓνα βράχο
Κ' ἔκει τὸ Κοῦγκι νάχω.

Χῶμα στὸ Σοῦλι ἐλεύθερο
Γιὰ νὰ ταφῶ δὲ μένει
Ἐλέησόν με, πλάστη μου,
Συχώρε σε νὰ γένη
Τὸ Κοῦγκι μου, ἡ ἐκκλησιὰ,
Τὸ ἱερό σου Βῆμα,
Τοῦ Σαμουὴλ τὸ μνῆμα.

Ἐδῶ ποδάρι ἀπιστο,
Ποτέ δὲ θὰ τολμήσῃ,
Ποτέ... τὰ εἶπα, τ' ὥρχισα,
Τὸ Κοῦγκι νὰ πατήσῃ.
Μαζί μου πέρνω τὰ κλειδιά,
Πλάστη μου δὲν τὰφίνω,
Οὕτε σ' ἐσὲ τὰ δίνω.

Ἐκεῖ φηλὰ στὸν οὐρανὸ
Νὰ τὰ φορῇ στὴ μέση
Ο Σαμουῆλ ὁ δοῦλός σου
Θὰ σὲ παρακαλέσῃ
Πατέρα μου, μὴ πειραχθῆς,
Κάμε μου αὐτὴ τὴ χάρι
Αλλος νὰ μὴ τὰ πάρῃ.

Καὶ τώρα, τώρα πᾶκουσες
Τὸν πόνο, τὸν καῦμό μας,
Δέξου μας καὶ θ' ἀφίσωμε
Τὸ Σοῦλι τὸ γλυκό μας.
Τὸ Σοῦλι, ἄχ! πῶς τῶχασα!
Ψυχή μου μὴ δακρύσῃς...
Εἴν' ὡρα νὰ τὰφήσῃς.

Κιάπ) όνοντας τάχέρια τους ούς πέντε του συντρόφους

Θεέ μου πολυέλεε!
Τώρα ποῦ θὰ ν' ἀφήσω
Τὸν κόσμο, καὶ στὸν ἵσχιο σου
Θᾶλθ' ὁ φτωχὸς νὰ ζήσω,
Μιὰ χάρι θέλω, πλάστη μου.
Τὰ πέντε τὰ παιδιά μου
Νὰ τάχω συντροφιά μου.

Τὰνάθρεψα στὸν κόρφο μου·
Γιὰ ίδε τα τὰ καῦμένα,
Ἄλλονε δὲν ἀγάπησαν
Παρὰ ἐσὲ κ' ἐμένα.
Παιδιά μου, μὴ δειλιάζετε,
Νάχετε τὴν εὐχή μου...
Θὰ ζήσετε μαζί μου.

Σταλαματιὰ, σαλαματιὰ τὰ δάκρυά τους πέφτουν
Κ' ἡ πλάκα ποῦ τὰ δέχεται ραγίζεται καὶ τρίζει.
Παράπονο τοὺς ἔπιασεν, δχι θανάτου φόβος,
Καὶ κλέοντας δ Σαμουήλ, εἰς τῶν του τὸ γέρον

Τὸ ἱερὸν Ποτῆρι του καὶ στᾶλλο τὴ λαβίδα,
Ἄρχήνισε τὴν Κοινωνιὰ του πλάστη νὰ μεράζῃ.
Ο πρῶτος ἐμετάλαβε, μεταλαβαίνει κι' ἄλλος,
Τὴν ἔδωσε στὸν τρίτονε κι' ὁ τέταρτος τὴν πέργει.
Καὶ φθάνει ως τὸν ὑστερό καὶ του τήγε προσφέρει.
Κ'έχει ποῦ ἐψαλλ' ὁ παπᾶς μὲ τὴ γλυκειὰ φωνή του

«Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ
»Σήμερον υἱὲ Θεοῦ» . . .

Φωναῖς ἀκούονται, χτυπιαῖς, ἀλλαλαγμὸς, ἀντάρα.
Πλακώσανε οἱ ἀπιστοί, καλόγερε τί κάνεις; . . .
Ἐσκήωσε τὰ μάτια του ὁ Σαμουῆλ στὸν χρότο
Καὶ στάζει ἀπ' τὴ λαβίδα του ἐπάνω στὸ βαρέλι
Μιὰ φλογερὴ σαλαματιὰ ἀπ' τοῦ Θεοῦ τὸ γαῖμα. . .
Αστροπελέχια ἐπέσανε, βροντάει ὁ κόσμος ὅλος
Λάμπει εὐγγέφ' ἡ ἐκκλησιὰ, λάμπει τὸ μαῦρο Κοῦγκι.
Τὶ φοβερὴ κεροδοσὰ πῶλαβε στὴ θανή του
Τὸ Σοῦλι τὸ κακότυχο, καὶ τί καπνὸς, λιβάνι! . . .

Ἀνέβαινε στὸν οὐρανὸν καὶ τοῦ παπᾶ τὸ ράσσο
Κι' ἀπλώθηκε, κι' ἀπλώθηκε σὰ γ τρομερὴ μαυρύλα,

Σὰ σύγνεφο κατάμαυρο κ' ἐθόλωσε τὸν ἥλιο.

Κ' ἐν ὦ τὰνέβαζ' ὁ καπνὸς, κ' ἐν ὦ τὸ συνεπέρνει,

Τὸ ράσο πάντ' ἀρμένιζε κ' ἐδιάβαινε σὰ Χάρος,

Κ' ἐκεῖθεν ὅποῦ διάβηκε ὁ φλογερός του ἵσκιος,

Σὸν νᾶταιν μυστικὴ φωτιὰ ἐρόγγισε τὸ λόγκο.

Καὶ μὲ ταῖς πρώταις ἀτραψαῖς καὶ μὲτὰ πρωτοβρόγια

Ἀλωρὸχορτάριφύτρωσε, δάφναις, ἐληναῖς μυρτούλαις

Ἐλπίδες, νίκαις καὶ σφαγαῖς, χαραῖς κ' ἐλευθερίᾳ.

ΤΟ ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟ.

Εἰς τὸν βαρὺν τὸν ἵσχιο σου, μαῦρό μου κυπαρίσσι
Απόψε τὰ μεσάνυχτα θὰ νᾶλθη νὰ καθίσῃ,
Ἐνας πατέρας πῶχασεν ὄμορφη θυγατέρα.
Τήνε γυρεύει ἐδῶ κ' ἔκει, τὴν νύχτα τὴν ἡμέρα
Καὶ δὲντὴ βρίσκει ὁ δύστυχος. "Οσους ρωτᾷς τούλενε
Πώς δὲν τὴν εῖδαν νὰ διαβῆ καὶ τὸν θωροῦν καὶ κλαῖνε.

Ἐπῆγε στὴν τρεανταφυλιὰ
Ἐψὲς μὲ τὸ φεγγάρι.
Τῆς λέει, ἡ φιλενάδα σου
Μήν ἔλθ' ἐδῶ νὰ πάρῃ
Τὰ ρόδα σου νὰ στολισθῇ
Στὴν ἐκκλησιὰ νὰ πάη; . . .
Κ' ἔκείνη τ' ἀπαντάει:

-Κάθε πρωὶ τὴν ἔβλεπα
Ωμορφη σὰν ἐμένα:

Μοῦ ἐμέτρας τὰ ρόδα μου
Κι' ἂν ἐλείπε κανένα,
Μ' ἐμάλλονε καὶ μᾶλεγε
Πῶς θὰ μὲ παραιτήσῃ
Καὶ δὲ θὰ μ' ἀγαπήσῃ.

Κ' ἐν ὦ μ' ἐμάλλον' ἔκσθε
Τ' ἄνθη μου τὰ δροσάτα
Κ' ἐστόλιζε τὰ στήθια τῆς
Τ' ἀσπρα τὰ μυρωδάτα·
Ἐκείνη μῶδιν' ὠμορφιὰ,
Ἐγὼ τὴν ἐντροπή μου,
Λὲς κ' ἦταν ἀδελφή μου.

Πές μου, Πατέρα, πές μοῦ το
Μὴν εἶναι κακιωμένη
Καὶ σ' ἔστειλε γιὰ νὰ μοῦ πῆς
Πῶς τώρα κατεβαίνει·
Τρεῖς μέραις τύνε καρτερῶ
Μὲ τὸ φιλὶ στὸ στόμα
Καὶ δὲν τὴν βλέπω ἀκόμα.—

Πάει στὸ νυχτολούλουδο,
Τὸ βλέπει μαραμένο:
-Γιατί λουλοῦςτε μου εἰσ' ἀγνό
Καὶ παραπονεμένο:
Δὲν σῶθερ' ή Μαρία σου
Νεράκι ἀπὸ τὴν θρύση
Ἐψής νὰ σὲ ποτίσῃ; . . .

-Τὴν νύχτα, τὰ μεσάνυχτα
Ἐκεῖ ποῦ καρτερόῦσα
Νάλθη ή Μαρία νὰ μ' εῦρῃ
Κ' ἔστεχα κι' ἀγρυπνοῦσα,
Μέσα στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ
Μοῦ φάνη πῶς τὴν εἶδα
Πῶφευγα σὰν ἀχτίδα.

Κ' ἐνώ χρυφομιλούσανε, ἀκούστηκε ἀπὸ πέρω
Φωνὴ ποῦ μοιρολόγας κ' ἐλεγε στὸν πάτέρα.

Τὴν ἐπεράσαν τέσσαρες
Μὲς τάνθη ξαπλωμένη
Ηοιό μάτι δὲν τὴν ἔχλαψε
Ἐκεῖθε ποῦ διαβαίνει!

Ἐμπρὸς ἐπήγαιν' ὁ σταυρὸς
Οπίσω του οἱ παπάδες,
Λιβάνια καὶ λαμπάδες.

Τὴν εἶδα, δύστυχε, κ' ἐγώ
Τὴν εἶδα τὴ Μαρία
Δίπλα στὸ ξυλοχρέββατο.
Δὲν πᾶς στὴν ἐκκλησία
Νὰ βρῆς τὸ νεκρολίβανο
Οποῦ καπνίζει ἀκόμα
Στοῦ τάφου της τὸ χῶμα;

Σύρε, πατέρα, νὰ τὴ ιδῆς.
Απόψ' οἱ πεθαμμένοι,
Μεγάλην ἔχουνε γιορτὴ,
Καὶ θγαίνουν στολισμένοι
Σὰν νιόνυφοι ἀπ' τὰ μνήματα
Μὲ τάσπρα σάβανά τους
Νὰ φᾶν τὰ κόλυθά τους.

Σὰν ἔλθουν τὰ μεσάνυχτα
Τῷρνίθι σὰν λαλήσῃ
Σύρε καὶ κλᾶψε μοταχὸς.

Σιμά στὸ χυπαρίσσι.
Σήμερο ψυχοσάββατο
Θαλθῆ στὴν ἀγκαλιά σου
Νὰ πάρη τὰ φιλιά σου.

Ἐπῆγε κ' ἐκαρτέρεσε
Πίσ' ἀπὸ τάγιο Βῆμα.
Ἐλθανε τὰ μεσάνυχτα . . .
Ἐσείστηκε τὸ μνῆμα.
Βγαίν' ἡ Μαρία σλόλευκη,
Κ' ἔκει ποῦ τὸν ἐφίλει
Ἀνάμεσα στὰ χεῖλα,

-Πατέρα μου, τοῦ λέει, γλυκὲ,
Γιὰ τὸν πῶς εἶμαι κρύα!
Ἄν την' ἀλήθεια π' ἀγαπᾶς
Τὴν μαύρη τὴν Μαρία,
Ἐλα μ' ἐμὲ στὸν τάφο μου,
Σκιάζομαι τὸ σκοτάδι
Μονάχη μου στὸν ἄδη.

Τὸ σάβανό μου εἶναι πλατύ.
Γιὰ τὸν πατέρα μᾶς σκεπάζει . . .

"Ελα νὰ πᾶμε... κύτταξε,
Σχεδὸν γλυκοχαράζει...
Τρέμω... χρυόνω... πάρε με...
Εἴμαι μικρή ή καῦμένη
Νὰ μείν' ὠρφανεμένη.

"Αγάλια... αγάλια... ἀχλούθαμε.
Πατέρα, μὴ βαρέσῃς...
Εἶναι τὰ μνήματ' ἀνοιχτὰ
Βάστα με μὴ μοῦ πέσῃς.
Θυμᾶσαι πῶς μ' ἔχαϊδευες
Καὶ πῶς μοῦ τραγουδοῦσες
"Οταν μ' ἀποκοιμοῦσες;

Πατέρα μου, πατεῖς βαρυά...
Πιάσου ἀπ' τὸ σάβανό μου...
Τραβήξου δλίγο... ἐσκόνταψες
Ἐπάνω στὸ σταυρό μου...
Ἐφθάσαμε... χαρτέρες σε
Νὰ κατεβῶ νὰ στρώσω,
Σεγτόγι νὰ σ' ἀπλώσω.

Δός μου τὸ χέρι σου... Ἔλα ὁώ...
Πατέρα μου ἀχνίζεις!...
Τὰ μάτια σου θολόνουνε...
Γιατί νὰ μὲ φοβίζῃς;
Πάμε στὸ κρεββατάκι μου
Νὰ σὲ γεροχομήσω,
Δὲ θέλω νὰ σ' ἀφήσω.

Γιὰ ίδες κρεββάτι ὥμορφο!...
Ἐπῆρ' ἀπ' τὰ μαλλιά μου
Τὰ ρόδα ποῦ μοῦ βάλανε
Ἄπ' τὴν τρανταφυλιά μου.
Τὰ μάδησα, τὰ σκόρπισα
Ἐπάνω στὸ σεντόνι,
Ποῦ εἶν' ἀσπρο σὰν τὸ χιόνι.

Πατέρα μου τί καρτερεῖς;
Τί στέκεσαι στὴν ἄκρη;...
Πατέρα μου, δὲν μ' ἀγαπᾶς!...
Σφόγγισ' αὐτὸ τὸ δάκρυ...
Ἄλλοι θὰ κλάψουνε γιὰ μᾶς...
Κ' ἐμεῖς δὲν τοὺς ἀκοῦμε...
Ἐλα νὰ κοιμηθοῦμε.

- Κ' ἡ μάνα σου Μαρία μου
Κ' ἡ μάνα σου ἡ καῦμένη!
Χωρὶς ἐμὲ, χωρὶς ἐσὲ
Τι δύστυχη ποῦ μένει; . . .
Μήν κλαῖς παιδί μου... γλήγορα
Φεύγει, πετᾶ ἢ ζωῆ μου...
Σύρε μὲ τὴν εὐχή μου.

Μαρία μου ἔνα φιλί
Ἐνα φιλάκι ἀκόμα...
Μοσχοβολάει, ψυχοῦλα μου,
Τὰθῶσ σου τὸ στόμα...
Καρτέρεσε Μαρία μου
Ἄφες με γὰ χορτάσω,
Σὲ λίγο θὰ σὲ χάσω.

Κ' ἐκεῖ ὅποῦ τὴν ἔσφιγγε, κ' ἐκεῖ ποῦ τὴν ἐφίλει
Τὴν ἔχασ' ἀπ' τὸν κόρφο του, τῶφυγε ἀπὸ τὰ χεῖλη.
Λαλεῖ τῷρνίθι τῆς αὐγῆς καὶ θαμποφέγγ' ἡ μέρα,
Κλαψτε τὴνεὶὰ τὴν ὄμορφη κλαψτε καὶ τὸν πατέρα

Ο ΚΑΤΖΑΝΤΩΝΗΣ.

Ανθηρά καὶ δειθαλής διατηρεῖται πάντοτε ἡ μνήμη τοῦ Κατζαντώνη, πάμπολλοι δὲ τῶν ἐπιβιωσάντων αὐτοῦ ὄμηλίκων ἐνθυμοῦνται ἀκόμη τὴν ἀνέχφραστον τόλμην τοῦ προσώπου του, τὴν εὐκαμψίαν τῶν μελῶν του καὶ τὴν ἀπαραδειγμάτιστον ὥκυτητά του. Ἀπίστευτα καὶ πολυειδῆ εἶναι τὰ τολμήματα τοῦ Κλέφτου τούτου κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, δστις ἔβλεπε πάντοτε καὶ πανταχοῦ ὡς φάσμα ἐνώπιόν του τὸν ἀτρόμητον ἄθλητήν.

Ο Βελῆ Γκέκας Ἀλβανός ὑπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Σατράπου, ἐπιφύσιος εἰς πάντας, τολμητίας καὶ αἰμοδόρος, εἶχεν ἀποκλειστικῶς ἀφιερωθῆνεις τὴν καταδρομὴν τοῦ ἀκαταμαργήτου Κατζαντώνη. Ἀλλὰ καὶ οὗτος δὲν διέψυγε τὸν θάνατον φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἕρως μας εἰς τὴν ἐν Κρύα Βρύσῃ ἀειμνηστον συμπλοκήν.

Δύο δημοτικά φύσματα ἀφιερώθησαν εἰς τὸ ἀνδραγάθημα τοῦτο παρὰ τοῦ ἀνωνύμου καὶ μεγάλου ποιητοῦ ἡμῶν, τοῦ λαοῦ. Ἀλλ' οὔτε ἥκουσα οὔτ' ἀνέγνωσα ἔτερον, ἔνθα νὰ ἐξυμνήται ἀλλοὶ τις τῶν τοσούτων τοῦ ἕρως ἄθλων.

Πολλάκις τὸ πλῆθος τῶν ἔχθρων τὸν ἡνάγκαζε νὰ εἰσέρχεται εἰς Λευκάδα ὡς εἰς ἄσυλον, καὶ πολλοὶ τῶν φίλων μου ἐνθυμοῦνται αὐτὸν ἀκόμη καθήμενον ἐπὶ τῆς χλόης, ἔχοντα εἰς τὰ πλευράν του τὸν πελώριον Λεπενιάτην καὶ περιεισχιζόμενον ὑπὸ τῶν συνεταριων αὐτοῦ λύκων καὶ τίγρεων. Τὰ δπλα του ἡσαν πολυτελέστατα· μαύρη ἐκ τῆς πολυχρονίου τριβής ἡ φουστανέλλα, πανταχοῦ τοῦ σώματός του ἔλαμπεν ὁ γυασός καὶ ὁ ἄργυρος. Ἀναστήμα-

τος μετρίου, τὸ ὄμμα τοῦ ἡτο κεραυνός. Μέλας, μακρός καὶ ὀλευθερός ἡ μύσταξ, ὁφρᾶς νεφελώδεις, γλυκεῖται καὶ ἀρμονικωτάτη ἡ φωνήτου.

Ἄλλα πέντε νὰ μὴ διαμνημονεύσῃ τις ὅτε κατά τὸ 1805 καὶ 1806 συντλούν εἰς Λευκάδα ἀπαντεῖς οἱ διασημότεροι ἀρματωλοὶ τῆς Αιτωλίας, τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας ὑπαχούντες εἰς τὴν φωνὴν ἐκείνου, οὐτίνος ἐν τῇ καρδίᾳ ἐνεργείεν ἔχτοτε ἡ ὥδεα τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεγέρσεως καὶ ὅστις ἀπῆλαυσεν εἴκοσι πέντε περίπου ἔτη μετά ταῦτα ἐντὸς νεοτὸς ὀρθοδόξου ἐν Ναυπλίῳ βραβεύτον τῆς πρὸς τὸ ἔθνος ἀγάπης του, μάχαιραν καὶ μόλυβδον;

Τότε οἱ λεοντοκάρδιοι ἐκείνοι ἀνεγνώρησαν ὅμοιωμαδὸν τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Κατζαντώνη ἀνακηρύξαντες αὐτὸν πολεμάρχον καὶ παντὸς ἀνδρείου ἀνδρειότερον. Ὁργανίζετο βεβαίως τότε καὶ ὑπεθάλπετο ὑπὲρ ἑξάρχων ἀνδρῶν κίνημά τι κατά τοῦ Ἀλῆ, ὅστις ἐν Πρεβέζῃ ὥσπερ Ἑλλοχῶν, παρεψύλαττες καὶ κατεσκόπευε πάντα τῶν ἀρματωλῶν τὰ κινήματα. Ἄλλ' ὁ Κατζαντώνης, ὅστις δὲν εἶχε μάθει ποτὲ ν' ἀριθμῇ τοὺς ἐχθρούς του, ὥμνυεν ἐπὶ τῆς σπάθης του ὅτι μὲ μόνα τὰ παλληκάριά του ἡθελε σύρη αἰχμαλώτους εἰς Αευκάδα τὰς χιλιάδας τῶν Ἀλβανῶν, τὰς ὅποιας ὁ Βεζίρης ἔντρομος ἐπεσάρευσεν ἐν Ἀμβρακίᾳ.

Δυστυχῶς κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας προσεβλήθη ὁ γενναῖος ὑπὸ τῆς φλοιογιάδος καὶ ἡσθένησε βαρέως. Μόλις εἶχε συνέλθει ὀλίγον, μηδὲ δυνάμενος νὰ ὑπομείνῃ πλέον τὴν ἀδράνειαν, εἰς τὴν ὀποίαν τὸν κατεδίκαζεν ἡ ἀσθένεια, λάθρᾳ ἀνεγώρησε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Γεωργίου τοῦ ἐπονομαζομένου Χασάτου εἰς Ἀγραφα, βέβαιος νὰ ἀναλάβῃ τὴν προτέραν ρώμην ἀμαρτίαν ἀναπνεύσῃ τὸν ἐλεύθερον καὶ καθαρὸν ἀέρα τῶν φιλτάτων αὐτοῦ ὄρέων. Διέμεινεν ἡμέρας τινὰς ἐντὸς μονῆς θεραπευόμενος καὶ περιθαλπόμενος ὑπὸ τῶν ἀγίων ἐκείνων καλογήρων.

Ἄρματωλοι καὶ μοναχοί, ἐλευθερίκαι θρησκευτικὸν αἴσθηται,
ἔγθροι τῶν τυράννων καὶ λειτουργοὶ τῆς Θεότητος πρότεροι καὶ
διαρκούστης τῆς Ἑλληνικῆς γιγαντομαχίας ἀπαντῶνται ἀμοιβαίως
γειραγωγούμενοι, ἐνθαρρύνομενοι, βοηθούμενοι.

‘Αλλ’ ὁ Κατζαντώνης, δοτις ἐγνώριζεν δτι τὸ πονηρὸν ὅμιμα
τοῦ ἀδιαλάκτου ἔγθρου του εἰσέδυε πανταχοῦ, φοβούμενος ἵσως
προδοσίαν τινά, ἀσθενής ἔτι καὶ πυρέσσων παρήτησε τὸ ἄσυλόν
του καὶ κατέψυχε μετὰ τοῦ Γεωργίου εἰς τὶ σπήλαιον ἀπόκρυφον
καὶ ἄγνωστον τοῖς πᾶσιν. Εἰς μόνος ιερεὺς (αἰσχύνομαι ἀναιμι-
μνίσκων τὸ κάκοούργημά του!) εἰσῆρχετο εἰς τὸ καταφύγιον ἑ-
κεντο προμηθεύων αὐτοὺς τὰ πρὸς τὸ ζῆν, καὶ οὗτος ἐπρόδωσε
τοὺς δύο ἀδελφούς.

Ἐξήκοντα Ἀλβανοὶ, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἰουσούφ Ἀρά-
πην, αἵρνης περιεκύλωσαν τὸ σπίλαιον, οὕτε ἡθελον ἀρκέσῃ ὃν
ὁ Κατζαντώνης δὲν ἡσθένει βαρέως. Εἰς τὴν δεινὴν αὐτῶν θέσιν
ὁ Γεωργίος ἤρπασεν ἐπὶ τῶν ὕμων αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν καὶ ἐξῆλθε
τοῦ σπηλαίου φονεύων καὶ τραυματίζων ἀνιλεώς τοὺς πρώτους
Ἀλβανοὺς, τοὺς δύοιους ἀπήντησεν. Ἐδραμε πρὸς τὸ ὅρος ψέ-
ρων πάντοτε τὸ ιερόν ἑκεῖνο φορτίον καὶ μαχόμενος καὶ ὀπισθο-
γωρῶν ἐφόνευσε καὶ ἄλλους τῶν ἔχθρων, μέχρις οὖς ἀσθμαίνων
καὶ πληγωμένος ἥγμαλωτίσθη μή θελήσας νὰ σωθῇ παραιτῶν
τὸν γλυκύτατον αὐτοῦ ἀδελφόν. Αἰωνία αὐτῶν ἡ μνήμη! — (α)

(α) Εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλιαρίου τούτου θέλω δημοσιεύση ἐπι-
σημόν τι καὶ περίεργον ἔγγραφον τοῦ Κόμητος Ἰωάννου Καπο-
διστροῦ ἀναφερόμενον εἰς τοὺς ἐν Λευκάδι παρεπιδημοῦντας τότε
ἄρματωλούς. Ἐπίσης δὲ θέλω δημοσιεύση τὰ ὄνόματα τῶν με-
γαθύμων ἑκείγων, δπως ἡ Ἑλληνικὴ εὐγνωμοσύνη μνημονεύη
αὐτῶν εἰς αἰώνας αἰώνων.

Ο ΚΑΤΖΑΝΤΩΝΗΣ.

Ἐσεῖς ὅποῦ τὸν εἴδετε ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
Σταυράητοι καὶ πέρδικες, ἔηφτέρια, χειλιδόνια,
Ἐλᾶτε νὰ τοῦ στήσετε τραγοῦδι μοιρολόγι.

Τὸν Κατζαντώνη πιάσανε, κλᾶψε πουλιάμου κλάψε.
Ἐνας παπᾶς τὸν πρόδωκε! Μαχαῖρι νὰ τοῦ γένη
Ἡ κοινωνιὰ ποῦ τῶβαψε τάφορεσμένο στόμα,
Θηλεὶα κ' ἀσρίτης στὸ λαιμὸ τῆγιο του πετραχῆλι,
Νὰ μὴ βρεθῇ πνευματικὸς νὰ τὸν ξεμολογήσῃ
Κι' ἀγαπημένα δάχτυλα τὰ μάτια νὰ τοῦ κλείσουν!

Τὸ γκαρδιακὸ τὰδέρφι του, ὁ Γιώργος ὁ Χασώτης,
Ἐξυπνος ἀκουρμένεται, κοιμᾶτ' ὁ Κατζαντώνης.
Ἡ εὐλογιὰ τὸν ἔψησεν, ἡ θέρμη τὸν ἀνάφτει.

-Ξύπν' ἀδερφέ μου, ξύπνησε τὸν ὄμο νὰ σὲ πάρω
Πλακώσανε οἱ λιάπιδες καὶ θέμας πιάσουν σκλάβους

Τρέχ' ἀδερφέ μου, γλύτωσε, μὴ μὲ ψυχοπονιέσαι.
Κ' ἂν μ' ἀγαπᾶς καὶ πιθυμᾶς νὰ πάω φχαριτημένος
Κόψε μου τὸ κεφάλι μου μὴ μοῦ τὸ πάρ' ὁ Αράπης.
Καὶ φέρτο πάνω σ' Ἀγραφα, καὶ διάλεξ' ἔνα βράχο
Καὶ δός τοῦ το νὰ τὸ φορῇ, κορφή του νὰ τὸ κάμῃ,
Νὰ τὸ φορῇ, νὰ τὸ βαστᾶ σὰν περικεφαλαία.
Ἐλ' ἀδερφέ μου γλήγορα, γλήγορα νὰ μὲ κόψῃς
Νὰ πάγω κεῖ ψηλὰ ψηλὰ, νὰ φύγω δῶθε μέσα,
Νάρχωνται μαῦρα σύγνεφα νάρχωνται ἀεροπελέκια
Νὰ μοῦ θυμᾶνε τὸ καπνό, νὰ μοῦ θυμᾶν' τὴ λάμψη
Τοῦ τουφεκιοῦ μου πώρφανὸ σὰχέρια σου θὰ μείνη.
Νὰ τ' ἀγαπᾶς, νὰ τὸ φιλῆς, νὰ τῶχης σὰν ἀδέρφι.

Ο Γιῶργος ἐκατάλαβε πῶς τ' ἀνεβαίν' ἡ θέρμη,
Τὸν ἄρπαξε σὸν ὕμο του κι ἀπ' τὴ σπηλιὰ πετιέται.
Ἐπῆρε τὸν ἀγήφορο στὸ ξάγναντο προβαίνει,
Ἐξῆντα βλέπει Τζάμιδες ποῦ τὸν ἐκυνηγοῦσαν.
Κάθε φορὰ ποῦ σίμοναν, ἔστενε μετερίζει
Τοῦ Κατζαντώνη τὸ κόρμι κι' ἀδιαζε τ' ἄρματά του.
Χαρὰ στὴ μάνα πῶκαμε παιδιὰ τέτοια λειοντάρια!
Ἐτζει κυνηγηθήκανε τὰ δυὸ πιστὰ τ' ἀδέρφια,
Οσο ποῦ βγῆκε ὁ αὐγερινὸς κ' ἀχνίσανε τὰςέρια.

Τότε λαβώθηκε θαρειά δὲ Γιωργος στὸ ποδάρι,
Καὶ τοὺς ἐπιάσαν ζωντανοὺς, τὰ Γιάννινα τοὺς φέραν.

Καὶ μιὰν αὐγὴν δὲ Πλάτανο ποῦ ἀπὸ μικρὸ κλονάρι (α)
Ἐχόντρυνε καὶ ἐπλάτυνε, βυζαίνοντας τὸ γαῖμα,
Τὴν ὥρα τους τὴν ὕστερην, θαρειά σιδερωμένα
Τοῦ Βάλτου τοῦ Ξερόμερου τὰ δυὸ θεριὰ προσμένουν.
Χίλιων λογιῶνε σύνεργα, δαυλιὰ, σφυρὶ καὶ ἀμῶνι
Σκόρπια σὸν χῶμα βρίσκονται καὶ ἐκεῖνοι τὰ τηρᾶνε.
Ο Γιωργος σὰν καὶ ἐδάχρυσε γιὰ τὸ γλυκό του ἀδέρφῃ,
Τοῦ Κατζαντώνη μιὰ ματιὰ, καὶ ἐσρέφεψε τὸ δάκρυ.

Καὶ ἐκεῖ ποῦ διηγούντανε τῶνα τὸν ἀδέρφῳ στὸν ἄλλο
Τὰ περασμένα νειῶτά τους, τὴν Κρύα τὴν θρυσσοῦλα,
Τὸ φόβο τοῦ Ἀλήπασα, τοῦ Γκέκα τὴν λαχτάρα,
Ἐξαφν' ἀστράφτη ἔνα σπαθὶ καὶ γέρνη ἔνα κεφάλη
«Χριτὸς ἀνέστη, πλάκωσα» φωνάζει δὲ Κατζαντώνης
Καὶ ἔνα φιλὶ στερνὸ φιλὶ ἀπὸ μακρὰ τοῦ φίγανει.

(α) Ο Πλάτανος οὗτος εἶναι Ιωαννίνοις δὲ τῷ πόστοις τῆς κατασκευῆς
καὶ τῶν μαρτυρίων. Ο αἰμοσταγῆς Γολγοθᾶ, ἐπὶ τοῦ ὅποιον ἐ-
βασσανίσθησαν τοσοῦτοι καὶ τοσοῦτοι θρωνες.

Μὲς τὰ κλαριά τοῦ πλάτανου μὲς τὰ χλωρὰ τὰ φύλλα
Σὰν νᾶταν στὸ λιμέρι της, ἐκρύφτηκ' ἡ ψυχή του,
Κ' ἔκύτταζε τὸν ἀδερφὸν ποῦ τόνε μαρτυρεύουν.

Δυὸς γύφτοι τὸν ἐστρώσανε δεμένονε σ' ἀμῶνι
Κι' ἀρχήσανε μὲ τὸ σφυρὶ νὰ τόνε πελεχᾶνε.
Σκλήθραις πετᾶν τὰ κόκκαλα, σκορπᾶνε τὰ μελούδια.
Νεῦρα κορμένα κρέατα σέρνονται σὰν ξεσκλίδια,
Καὶ κειός τηράει τὸν οὐρανὸν καὶ γλυκοτραγουδάει.

Χτυπᾶτε, πελεχᾶτέ με,
Σκυλιά· τὸν Κατζαντώνη
Δὲν τὸν τρομάζει Ἀλήπασας,
Φωτιὰ, σφυρὶ κι' ἀμῶνι.

Μιὰν ὥρα πελεκούσανε, τὰ χέρια τους δειλιάζουν,
Οἱ γύφτοι βαρεθήκανε καὶ τὸ λαιμό του κόβουν.
Ἄνοιγοκλοῦσ' ὁ λάρυγγας, μαῦρο πετᾶ τὸ γαῖμα
Καὶ μὲς τὸν κόκκινότου ἀφρὸν, μὲς τὴν ραχνὴν γαργάρα
Μισοκομμέν' ἀκούονται τοῦ τραγουδιοῦ τὰ λόγια

Χτυπᾶτε, πελεχᾶτέ με,
Σκυλιά· τὸν Κατζαντώνη
Δὲν τὸν τρομάζει Ἀλήπασας,
Φωτιὰ, σφυρὶ κι' ἀμῶνι.

Ο πλάτανος, σὰν ἔνοιωσε στὴ δίζα του τὸ γαῖμα,
Ἀλαίμαργα τὸ δούφηξε νὰ μὴ τὸ πιῇ τὸ χῶμα,
Κ' ἐστοίχιωσε κ' ἐθέριεψε κι' ἀπλωσε τὰ κλονάρια
Τόσο χοντρὰ κι' ἀτάραγα καὶ τόσο φουντωμένα,
Ποῦ τὰβλεπ' δ' Ἀλήπασας τὴ νύχτα στῶνειρό του
Κ' ἐφώναζε κ' ἐλάμπαζε μὴν Ἐλθ' ἐκείν' ή μέρα
Ποῦ τὰ κλαριὰ τοῦ πλάτανου τὴν Πόλι θὰ πλακώσουν

Ι ΦΥΓΗ.

Τὸ ἐπόμενον γεγονός ἀνάγεται εἰς τὴν καταστρεπτικὴν μάχην τῆς 20 Ἰουλίου τοῦ 1792 καὶ εἰς τὴν φύλοφάν, ἣν ὑπέστησαν τὰ στρατεύματα τοῦ Ἀλῆ Πασά ὑπὸ τῶν Σουλιωτῶν στρατηγοῦντος τότε τοῦ ἀειμνήστου Λάμπρου Ζαβέλλα.

Περιττὸν ν' ἀναφέρῃ τις ἐνταῦθα τὰ καθ' ἔκαστα τῆς ἀθανάτου νίκης. Μόνον ἐνθυμίζομεν ὅτι τοιοῦτος ὑπῆρξε τὴν ἡμέραν ἐκσινὴν ὁ τρόμος τοῦ Ἀλῆ, ὡστε παρατίσσει τὸ πεδίον τῆς μάχης διέρρηξε δύο ἵππους φεύγων ἀνάνδρως εἰς Ἰωάννινα, ἕνθα καὶ θάνατον ἀπειλῶν, ἀπηγόρευσεν εἰς πάντας νὰ μὴ ἔξελθωσι τῶν οἰκιῶν ἐπὶ δεκαπέντε δλας ἡμέρας, ἵνα μὴ ἴδωσι καὶ μαρτυρήσωσι τὴν ἀθλίαν καὶ ὄδυνηράν κατάστασιν τῆς τέσσον καιρίως τραυματισθείσης στρατιᾶς του.

"Ἄλλος δὲ ὑμνήσῃ τὴν ἀκαταμάχητον ἀνδρείαν τῶν Σουλιωτῶν ἀμαζόνων καὶ τὴν πολεμικὴν μέθην τοῦ Λάμπρου. Ἐγώ εὐχεστοῦμαι μᾶλλον εἰς τὴν καταισχύνην τοῦ τυράννου, ὃν παραχώρησις θεία εἶχε πέμψη τελευταίαν βάσανον εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος, δπως ὑπὸ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ πληρώσωμεν τέλος ἀπαντα τὰ προπατορικὰ πλημμελήματα καὶ οὖτας ἀμώμους καὶ παντὸς ρύπου κεκαθαρμένους παραλάβῃ ἡμᾶς κοινωνούς τοῦ θείου καὶ μυστικοῦ αὐτῆς δείπνου ἡ ἀληθῆς θεότης τοῦ κόσμου τούτου ἡ Ἐλευθερία.

Η ΦΥΓΗ.

Τάλογο! τάλογο! Όμερ Βριώνη,
Τὸ Σοῦλι ἔχούμησε καὶ μᾶς πλακόνει.
Τάλογο! τάλογο! ἀκοῦς σουρίζουν
Ζεστὰ τὰ βόλια τους, μᾶς φοβερίζουν.

Γιὰ ιδὲς σὰ δαιμονες μᾶς πελεκᾶνε!
Κάτου ἀπ' τὸ βράχο τους πῶς ροβολᾶνε!
Δὲς τὰ κεφάλια μας, 'δὲς τὰ κουφάρια
Κοιλᾶνε ἀγάκατα σὰν νᾶν' λιθάρια.

Τάλογο! τάλογο! Ἀκοῦς πῶς σκούζουν!
Οἱ λύκοι φθάσανε, ρύάζονται, γρούζουν.
Ἄγοιτε' ή κόλαση καὶ μοῦ ξερνάει
Τὸν μαῦρον κόσμο της γιὰ νὰ μὲ φάη.

Βριώνη, πρόφθασε· ἀκόμη δλίγο,
Κι' ἀπὸ τὰ νύχια τους δὲ θὰ ξεφύγω.
Τάλογο, γνώρισα τὴ φουστανέλλα
Τεῦχθροῦ μου τάσπονδου Λάμπρου Ζαβέΐα.

Δὲν τόνε θλέπετε, σὰ Χάρος φθάνει
Ψ'ηλ' ἀνεμίζοντας τὸ γιαταγάνι.
Νοιώθω τὸ χέρι του μὲς τὴν καρδιὰ
Ποῦ πάει σπαράζοντας τὰ σωθικά.

'Ανεμοστρόβιλος, θεοποντή,
Όλα σὰ σύφουνας θὰ καταπιῇ.
Τὸ μάτι ἐπάνω μου ἄγρια στηλόνει,
Μαχαῖρι δίκοπο μέσα μου χώνει,

Κρύο τὸ σίδερο χωνεύει, σφάζει.
Ἄκουτε, ἀκοῦτέ τον πῶς μοῦ φωνάζει
Νοιώθω τὸ χνῶτό του φωτιὰ ζεστὸ
Πώρχετ' ἐπάνω μου σὰ νάναι φεό.

Τᾶλογο! τᾶλογο, Όμερ Βριώνη.
Ο ἥλιος ἔπεσε νύχτα σιμόνει . . .
Ἄστρα λυτρῶστέ με: αὐτὴ τὴ χάρι
Ζητάει ὁ Ἀλήπασας, πιστὸ φεγγάρι

'Εμπρός του στέκεται καμαρωμένο,
Μαῦρο σὰν κόρακας χρυσὰ ντυμένο
Ἄτι. ἀξετίμωτο, φλόγα φωτιὰ,
Καθάριο, Ἀράπικο, τὸ λὲν Βορειά.

Χτυπάει τὸ πόδι του, σκάφτει τὸ χῶμα,
Δαγκάει τὸ σίδερο πῶχει στὸ στόμα.
Τουθούνια διάπλατα καὶ τεντωμένα
Αχνίζουν κόκκινα σὰν ματωμένα.

Ακούει τὸν πόλεμο καὶ χλημητάει.
Ταύτιά του τέντωσε, αὔγρια τηράει.
Ολόρθ' ἡ χήτη του, άλόρθ' ἡ ὄρα,
Λιγάει τὸ σῶμά του σὰν τὴν ὄχειά.

Σκόνεται λαίμαργο στὰ πισινά του.
Λάμπουν τὰ νύχια του, τὰ πέταλά του
Λές καὶ δὲν ἔγγιζε κάτου στὴ γῆ...
Κρῖμα ποῦ τώθελαν γιὰ τὴ φυγή!...

Ο Λάμπρος τώβλεπε κι' ἀπὸ τὴ ζήλια,
Κρυφ' ἀναστέναξε, δαγκάει τὰ χεῖλια.
«Ἄτι περήφανο, νὰ σ' εἶχα ἐγὼ,
Μέσα στὰ Γιάννινα ἤθελα μπῶ.»

Ως τόσ' ὁ Ἀλήπασας ἀπὸ τὸν τρόμο
Τὴ χήτη του ἄρπαξε, πετάει στὸν ωμό
Σὰ βόλι γλήγορο, σὰν ἀστραπή.
Τὸ ἄτι χάθηκε μὲ τὸν Ἀλῆ,

Φεύγουνε, φεύγουνε! Δίκαιη κατάρα!
Τοὺς ἔκυνήγαε ἀχνὴ τρομάρα·
Νύχτα κατάμαυρη καὶ συγνεφιὰ
Γύρω τους στέκονται γιὰ συντροφιά.

Λόγκους περάσανε χαντάκια μύρια.
Αἴματα στάζουνε τὰ φτερνιστήρια·
Ἄφροὺς σὰ θάλασσα τᾶλογο χύνει,
Σκιάζεται ὁ Ἀλήπασας, καιρὸ δὲ δίνει.

Καθὼς διαβαίνουνε, τρίζει ἔνα ξύλο,
Φυσάει ὁ ἄνεμος, πέφτει ἔνα φύλλο,
Πουλάκι ἐπέταξε, φεύγει ζαρκάδι,
Νεράκι πώτρεχε μὲς τὸ λαγκάδι,

Όλα δ' Ἀλήπασας, ὅλα τρομάζει,
Κρύος δ' ἰδρωτας βρύση τοῦ στάζει.
Τᾶλογο αὐτιάζεται, δὲν ἀναστάνει,
Τὰ πόδια ἐστήλωσε, λύκος διαβαίνει,

Καὶ κειὸς τὰ δάχτυλα σφίγγει στὴ σέιλη
Τὰ μάτια του ἔβλεπαν παντοῦ Ζαβέλλα.
Παντοῦ τοῦ φάίνονται πῶς εἰν' χρυμμένα
Σπαθιὰ ποῦ λάμπανε ξεγυμνωμένα.

Μακριὰ τὰ γένεια του, ἀσπρα σὰ χιόνι,
Τὰ πέρνει ὁ ἄγεμος σκόρπια τ' ἀπλόνει,
Ἐμπρὸς στὸ στόμα του καὶ στὸ λαιμό
Λέει καὶ τὸν ἔχουνε γιὰ πηγιμό.

Καθὼς τὰ κύματα μὲ τὴ νοτιὰ
Τὴ νύχτα χάνονται στὴ σκοτεινὰ,
Καὶ δὲ χωρίζουνε παρὰ οἱ ἀφροί των
Ψηλὰ ποῦ ἀσπρίζουνε στὴ κορυφή των,

Ἐτζὶ καὶ τάλογο κεῖνο τὸ βράδυ
Σὸν κῦμα διάβαινε μὲς τὸ σκοτάδι,
Κῦμα ὀλιφούσκωτο καὶ σκοτεινὸ,
Πῶχει τ' Ἀλήπασα τὰ γένεια ἀφρό.

Φεύγουνε, φεύγουνε! Πάντα τρεχάτοι.
Φθάνει κ' ἐδείλιασε τὸ μαῦρο τάτι,
Φθάνει καὶ τρέμουνε τὰ γόνατά του
Ἀκοῦς πῶς βράζουνε τὰ σωθικά του!

Λυσσάει ὁ Ἀλήπασας καὶ βλαστημά.
Τὸ φτερνιστήρι του χώνει βαθειά.
Τὸ ἄτι φρούσκωσε, βαρειὰ μουγκρίζει,
Δίνει ἐνα πήδημα καὶ γονάτίζει.

Ἡ καρδιὰ μέσα του χτυπάει σφυρὶ,
Ταῦτιά του γέρνουνε, πέφτει στὴ γῆ.
Σπαράζει, ἀνδρειεύεται καὶ ῥοχαλιάζει,
Ἄπ' τὰ ρουθούνια του τὸ αἷμα στάζει.

Κ' ἔκει ποῦ τάλογο ψυχομαχάει,
Βουβός στὴ λύσσα του ὁ Ἄλης τηράει,
Τηράει ἀνήσυχος, ἀχνὸς, νὰ ίδῃ.
Τ' αὐτιά του ἐτέντωσε ν' ἀκουρμαστῇ.

Ἄχόμα σκιάζεται τοῦ ἐχθροῦ τὰ βόλια,
Καὶ ἀρπάζει τρέμοντας τὰ δυὸ πιστόλια.
Τάτι τὸ δύστυχο δίπλα στὸ χῶμα
Χτυπιέται, δέρνεται, βογκάει ἀκόμα,

Καὶ δὲν τὸν ἄφινε καλὰ νὰ ἀκούσῃ
Ἄν κεῖν' οἱ δαίμονες τὸν κυνηγοῦσι.
Ἄφριασ' ὁ Ἄληπασας, καίετ', ἀνάφτει.
Τὰ βόλια τῶφτεψε μὲς τὸ ριζάφτι.

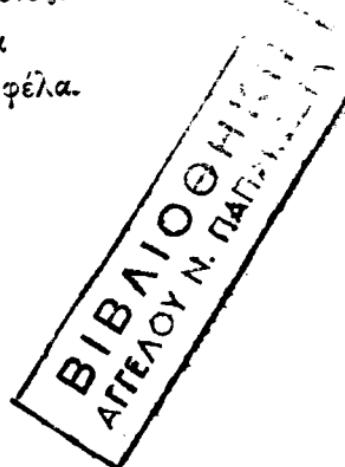
Τάτι ἐταράχτηκε σὰν τὸ στοιχιό
Καὶ μ' ἔνα μούγκρισμα μένει νεκρό.
Τὸ μάτι ἀκίνητο καὶ καρφωμένο
Ἐμειγ' ἐπάνω του θολὸ, σθυμένο.

Ακούει πατήματα, φωναῖς πολλαῖς...
Αχ τὸν ἐπρόδωκαν ἡ πιστολιαῖς!
Σιμόνει ὁ θόρυβος, τὸ αἷμάτου πήζει,
Ἐπιασε τάλογο γιὰ μετερίζει.

Γιομίζει τ' ἄρματα, καὶ στὸ μαχαῖρι
Σιγὰ καὶ τρέμοντας ρίχνει τὸ χέρι.
Ακούει ποὺ φώναζαν, «Βιζίρη Ἀλῆ.»
Κ' ἔκεινος ἐλυωσε σὰν τὸ χερί.

Πάλαι φωνάζουνε! Κάθε φορὰ
Ακούεται ὁ θόρυβος πλέον σιμά.
Τὸ μάτι ὀλάνοιχτο ὁ Ἀλῆς καρφόνει
«Βόηθα με, φώναξε, Ὁμέρο Βριώνη.»

Ἐτζὶ ὁ Ἀλήπασας κυνηγημένος
Μπαίνει στὰ Γιάννινα σὰν πεθαμμένος.
Οσο κι' ἀν ἔζησεν, ἡ φουστανέλλα
Τοῦ Λάμπρου τώστεχε στὰ μάτια φέλα.

ΕΥΘΥΓΜΙΟΣ ΒΛΑΧΑΒΑΣ.

"Αν το ιπταμένον δικάδων της Ελληνικής επαναστάσεως νὰ σημάνῃ χρόνους τινάς πρὸ τῆς προσδίορισθείσης ὥρας, ἀναντιδρήτως διὰ τῆς κραταιῆς γειρός τοῦ ἡρωος τούτου θελεντικής, διὰ τῆς φοβερός ὄρειχαλκος.

Μυστηριώδης τις παράδοσις ἔργοιπτεν ὡς ὅμιχλην ἐπὶ τῶν γεννεθλίων του, καὶ τὸ προσφιλές τοῦτο τέκνον τῶν Θεσσαλικῶν οὐρέων, ἐγεννήθη, ἦκμασεν, ἤνδρώθη, ἐτελεύτησε καὶ οὐδεὶς οὐδέποτε ἠκούσει περὶ αὐτοῦ τῶνομα τῶν γονέων του.

Στρατοπεδεύων πάντοτε ἐπὶ τοῦ Πίνδου, ἐπὶ τοῦ Ὄλύμπου, ἐπὶ τῆς Ὀσσης, ὡς ἐξ ἐνέδρας ἔπιπτε κατὰ τοῦ Ἀλῇ Πατᾶ καὶ πολλάκις πολλαχοῦ κατέστρεψε τὰ στρατεύματά του. Ἡ πείλει: δὲ καὶ αὐτὰ τὰ Ἰωάννινα, ὅπου ὡς ἐν σπηλαῖφ ἐφώλευεν τὴν αἰμοβόρος τίγρις.

Μετ' αὐτοῦ συνεστράτευε πάντοτε μοναχός τις, Δημήτριος, γνωστὸς ἐν πάσῃ τῇ Θεσσαλίᾳ διὰ τε τὴν ἀγνότητα τῶν ηθῶν καὶ τὴν πρὸς τὸν θεόν καὶ τὴν πατρίδα ἀφοσίωσιν του.

Οἱ δύο οὗτοι ἐν μέσῳ τῆς ἀγροίκου ἐρημίας των, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δενδρῶν καὶ ἐν τῇ σιωπῇ τῶν μυροβλήτων Ελληνικῶν κοιλάδων, συνέλαβον τὴν μεγάλην ίδεαν τῆς ἀνεγέρσεώς μας. Τίς ήδύνατο ν' ἀμφιβάλῃ περὶ τῆς ἐπιτυχίας, ἢ τὶς ήδύνατο νὰ δειλιάσῃ μαχόμενος ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς σπάθης τοῦ Βλαχάζα καὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Δημητρίου;

Κατά τὸ 1809 συνέβη ἡ πρώτη φῆξις τῆς ὑπογείου φλογῆς. Κατά τὸ 1821 έσθι μεγάλη καὶ σεισμός. Κατά τὸ 1854 νέος μακριθυμοὶ καὶ κλόνοι τοῦ γῆφαιστείου. Εὔτυχης δύστις ἵδη τὴν τετάρτην καὶ τελευταίαν ἔκρηξιν.

Μαθών ὁ Ἀλέξανδρος; ὅτι τὸ στίφος τοῦ Βλαχάδα καθ' ἐκάστην ἔνις γένετο, ὄρμησε κατ' αὐτοῦ ἐπὶ κεφαλῆς δυνάμεων δεκαπλάσιων καὶ αἰματώδης καὶ φονικωτάτη συνεκροτήθη ἡ μάχη. Εἶναι ἀπίστευτα τάνδραγαθήματα τοῦ θρωός μας. Ἀλλὰ δυστυχῶς πολλοὶ ἀπελπισθέντες τὸν παρήγησαν καὶ οὕτω πληγωμένος ἦγαχαλωτίσθη ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν, οἵτινες καὶ σιδηροδέσμιον ἔσυραν αὐτὸν εἰς Ἰωάννινα, ὅπου καὶ ἀδεκρυτὶ ὑπέμεινεν δύσα ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδία τοῦ φοβεροῦ τυράννου ἥδυναντο νὰ ἐψεύρωσι μαρτύρια.

Μετ' οὐ πολὺ ἥγημαλωτίσθη καὶ ὁ λερομόναχος Δημήτριος, δύστις καὶ διὰ τῶν ἀπαντήσεών του κατέτρομακε τὸν Ἀλῆν ὅτε δὲ ὑποσχέσεων καὶ ἀπειλῶν, πρὶν ἡ ἀποπέμψη αὐτὸν εἰς θάνατον, ἐπειράθη νὰ διαφθείρῃ τὴν πίστιν του.

Καινοφανὲς μαρτύριον! Διέταξε καὶ ἔκτισαν αὐτὸν δὲ ἀσθεῖσους καὶ λιθων, ἀφίνοντες ἐλευθέρων μόνον τὴν κεφαλήν, ἵνα δύσον οἴόν τε παρατείνῃ τὴν ἀγωνίαν του.

"Οσιος καὶ μεγαλομάρτυς λατρεύεται στήμερον ἐν Ἡπείρῳ ἀπαντες δὲ ἑορτάζουσι τὴν μακαρίχν αὐτοῦ μνήμην διξάζοντες αὐτὸν ως Ἄγιον.

ΕΓΘΥΜΙΟΣ ΒΛΑΧΑΒΑΣ.

Tà δύο ζουρά.

Βλαχάβα ποιός σ' ἐγένησε, ποιά μάνα, ποιός πατέρας!

· · ·
Ο "Ολυμπίος ἀγάπησε τὴν ὄμορφη τὴν "Οσσα,
Τὴν "Οσσα τὴν περίφανη τὴν πολυγυρεμένη.
Χρόνους πολλοὺς τὴν ἔβλεπε μ' ἐρωτεμένο μάτι
Κ' ἔχεινη σὰν χ' ἐντρέπεται καὶ σὰν καὶ τὸν φοβᾶται.

Μιὰ νύχτα, ἦταν ἄνοιξι, χαρὰ θεοῦ, γαλήνη·
Λάμπουντάς εριατούρανοῦ, τὸ φῶς τους τρεμουλιάζει
Σὰν νᾶχαν ἔρωτα χρυφὸν καὶ φλογοχαρδιογχύπι.
Βελάζουνε τὰ πρόβατα, λαλοῦνε τὰ κουδούνια
Τοῦ κοπαδίου, ποῦ βόσκοντας διαβαίνει τὸ λιβάδι,
Καὶ κάπου κάπου ἀκούεται τοῦ ποιστικοῦ φλογέρα
Νὰ ναναρίζῃ ἔρωτικὰ τὰ δέντρα, τὰ λουλούδια.
Μοσχοῖ λάει οὖν ασασμός τῆς δάφνης τῆς μωρού λας

Κι' ὁ χρίνος ὁ περίχαρος ἀπ' τὸ νερὸν προβαίνει
Σὰν πρόσωπο παρθενικὸν, ποῦ δὲν τὸ βλέπει ὁ ἥλιος.
Γέρνει καὶ καθρεφτίζεται καὶ κάνει τὴν ἀγάπην
Κυττάζοντας τὸν ἵσκιο του στοῦ ποταμοῦ τὰ βάθη
Γλυκὸς γλυκὸς ἀντίλαλος ἔφερνε τὸ τραγοῦδι
Τοῦ Κλέφτη, ποῦ θυμήθηκε τὸ Χρῆστο τὸ Μιλλιώνη,
Κι' ἀγέρας, δέντρα καὶ νερὰ μένουνε, λησμονιῶνται
Καὶ σέκουν κιάκουρμένονται γιὰ τὸν παληότους φίλο
Στάζ' ἡ δροσοῦλα διάφανη σὰν τοῦ παιδιοῦ τὸ δάκρυ
Λέει κ' ἔπιασε παράπονο τὴν νειόνυφη τὴν πλάστη,
Π' ἀκούει τὸ μνημόσυνο τοῦ Χρήσου τοῦ Μιλλιώνη.

Γιατί, βουνά μου, ἀνάμεσα τόσης χαρᾶς κι' ἀγάπης
Ἄνάμεσα τόσης ζωῆς καὶ τόσης ἀρμονίας
Δέν ακουσα νὰ κελαδῇ μὲς τῆς ἐτειᾶς τὰ φύλλα
Καὶ μὲς τὸ φλοιόσθι τοῦ νεροῦ ἐλευθεριᾶς ἡ αὔρα;...

Τέτοια νυχτιὰν ἐδιάλεξεν ὁ Ὄλυμπος στὴν Ὁσσα
Νὰ δείξῃ τὴν ἀγάπην του νὰ πῇ τὸν ἔρωτά του.
Κυττάζετε τὸ σαστικὸ πῶς εἶναι στολισμένος!
Ἄσπρη, μακρὰ ἡ χήτη του στ' ἀνδριωμένα νῶτα
Περήφανα τοῦ σέρνεται καὶ γλυκοκυματίζει.

Τήνε χτενίζουνε χρυσαῖς τοῦ φεγγαριοῦ ἀχτίδες
Καὶ φαίνεται ξανθὴ, ξανθὴ καὶ φλωροκαπνισμένη.
Φορεῖ φλοκάτη σύγνεφα σὰν τὸν ἀφρὸ δροσάτα,
Καὶ τοῦ Μαϊοῦ τὴν καταχνὰ φορεῖ γιὰ φουςανέλλα.
Σπιθοβολοῦν καὶ λάμπουνε στὴ μέση του, εὖν ὥμο
Ἀστροπελέκι γιὰ σπαθὶ, βροντὴ γιὰ καρυοφύλλι.
Χαρὰ στὴν κόρη π' ἀγαπᾶ ὁ Ὄλυμπος ὁ κλέφτης!

Κρυφομιλοῦνε τὰ βουνὰ δλονυχτῆς ῥωτιῶνται.
Καὶ σὰν ἐβγῆκε ὁ αὐγερινὸς κι' ἀρχίσανε τὰ ῥόδα
Νὰ ξεφυτρόνουν τῆς αὐγῆς ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
Ο Ὄλυμπος ἐκύτταξε τὰν ὥμορφη τὴν Ὁσσα,
Τὴν εἶδε ποῦ κοκκίνιζε σὰν τροπαλὴ παρθένο,
Καὶ γέρνει, γέρνει τὴν κορφὴ καὶ τὴ φιλεῖ σὸ στόμα,
Κ' εὐθὺς μ' ἐκεῖνο τὸ φελὶ, ποῦναι ζωὴ καὶ φλόγα,
Ανάφτουν, ζωντανεύουνε τῆς νειόνυφης τὰσπλάχνα,
Καὶ δὲν ἐπέρασε καιρὸς, χρόνοι πολλοὶ καὶ μῆνες,
Πάχούστηκε σὰ μιὰ βοὴ μὲς τ' Αγραφα εὖν Πίνδο
Τῷρματωλοῦ τὸ πάτημα τοῦ φοβεροῦ Βλαχάβα,
Καὶ νὰ φωνάζουν ἀητοὶ, νὰ σκούζουνε γεράκια
«Ανοῖξτε λόγχοι νὰ διαβῇ, μεριᾶςε τὰ κλαριά σας
»Καὶ θὰ περάσητὸ σοιχειὸ, ὄδράκοντας τῆς Ὁσσας.»

Όχι! μάνα, τ' εἶναι πῶπαθες, τί σῶμελε, πατέρα,
Τὸ γυιό σας τὸ μονάκριβο νὰ μὴ τόνε χαρῆτε!
Πόσαις φοραῖς τὸν εἰδετε ἀπὸ ψηλὰ στὴ μάχη
Νὰ ερόνη δρόμο τὰ κορμιὰ κ' ἐπάνω νὰ διαβαίνῃ!
Πόσαις φοραῖς ή Ὁσσα του, σὰν θῆταν διψασμένο
Τῷδωσ' ἀθάνατο νερὸ ἀπ' τὰ λευκά της στήθια,
Καθὼς βυζαίνει τὸ παιδὶ τῆς μάνας του τὴ ρώγα!
Καὶ πόσαις ἄμετραις φοραῖς τοῦ ερώσετε τὴ φτέρη
Καὶ τὰ κλαριὰ τοῦ πλάτανου νὰ κοιμηθῇ σὸν ἔσκιο,
Καὶ σεῖς τὸν ἐκυπτάζετε κ' ἐλέγετε τὰ δυό σας,
«Χαρὰ σὸ γυιὸ ποῦ κάμαμε, χαρὰ σὸ παλλικάρι
»Οἱ δυὸ κακογεράματοι, οἱ μαυροκαρδισμένοι!
»Σοῦ δώκαμε τὸ γάλα μας, πάρε καὶ τὴν εὐχή μας,
»Μὴ ξανανειώσωμενχ' ἐμεῖς κι' ἀναζηθοῦμε πάλαι!»
Καὶ τώρα, γέρο Ὁλυμπε καὶ μαυρισμένη Ὁσσα,
Πῶς ἔπεισε πῶς βρίσκεται στ' Ἀλήπασα τὰ νύχια;

Ακόμα δὲν ἐτέλειωσε, βουνά μου, ή καταδίκη.
Εἶναι βαρειὰ, πολὺ βαρειὰ ή ἀσπλαχνη κατάρα,
Κι' ακόμα δὲν ἐκλείσανε τὰ τετρακόσα χρόνια!

Δεμένο μὲς τὰ Γιάννινα τὸ σέργουν τὸ θηρίο
Μὲ τόσαις τέσσαις ἀλυσσαῖς, ποῦ λὲς ὅτι φοβοῦνται
Τὰ σίδερα καὶ τὰ σχοινιὰ μὴ κόψῃ, μὴ χαλάσῃ
Καὶ πάρη πάλαι τὰ βουνὰ καὶ ποιὸς τὸ ματαπιάνει.
Γλήγορα τὰ μαρτύρια, γλήγορα τὴν χρεμάλα...
Αλήπασα ξεθύμανε, κ' ἡ ὥρα σου πλακόνει.

‘Ο Πνευματικός.

‘Απ’ τὰ πολλὰ μαρτύρια, ἀπ’ τὸν πολὺ τὸν πόνο,
‘Ο Θύμιος ἀπόστασε καὶ τὸν ἐπῆρ’ ὁ ὄπνος.
Τὸν ἔχουνε γονατιστὸν σὲ κοφτερὰ στουρνάρια,
Τὰ χέρια του πιστάγκωνα, βαρειὰ σιδερωμένα.
Γυρμένο τὸ κεφάλι του εἰς τὰ πλατειά του στήθεια,
Σὲ ζωντανὸ προσκέφαλο κοιμᾶται, ξαποστένει.
‘Απ’ τὸ μακρὺ τὸ γένι του, σὰν ἀπὸ μαύρη βρύση
Στάζει ὁ ἕδρωτας βροχὴ, τὸ γαῖμά του ἀναβράει.
‘Αν ἔχῃ δ τάφος ὄνειρα, τί ὄνειρο νὰ βλέπῃ; . . . .
Κοιμῶνται κ’ οἱ φονιάδες του σὸχῶμα ξαπλωμένοι,
Σὰ λύκοι ποῦ χορτάσανε καὶ τώρα ροχαλιάζουν.

Ποιὸς εἴν' ἔχειὸς ποῦ πέρασε σὰ φάντασμα σὰν ἵσκιος;
Τάσσο κατάμαυρο φορεῖ καὶ κάτου ἀπὸ τὸ ράσσο
Κάτι βασᾶ, καὶ τρέμοντας σὸ γαῖμα μὴ γλιτρήσῃ
Ἄγαλι ἀγάλια περπατεῖ, γυρεύει τὸν Βλαχάβα.
Τὸν ἄκουσε π' ἀνάσαινε καὶ γονατίζει ἐμπρός του.

— Θύμιε, Θύμιε! μ' ἀκοῦς; δὲ μὲ γνωρίζεις πλέον;
Ξύπνα κ' ἥωραις φεύγουνε... Ἐδείλιασες, φοβᾶσαι;

— Ἔχω καρδιὰ πὸ μάρμαρο καὶ σιδερένια σπλάχνα
Καὶ δεῖλια δὲ μὲ πλάχωσε, καὶ θάνατο δὲν τρέμω.
Ποιὸς εἶσαι σὺ δ ἀσπλαχνος, ποῦ δὲν ψυχοπονιέσαι
Καὶ μοῦ χαλᾶς τὸν ὑπνο μου κακόθεις τῶνειρό μου;

— Τρώγ' ἡ σκουριὰ τὸ σίδερο καὶ τὸ νερὸ τὴν πέτρα,
Κ' ἐσένανε δὲ σ' ἔφαγε τ' Αλήπασα τὸ δόντι;
Βλαχάβα, δὲν εἶμ' ἀσπλαχνος, δὲν ἥλθανὰ χαλάσω
Τὸ ὑστερό σου δνειρό, τὸν ὑπνο σου νὰ κόψω.
Ἄκομα δὲν μὲ γνώρισες; ἀκόμα δὲν ἀνοίγεις
Τὰ μάτια σου γιὰ νὰ μὲ ἴδῃς, τὸ στόμανὰ μοῦ δώσης
Ἐνα φιλὶ, γλυκὸ φιλὶ, στερνὴ παρηγοριά μου;

— Ἔχω τὰ μάτια δλάγοιχτα καὶ δὲσὲ βλέπ' ὁ μαῦρος.

Μοῦ κῶψανε τὰ βλέφαρα ἐψὲς μὲ τὸ μαχαῖρι
Καὶ μοῦ τά σκοτειδιάσανε μὲ σίδερο ἀναμμένο.
Δὲ σὲ γνωρίζ’ ὁ δύστυχος! Μοῦ χύσανε βολύμι
Μέσα στ’ αὐτιὰ καὶ σὰν βοὴ μᾶρχεται ἡ φωνή σου.
Μοῦ φαίνεται τρισκότειδο ... Πές μου τί ὥρα νᾶναι;
Ἐνύχτωσε ἡ στὰ βουνὰ ἀκόμα λάμπ’ ὁ ῥύιος; ...
Πόσον ἀργὰ ποῦ φεύγουνε ἡ ὥραις σὰν μετροῦνται,
Μὲ πόνους, μὲ μαρτύρια καὶ μ’ ἀσπλαχνη ἀγωνία!
Ἡές μου ποιὸς εἶσαι; σίμωσε ν’ ἀκούσω τῶνομάσου.

— “Ωδοὺς υχιάμου! δὲν μ’ ἀκοῦς; δὲ βλέπεις τὸ Δημήτρη;

Αναστενάζει τὸ θεριὸ, ταράζεται νὰ κόψῃ
Ταῖς ἀλυσαις ποῦ δένουνε τὰ μουδιασμένα χέρια,
Γιὰ ν’ ἀγκαλιάσῃ ἀδερφικὰ τὸν ἄγιο του τὸ φίλο.
Τοῦ κάχου ν’ ἀδρειεύεται ... Τὰ σίδερα χτυπᾶνε
Κ’ ἔκείν’ ἡ ἄγρια κλαγγὴ λὲς κ’ ἥταν περιγέλοιο.

— Δημήτρη μου πνεματικέ... εὔχαρισῶ σε Πλάστη
Ηοῦ μῶστηλες ἀνέλπιστα κ’ ἐδῶ τὸν ἄγγελό σου!
Κλᾶψε γιὰ μὲ, Δημήτρη μου, τὰ μάτια μου τὰ μαῦρα,
Δὲ βλέπεις τὰ χαλάσανε καὶ δὲ μπορῶ νὰ κλάψω.
Ἐλα σιμά μου, ἐδῶ σιμὰ, δώς μου φιλιὰ χιλιάδες:

Ἐδάκρυς ὁ καλόγερος. Τὰ γόνατά του πέριμουν
Σὸν νᾶταν φυλλοχάλαμο ποῦ τὸ φυσάει ἀγέρας.

—Πές μου, πατέρα, μοναχὸς ἦλθες ἐδῶ σ' ἐμένα,
Ἡ μῶφερες κανένανε πιστόνε σύντροφό μας;
Ηοὶ δὲ εἰν' αὐτὸς ποῦ μὲφιλεῖ, τὸ σόμα μου ποῦ γλείφει;

—Μ' ἐπῆράκλούθαδσκύλος σου χ' ἥλθε μ' ἐμένα σ' εὗρη.
Ο δύστυχος σὰ σ' ἔχασε, μ' ἀγάπησε γιὰ σένα.

—Θεέ μου παντοδύναμε! .. τί τόση καλωσύνη; ..
Δημήτρη μου, ἀν μ' ἀγαπᾶς μὴ τόνε παραιτήσῃς,
Κι' ἀπ' τὸ φωμὶ ποῦ τρώγαμε δίνε του νὰ χορτάσῃ...
Πατέρα μου πνεματικὲ, τρεῖς μέραις μὲ σκοτόνουν
Καὶ δὲ μοῦ δώχανε νερὸ, πεθαίνω ἀπὸ τὴ δίψα.

—Ἐδίψασε καὶ ὁ Χριστὸς εἰς τὸ σταυρό του ἐπάνω
Καὶ τῷδε καν νὰ πιῇ χολὴ, τὰ δάκρυα τοῦ κόσμου.
Κ' ἐγὼ σοῦ φέρνω οὐράνιο νερὸ νὰ ξεδιψάσῃς.
Πιέτο, παιδί μου, χόρτασε. Ἡ βρύσι ποῦ τὸ δίνει
Ποτέ της δὲν ἐστρέφεψε, ποτὲ δὲ θὰ στρεφέψῃ,
Εἰν' ἡ καρδιὰ τοῦ Ἰησοῦ ὠκεανὸς μεγάλος.
Παιδί μου, μὴν ἀμάρτησες; Ἀνάμεσα στὸν πόνο
Μὴ σῶφυγε παράπονο, μὴ δάκρυ, μὴ κατάρα;

— "Οχι, πατέρα, πίστεψε. Δὲ μῶφυγ' ἔνας λόγος,
Ποῦ νάτανε βαρύγνωμο γιὰ τὴ σκληρή μου μοῖρα.
Ἐψὲς τὸ βράδυ μοναχὰ μοῦ πέρασ' ἀπ' τὴ μνήμη
Τὸ αἷμα τ' ἀξετίμωτο τοῦ Ὀλυμπίου, τοῦ Πίνδου,
Γιατὶ, πατέρα, γῆθλησα νὰ ἴδω τὴ Θεσσαλία
Ἐλεύθερη, στὰ σύγνεφα νὰ σκώσῃ τὸ κεφάλι. . .
Πνευματικὲ, τί ὡμορφη δύοιναι ἡ Θεσσαλία!
Ἐψὲς τὴν ἐθυμήθηκα τὴν εἶδα στῶνειρό μου
Σὰ μιὰ παρθένο ἀγγελικὴ τὰ μαῆρα φορεμένε.
Ἐχτύπησ' ἡ χαρδοῦλα μου... ἀστόχησα τὸν Πλάση
Κ' ἐδάκρυσε τὸ μάτεμου;... Μὴν ἔκαμ' ἀμαρτία;..

— "Οχι, παιδί μου, μὴ φοβοῦ, τὸ αἷμα τὸ δικό μας
Σὰν τὴ βροχὴ τῆς ἀνοιξης τὸ χῶμα θὰ ποτίσῃ,
Γιὰ νὰ φυτρώσῃ ἐλεύθεριά, ἐπλάκωσεν ἡ ὥρα. . .
Ἐμεῖς θὰ νὰ κοιμώμεθα βαθειὰ βαθειὰ στὸ μνῆμα
Καὶ θὰ ν' ἀκοῦμε τὴ βοή τοῦ φοβεροῦ πολέμου,
Τὸν χρότο, τὴν ποδοβολή, τὴ χλαλοὴ τῆς νίκης
Ἐπάνω ἀπὸ τὸ χῶμά μας νὰ τρέχῃ, νὰ διαβαίνῃ,
Καὶ τὰ παιδιά μας θάρχωνται ἐλεύθερα, Βλαχάβα,
Νὰ μᾶς σχωροῦνται ἐκκλησιὰκαὶ νὰ μᾶς μνημονεύουν.

Ἐσίγησ' ὁ Καλόγερος. Τὸ Θύμιο κυττάζει
Καὶ βλέπει ποῦ τὰ λόγια του τὸν εἶχανε ταράξῃ,
Κ' ἔτρεμεν ὅλος κι' ἄρχιζε σὰ νὰ ψυχομαχάῃ,
Τὸ χέρι του ἀπλωσ' ὁ παπᾶς ἐπάνω στὸ κεφάλι
Καὶ τοῦ διαβάζει μιὰν εὐχὴν καὶ τρὶς τὸν εὐλογάει.
—Παιδίμουσχώρεσεκίαύτουςποῦσ'έχουμαρτυρέψῃ
—Καλήτερα τὴν κόλασην παρὰ νὰ τοὺς σχωρέσω.
—Βλαχάβα, ἐβλαστήμησες, ἔδιωξες τὸ θεό σου.
Συγωρεσέτους· τ' εἶσαι σὺ καὶ θὰ γενῆς ἀντάρτης;
Ἐπρὸς σὲ κεῖνο πῶχυσες, τὸ αἷμά σου δὲν εἶναι
Παρὰ μικρὴ σταλαματιὰ σ' ἔνα βαθὺ ποτάμι,
Κ' ἀκόμα δὲν ἔχόρτασες; Ποιὸς εἶσαι σὺ, Βλαχάβα;
—Εἴμαι παιδί του "Ολυμπου, δὲ μὲ γνωρίζεις τάχα;
—Βλαχάβα, η συγχώρεσε η πάρε... τὸν... ἀφόρε...
Δεν ἔσωσε ὁ καλόγερος καὶ μιὰ φωνὴ σθυσμένη
Ἀκούστηκε, ποῦ πέταξε κρυφὰ κρυφ' ἀπ' τὸ στόμα
Τοῦ Θύμιου καὶ πῶλεγε. «Θεέ μου σχωρεσέ τους».
Ἐνίκησ' ὁ καλόγερος τάγριο τὸ λιοντάρι.
—Μεταλαμβάνει τοῦ Θεοῦ ὁ Θύμιος ὁ δοῦλος . . .

Τὰ μαραμμένα χείλη του ὁ μάρτυρας ἀνοίγει
Καὶ καταπίνει μιὰ ζωὴ γι' ἄλλη ζωὴ ποῦ φεύγει.

—Πατέρα μου πνευματικὲ, θέλ’ ἀπὸ σὲ μιὰ χάρη·
Μὲς τὴν κόρφὴ τοῦ κεφαλιοῦ ἔχω χρυσαῖς τρεῖς τρίχες,
Ξερὸί ζωσέ ταις, πάρε ταις καὶ σύρ’ ἀπ’ ὅνομά μου
Νὰ δώσῃς μιὰ τοῦ Ολυμπου, νὰ δώσῃς μιὰ τοῦ Πίνδου·
Καὶ τὴς ερηνὴ τῆς μάνας μου τῆς Ὀσσας νὰ τὴ δώσῃς·
Καὶ πέντε τους πῶς κληρονομιὰ σὸν κόσμῳ δὲν εἴχ’ ἄλλη,
Καὶ πῶς μαύταις τούς εἴσειλατάνειωτα τὴν γάνδρειά μου·
Γιὰ νὰ μήν ἔλθουνε μ’ ἐμὲ σὸ λάκκο καὶ ταῖς φάγῃ
Τὸ χῶμα, ποῦναι λέμαργο καὶ πῶλα καταπείνει· . .
Νὰ ταῖς φορέσουν φυλαχτό· . . νὰ μή μὲλη σμονήσουν· . .
Νὰ θυμηθοῦν· . . πάρνήθηκα· . . γι’ ἀγάπητους τάκοσμο· . .

Γέρνει μὲ μᾶς τὸ μέτωπο, γέρνει κὶ ἀποκοιμιέται,
Τὸν εὐλογάει ὁ παπᾶς, στερνὸ φιλὶ τοῦ δίνει,
Κ’ ἐκεῖ ποῦ τὸν ἐψίλησε, κρυφὰ κρυφὰ τοῦ λέει,
«Παιδί μου, αὔριο κ’ ἐγὼ θὰ νἀλθω στὸ πλευρό σου.»

Φεύγει ὁ παπᾶς· τὸ λείψανο ἔμεινε μοναχό του·
Οἱ λύκοι δὲν ἔξυπνησαν, τριγύρω του κοιμῶνται·
Αὲς καὶ τὸ παραστέκουνε, λὲς καὶ τὸ ξενυχτᾶνε.

Τὸ λείψαρο.

Τρεῖς μέραις μὲς τὰ Γιάννινα σέρνουνε τὸ κορμί του
Τάνασκελα, τάπιστομα καὶ τὸ ποδοσκυλοῦνε.

Ἄκοῦς στὴν πλάκα νὰ χτυπᾷ τὸ φοβερὸ κεφάλι
Καὶ βλέπεις νὰ μπερδεύεται κάποτε στὰ λιθάρια

Ἡ χήτη του κατάμαυρη σὰν τὸ φτερὸ κοράκου.

Τραβοῦν, τραβοῦν οἱ ἄπιστοι πάντοτε βλασphemῶντας
Βλαστήμαις ποῦ ταῖς ἀκουσεν ὁ ἄδης καὶ ζηλεύει.

Καὶ τέτοια ἦταν ἡ ὄρμὴ, τὸ τρέξιμο, ἡ μανία,
Ποῦ ξεκολλοῦν, ποῦ πέφτουνε ἡ τρίχες μὲ τὸ δέρμα
Κουβαριασμέναις, λυγδεραῖς, μὲ γαῖμα ζυμωμέναις.

Ω τί κατάρα, Πλάστη μου, τί ἀσπλαγχνη κατάρα!
Δὲ θᾶλθη μέρα καὶ καιρὸς ποῦ τοῦ Βλαχάβα ἡ τρίχες
Νὰ γένουν ἀλυσσαῖς βαρειαῖς, σχοινὶ, θηλειὰκρεμάλα;

Ο Ὄλυμπος σὰν ἔμαθε τὸ μήνυμα τὸ μαῦρο
Ἐσήκωσε ψηλὰ, ψηλὰ τὴν κορυφὴ στὰ γνέφη
Νὰ ιδῃ μέσα στὰ Γιάννινα τὸ Θύμιο τὸ γυιό του.
Κλεῖσε, βουνὸ, τὰ μάτια σου, πατέρα μὴ κυττάζης
Καὶ βλαστημήσῃς ἀθελα τοῦ Πλάστη σου τὸ χέρι,
Ποῦ σ' ἔχτισε θεόρατο, ψηλότερο ἀπὸ τ' ἄλλα
Καὶ γίγαντα, γιὰ νὰ θωρῆς, ἀπὸ ψηλὰ νὰ βλέπῃς

Νὰ σέρνωνται τὰ σπλάχνασου καὶ νὰ κατηφρονιῶνται.
Μαυρίζει ὁ γέρος Ὀλυμπος, θολόνει, μελανιάζει
Καὶ κρύβεται σὰ σύγνεφα κὶ ἀεράφτει καὶ βροντάει.
Εἶναι τρομάρα τοῦ θουνοῦ τάγριο καρδιοχτύπι!

Ωστόσο οἱ λύκοι τρέχουνε πάντα μ' ὅρμη, μὲν διὰ
Καὶ σέρνουνε τὸ πτῶμά του καὶ σκούζουν καὶ γελοῦνε.
Ἡσάρχατου τὰ σπλάχνατου, σπλάχνα ποῦτα χεάναψη
Φλόγα καὶ θέρμη ἀσβεστη ἐλευθεριᾶς μανία,
Σκορπᾶνε ἀπὸ τὰ σήθια του λαχταρίσα καὶ ἄχυτζουν.
Ἄλλοι φονιάδες ἀκλούθοις τὸ λείψανο ἀπὸ πίσω,
Βλαστήμιαις καὶ περίγελα ἀκοῦς γιὰ ψαλμωδία.

Ανάμεσά τους φαίνεται κρυμμένος ἔνας σκύλος,
Ποῦ συντροφεύει ἀπὸ μαχρὰ τὴν φοβερὴ κηδεία.
Τὸ αἷμα μὴ τοῦ μύρισε κ' ἦλθε νὰ ξεδιψάσῃ; . . .
Ω κλᾶψτε, κλᾶψτε τὸν πιεζὸ τὸ σκύλο τοῦ Βλαχάβα!

Δειλιάζουνε καὶ ἡ τριχὶ τοὺς κόβεται σὰ χέρια.
Τότ' ἔνας γύφτος ἔσκαυξε καὶ σταματῆσαν δλοι.
Ἐβγαλε τὸ μαχαῖρί του, τὸ λάρυγγα χαράζει
Κιάφοι περνᾷ τὰ δάχτυλα μὲς τὴν τομὴν, ποῦ χάσκει,
Ανασηκώνει τεχνικὰ τὸ φοβερὸ κεφάλι,
Καὶ μὲ δυὸ γύρους πῶδωνε στὸ κοφτερὸ λεπίδι,

Τὸ χώρισε, τὸ σήκωσε, τὸ δίχνει... Φεύγουν ὅλοι.
Πίγνει τὸ μάτι ὀλδγυρα, βλέπει σιμὰ μιὰ πέτρα,
Ἐπάνω της τὸ πίθωσε καὶ ῥίχνεται καὶ τρέχει.
Καὶ κάθε λίγο φεύγοντας γυρίζει καὶ κυττάζει
Μὴ ζωντανέψ' ἡ κεφαλὴ καὶ τόνε πάρη ἀκλούθα.

Ἐνύχτωσε κ' ἐφύγανε χορτάτα τὰ θερία.
Ο σκύλος μόνος ἔμεινε. Ξαπλώνεται στὸ χῶμα
Καὶ βόγγει, βόγγει ὁ δύσυχος ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν πίκρα.
Σὰν ἥλθαν τὰ μεσάνυχτα μὲ μιᾶς ὄρθος πετιέται
Καὶ μὲ τὸ στόμα μάχεται νὰ φθάσῃ τὸ κεφάλι.
Κ' αἰμάτονε καὶ πλάγιαζε τὰ ἔρμα του τὰ νύχια,
Ποῦξεκολλοῦνται πέφτουνεσγαρλίζονταστὴν πέτρα.
Εἶναι ψηλὰ δὲν ἔφθαεν. Τεντόνεται, χρεμιέται,
Γλιστρὰ καὶ πέφτει, σκόνεται, δρυμᾶ, πηδάει ἀκόμα
Ανδρειωμένο πήδημα κι' ἀνέλπιστ' ἀνεβαίνει.
Αρπάζει μὲς τὰ δόντια του τὸ φοβερὸ κεφάλι
Κιὰντάμαφεύγουνετὰδυό, πέρονουνθουνὰκαιλόγκους
Κι ἐκεῖθε ποῦ διαβάίνουνε, ξαφνίζονται τὰ δέντρα
Καὶ τῶνα τᾶλλο ῥώταγε ὁ πεῦκος τὰ πλατάνια,
Τὸ κυπαρίσσι τὴν ἐτειὰ καὶ ἡ φτελιὰ τὴ δάφνη,
Ποιὸς γᾶνέκειδὸς ποῦ πέρασε; μὴν ἥταν ὁ Βλαγάβας;
Καὶ γέρνουνε νὰ τὸν ἴδοῦν κ' ἐκεῖνος πάντα φεύγει.

Καὶ πρὸς τὰ ἔημερώματα φθάνει ψηλὰ σὴν Ὁσσα,
Ψηλὰ, ψηλὰ, κατάκορφα, ἀνάμεσα στὰ χιόνια
Καὶ σκάφτει λάκκονε βαθὺ καὶ χώνει τὸ κεφάλι
Κ' ἐκεῖ σιμά του ἀπλώνεται καὶ πέφτει νὰ πεθάνῃ.

Χαρὰς τὸ χιονοχρέβθατο, τὸ μνῆμα τοῦ Βλαχάβα!
Ἡ μάνα, ποῦ τὸν ἔκαμε, τὰ σπλάχνα της ἀνοίγει
Καὶ σὰν παιδὶ μὲς τὴν κουνιὰ νὰ κοιμηθῇ τοῦ ἕρώνει.

Ἄγ! πότε θᾶλθη ἔνας καιρὸς ὁ ἥλιος ν' ἀνατείλῃ
Τόσο ζεστὸς καὶ φλογερὸς, ποῦ τὸ θουνὸ ν' ἀνάψῃ,
Νὰ λυώσουνε τὰ χρούς αλλα καὶ τὰ πολλὰ τὰ χιόνια,
Γιὰ νὰ φανῇ πάλαι ψηλὰ στὴ ράχη τὸ κεφάλι,
Νὰ ξαφνιεσοῦν τὰ Γιάννινα καὶ νὰ τὸ προσκυνήσουν,
Ν' ἀναστενάξῃ ἡ Ἄρβανιτιά, κι' ἡ ἔρμη Θεσσαλία
Νὰ ιδῃ τὴ νεκρανάσταση καὶ νὰ τήνε γιορτάσῃ;

Μὲστὴ κοιλιὰ τῆς μάνα σου, Βλαχάβα μου κοιμή σου.
Θὰ νὰλθῃ ἡ ὥρα καὶ ἡ στιγμὴ τὴ μύτρα της ν' ἀνοίξῃ
Ἡ Ὁσσα ἡ περίφανη νὰ σὲ γεννήσῃ πάλαι
Καὶ θᾶβγῆς ὄλοζώντανος καὶ θὰ νὰ ξεφύτρωσῃς
Σὰ σπόρος, ποῦ δὲ σέπεται θαμμένος μὲς τὸ χιόνι
Κι' ὅπ' ἔσσο στέκεται στὴ γῆ τόσο βαθειὰ ριζόνει.

Η ΛΑΦΝΗ ΚΑΙ ΤΟ ΑΗΔΩΝΙ.

ΥΜΝΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ

ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΟΣ ΠΟΙΗΤΟΥ

ΑΙΟΝΥΣΙΟΥ ΧΟΜΗΤΟΣ ΣΟΛΟΜΟΥ.

Η ΔΑΦΝΗ ΚΑΙ ΤΟ ΑΗΔΟΝΙ.

Μαύρισε κῦμα τὸν ἀφρόδ,
Καὶ σεῖς βουνὰ τὸ χιόνι.
Γιατ' ἦλθε βαρυχειμωνιὰ
Καὶ δὲ λαλεῖ τάηδόνι,
Τάηδόνι, ποῦ τραγούδησε
Εἰς τοῦ βουνοῦ τὴν ῥάχην.
Κλάψε βουνὰ καὶ βράχοι,
Τάηδόνι δὲ λαλεῖ . . .

Καὶ σὺ δαφνοῦλα Ἑλληνική
Φιλόγλωρη δαφνοῦλα,
Ἐσύ ποῦ τάνθη σου ἔλουζες
Τὴν νύχτα στὴ δροσοῦλα,
Γιὰ νὰ σὲ βλέπη ὡμορφη
Καὶ νὰ σὲ καμαρόνη,
Πές μου γιατί τάηδόνι
Δαφνοῦλα δὲ λαλεῖ; . . .

Τοῦ μύρισεν ἡ ἄνοιξη,
Ποῦ πλάκον' ἀπὸ πέρα,
Καὶ λαιμαργὸ θὰ σῶφυγε
Ψηλὰ μὲς τὸν αἰθέρα,
Πρῶτο νὰ πάγη νὰ τὴν θρῆ
Καὶ νὰ τὴν ἀπαντήσῃ,
Γυνὰ νὰ τὴ φιλήσῃ
Καὶ νᾶλθουνε μαζέ

"Αχ! πότε νᾶλθ' ἡ ἄνοιξη,
Νὰ ιδῆς ἀν θὰ γυρήσῃ!
"Αχ! πότε τὸ τριαντάφυλλο
Δαφνοῦλά μου ν' ἀνθίσῃ,
Νὰ πᾶς νὰ θρῆς τὰ φύλλα του
Νὰ νοιώσης τὴν ὁσμή του!...
Ποῖος ξεύρει τὴν πνοή του
Μήν γ εῦρης μέσα ἔκει.

"Αχ! πότε νᾶλθ' ἡ ἄνοιξη,
Νὰ λυώσουνε τὰ χιόνια,
Νὰ πάψουν τὰ στραπόβροντα,
Νᾶλθοῦν τὰ χειλιδόνια,

Τεὰ νὰ τοὺς πῆς δάφνοῦλά μου
Τὴν ἀπαλαχνή σου μοῖρα;
Ποιὸς ξεύρει, μαύρη χῆρα,
Κ' ἐκεῖνα τί θὰ ποῦν.

Παρηγορήσου, δάφνη μου,
Γιατὶ δὲν εἶσαι μόνη,
Ποῦ καρτερεῖς τὸ φύλο σου,
Ποῦ καρτερεῖς τάηδόνι.
Νᾶξευρες πόσα κόκκαλα
Καὶ σπλάχν' ἀνδρείωμένα,
Στὸ μνῆμα ξαπλωμένα
Μὲ σὲ τὸ καρτεροῦν.

Τὸ λάλημά του τάκουσαν
Στὴν πρώτη παρουσία
Σὰν τοῦ πολέμου σάλπιγγα,
Σὰν ἀλλη τριχυμία,
Κ' εὐθὺς ἐπάνα στ' Αγραφα
Βροντοῦν ἀστροπελέκια,
Ανάφτουν τὰ τουφέκια,
Καὶ λάμπουν τὰ σπαθιά.

Κ' ἔκει ποῦ πολέμουσανε
Οἱ μαῦροι πεθαμμένοι,
Τάνδόνι μὲ τὰ λάλημα
Τὸ αἷμά τους ζεσταίνει,
Καὶ σὰν ἐμοιρολάγαε,
Καὶ σὰν ἐτραγουδοῦσε,
Ἡ δάφνη πάντ' ἀνθοῦσε
Ἄνθοῦσε καὶ μυρτιά.

Ο φοβερός του ἀντίλαλος
Στὸ Μισολόγγι φθάνει
Τὴν ὥρα ποῦ τοῦ χλούσανε
Τὰ μάτια νὰ πεθάνη,
Τὴν ὥρα ποῦ ὁ δεσπότης του
Φλόγα, καπνὸν ντυμένος
Ἀνέβαινε καμένος
Στὸν οὐρανὸν ψηλά.

Ω! τί γλυκὸ νανάρισμα!
Ανήκουστη ἀρμονία!
Τοῦ ἀηδονιοῦ τὸ λάλημα
Πὰ κεῖνα τὰ θυρία,

Σὰν ἐψυχομαχούσανε
Κι' ἀπλόνανε τὸ σῶμα
Στὰ αἷματα, στὸ χῶμα
Νὰ κοιμηθοῦν βαθειά.

Ἐπέρασε τὸ λάλημα
Λόγκους, βουνὰ, λιβάδια,
Καὶ τὸ νεράκι, πῶτρεχε
Κρυφὰ μὲς τὰ λαγκάδια,
Χαρούμενο σὰν τάχουσε
Μὲς τὸν ἀφρὸ τὸ πέρνει
Καὶ τρέχοντας τὸ φέρνει
Στὸ κῦμα τοῦ γιαλοῦ.

Κ' εὐθὺς τὸ κῦμα φούσκωσε,
Ἐμάνιωσε, θεριεύει,
Βλέπει τὴ γῆν ἐλεύθερη
Καὶ βράζει καὶ ζηλεύει.
Βογχάει κι' ἀνδριεύεται
Ἄφρίζει, μεγαλόνει
Καὶ τὴν κορφὴν ψηλόνει
Σὰν τὴν κορφὴν βουγοῦ.

Ἄχ! τότε πόσα βλέμματα,
Πάστραφταν σὰν ἀστέρια,
Ἐκύτταξαν τὴ θάλασσα·
Καὶ πόσα, πόσα χέρια,
Σὰν νᾶταν ἀπὸ μάρμαρο
Βαρείᾳ κι' ἀνδρειωμένα
Ἐδείχναν τεντωμένα
Τὸ κῦμα στὸ γιαλό.

Γιατὶ χρυφὸς χτυπόχαρδος
Τοὺς εἶπε πῶς θὰ ἴδούνε
Μιά μέρα ν' ἀνεμίζουνε,
Στ' ἄγέρι νὰ πετοῦνε
Φλάμπουρα γαλανόλευκα,
Σὰν κύματ' ἀφρισμένα
Περίφαν' ἀπλωμένα
Σὲ πέλαγο ἐθνικό.

Ωστόσο πάντα ἡ θάλασσα
Γρούζει, βογκᾶ, μουγκρίζει,
Πάνταν σπαράζει, δέρνεται
Βράχους, βουγά, κλονίζει... .

Κρύψου θαθειά στὰ σύγνεφα
Καὶ μὴ φανῆς, φεγγάρε,
Δὲ βλέπεις τὸν Κανάρη
Ποῦ στὴ βοὴ ἔυπνᾶ;

Ἐξύπνησε σὰ βάρυπνος,
Πετιέτ' ἀπὸ τὸ μνῆμα
Καὶ τρέχει κι' ἀγκαλιάζεται
Μὲ τάγριο τὸ κῦμα,
Καὶ δένουνε ἀχώριστη
Καὶ τρομερὴ φιλία
Δυὸς πόνδα στοιχεῖα
Τὸ κῦμα κ' ἡ φωτιά.

Καὶ σὰν ἀνταμωθήκανε
Κ' ἐβγῆκαν ν' ἀρμενίσουν,
Πλακόνει μαῦρος θάνατος
Ἐκείνους π' ἀπαντήσουν.
Εἶναι πλατὺ κ' εὐρύχωρο
Τὸ μνῆμα τῆς θαλάσσης . . .
Κανάρη, μὴ δειλιάσῃς,
Θυμάσου τὰ Ψαρά.

Γιατί, γιατί δὲν ήμουνα
Τοῦ κεραυνοῦ σου ἀχτίδα,
Γιατί χ' ἐγώ τῆς θάλασσας
Δὲν ήμουν μιὰ φανίδα,
Νάλθω μ' ἐσένα συντροφά,
Κανάρη, κειὸ τὸ βράδυ,
Σὸν ἀνοιξεις τὸν ἀθη
Κ' ἔφαγες τὴν Τουρκιὰ,

Γιὰ νὰ σου λέγω πάντατε,
Κανάρη, μὴ δειλιάζῃς
Νὰ καῖς, νὰ πνίγῃς, νὰ γαλάξ,
Τοὺς δπιστους νὰ σφάξῃς,
Κι' ἀνάμεσα στὰ γαίματα
Ν' ἀνάφτω τὴν ὄργή σου
Φωνάζοντας, «Θυμή σου
Τὰ λόγια τ' ἀγδονιοῦ;»

Τὰ λόγια ποῦ σου ἐλάλησε
Ἐλυκὰ στὸ περιβόλι,
Τότε σὰν ἦλθε σκούζοντας
Τὸ ἔρμο ἀπὸ τὴν Πάλη,

Καὶ σοῦπε πῶς ἀπάντησε
Ἄγιο κορμὶ πνιμμένο,
Στὴν ἄκρη πεταμένο
Τοῦ ἔρημου γιαλοῦ.

Καὶ σοῦπε πῶς ἐσίμωσε
Γιὰ νὰ τὸ ψηλαφήσῃ,
Καὶ βλέπει . . . κι' ἀνατρίχιασε . . .
Καὶ πέφτει νὰ φιλήσῃ.
Κ' ἔκει ποῦ ἐπλησίασε
Στὸ μάρτυρα τὰ χεῖλη,
Σχοινὶ γιὰ πετραγῆλι
Τοῦ βλέπει στὸ λαιμό.

Καὶ τόσο ἀσπλαχν' ἡ θηλεὰ
Τὸν Πατριάρχη σφίγγει,
Τόσου τοῦ χώνεψε βαθειὰ,
Πῶκοψε τὸ λαρύγγι,
Κι' ἀνοιξε στόμα δεύτερο,
Ποῦ μέρα νύχνα κράζει
Καὶ πάντα σᾶς φωνάζει
«Ἐκδίκησε ζητῶ».

(α) Τὸ φοβερὸ τὸ μήνυμα
Σὰν ἔφερε τὰηδόνι,
Τραβιέτ' ἐπάνω στὰ θουγά
Καὶ τὰ φτερὰ διπλόνει,
Κι' ἀναγκαλλιάζει βλέποντας
Τὴ δέφνη του ν' ἀνθίζῃ
Κι' ἄνοιξη νὰ μυρίζῃ
Στὰ μαῦρα τὰ δρφαγά.

Τριάντα χρόνοι πέρασαν
Σὰν νάτανε μιὰ μέρα!
Καὶ πάντα παραμόνευε
Κ' ἐρώτα τὸν ἀγέρα
Ποῦ φύσσαγε ἀπ' τὸν Ὄλυμπο
Τί μήνυμα τοῦ φέρει,
Κι' ἀν ελαμπε τὰστέρι
Στοῦ Πίνδου τὰ θουγά.

(α) Ο θάνατος τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου μνημονεύεται τελετατος ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἐν τῷ γνωστῷ αὐτοῦ ὅμινῳ.

Ω! πὶ χαρὰ ποῦ τῶπιασε
Τὸ ἔρημο τ' ἀηδόνι!
Ἄμεσως ἀναφτέριασε,
Πετᾶ καὶ ξαναγείονει,
Σὰν ἔμαθε, σὰν ἄκουσε
Ψηλὰ στὴ Θεσσαλία
Νάνοιγη τὰ μνημεῖα
Τοῦ Ηέτρου τὸ σπαθί,

Θυμήθηκε τὰ νειώτα του,
Τὴν πρώτη τὴν λαλιά του,
Κι' ἀρχίνησε τὸ λάλημα
Κρυφὰ στὴν ἔρημιά του...
Δαφνοῦλά μου, τί σῶμελλε
Ἐκεῖνά του τὰ λόγια
Νὰ γένουν μοιρολόγια
Κ' ἡ ἔσχατη πνοή. (α)

(α) Κατὰ τὰς τελευταλας ἡμέρας τῆς ζωῆς του ὁ ποιητὴς εἶ-
γει ἀποκλειστικῶς ἀφιερωθῆ εἰς τὰ Ἡπειρωτικά.

Τώρα τὰ κρύα κόκκαλα
Ποιὸς θάλθη νὰ τὰ κράξῃ;
Ποιὸς ἄγγελος ἀνάσταση
Θαλθῆ νὰ τοὺς φωνάξῃ,
Καὶ ποιὸ πουλὶ θὰ νῷργεται
Χαρούμενο τὸ βράδυ
Ἐλπίδες μὲς τὸν ὅδη
Νὰ φέρνῃ καὶ χαρά;

Ἄς σφραγισθοῦν τὰ μνήματα
Καὶ πάλ’ ἄς χορταριάσουν
Οἱ πεθαμένοι ἄς ἀπλωθοῦν
Στὸ μνῆμ’ ἄς ἡσυχάσουν.
Ποιὸς ἔσερει πόσαις ἀνοιξαῖς
Θὰ νὰ διαβεῦν καὶ χρόνοι
Ποῦ δὲ θὰ ἴδοῦν τὰηδόνι
Καὶ τὴν πρωτομαγιά.

Ο ΑΝΔΡΙΑΣ

ΤΟΥ

ΑΟΙΔΙΜΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ Ε'.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

της

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

Πῶς μᾶς θωρεῖς ἀκίνητος; ... Ποῦ τρέχει ὁ λογισμός σου
Τὰ φτερωτά σου τὰ ὄνειρα; ... Γιατί 'ς τὸ μέτωπό σου
Νὰ μὴ φυτρώνουν, γέροντα, τόσαις χρυσαῖς ἀχτίδαις
Οσαὶς μᾶς δίδ' η δψη σου παρηγοριαὶς κ' ἐλπίδαις; ...
Γιατί 'ς τὰ οὐράνια χείλη σου νὰ μὴ γλυκοχαρτίζῃ
Πατέρα, ἔνα χαμόγελο; ... Γιατί νὰ μὴ σπαράξῃ
Μέσα 'ς τὰ στήθη σου η καρδιὰ καὶ πῶς 'ς τὸ βλεφαρό σου
Οὔτ' ἔνα δάκρυ ἐπρόβαλε, οὔτ' ἐλαμψε τὸ φῶς σου; ...

'Ολογυρά σου τὰ βουνὰ κ' οἱ λόγγοι στολισμένοι
Τὸ λυτρωτή τους χαιρετοῦν ... 'Η θάλασσ' ἀγριωμένη
'Απὸ μακρὰ σ' ἐγνώρισε καὶ μ' ἀφρισμένο στόμα
Φιλεῖ, πατέρα μου γλυκὲ, τὸ ἐλεύθερο τὸ χῶμα

Ποῦ σὲ κρατεῖ 'ς τὰ σπλάγχνα του ... Θυμᾶται τὴν ἡμέρα
 'Οποῦ κι' αὐτὴ 'ς τὸν κόρῳ της, σὰν τρυφερὴ μητέρα,
 Πατέρα μου, σ' ἐδέχθηκε... Θυμᾶται 'ς τὸ λαιμό σου
 Τὸ ματωμένο τὸ σχένιν, κατ' 'ς τὸ ἀριό πρόσωπό σου
 Τ' ἄπικα τὰ ραπίσματα ... τὸ βόγχο ... τὴ λαχτάρα ...
 Τοῦ κόσμου τὴν πεδοβολή ... Θυμᾶται τὴν ἀντάρα ...
 Τὴν πέτρα ποῦ σου ἐκρέμασαν ... τὴ γύμνια τοῦ νεκροῦ σου ...
 Τὸ φοβερὸ τὸ ἀνάθρακμα τοῦ καταποντισμοῦ σου ...
 Δὲν ἐλησμόνησε τὴ γῆ, ποῦ σώγινε πατρίδα,
 Οὔτε τὸ γέρο ποῦ εὑσπλάγχνο μ' ὀλόχρυση γλαυίδα
 Τὴ σάρκα σου ἐσαβάνωσε τὴ θαλασσαδαρμένη.
 'Οταν, πατέρα μου, ἀκαρδοί, γονατίσμεν' οἱ ξένοι
 Τὸ αἷμα σου ἔγλυφαν κρυφά 'ς τὰ νύχια τοῦ φονιᾶ σου ... (α)
 Τώρα σὲ βλέπει γίγαντα, πατέρα, ή θάλασσά σου ...
 Τὸ λείψανό σου τὸ φτωχὸ τὸ ποδοπτημένο,
 Τ' ἀνάστησε 'ῃ ἀγάπη μας κ' ἐδῶ μαρμαρωμένο
 Θὰ στέκῃ ὀλόρθο, ἀκλόνητο κ' αἰώνιο θὰ νὰ ζήσῃ
 Νάναι φοβέρα ἀδιάκοπη 'ς Ἀνατολή καὶ Δύση ...

Πενήντα γρόνοι ἐπέρασαν σὰν νάτανε μιὰ μέρα!...

Γιὰ σᾶς ὅποι ἥσθε ἀθάνατοι φεύγουν γλυκαῖς, πατέρα,

Πιετοῦν 'ῃ ώραις ἀμετρήσεις 'ς τοῦ τάφου τὸ λιμεῖνι ...

Γιὰ μᾶς ... καὶ μόνη μιὰ στιγμὴ ἀρκεῖ νὰ μᾶς μαράνῃ ...

(α) ... Εὖθυς μετὰ τὴν καρατούλαν τοῦ Κωνσταντίνου Μουρούζη ἔξεδόθι διάταγμα ἀπερεύνον, ἐπὶ ποιῆ θανάτου, τὴν ἀπόδρασιν οἵου δήποτε φαγιᾶ καὶ ὑπὸ πᾶσαν ξένην σημαίαν. 'Ο Σουλτάνος ἔκάτησε τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ τοιούτου φονικοῦ διαπάγματός τοῦ ἐλασθε διὰ τῆς ζύσω ἑτοίμου δσω καὶ ἀνεξηγήτου συγκαταθέσεως τῶν ἀντιτροσώπων τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, τὸ δικάλωμα τῆς ἀμέδου ἐρεύνης παντὸς ἀποπλέοντος πλοού. Μόνος ἐξ ὅλων διῆς ΨωσταξΠαύλος Ἀλεξανδρίθης Σταργραντίης ἡναντισθῇ δὲτ διαγγελματος κατὰ τῆς παραδογῆς ἀρχῆς τοιαύτης ὡς ἀντιδιανούσης, εἰς τὰς συνθήκας. (Φιλόλιμνος Δοκ. Κατορ, Μέρος Γ. Κεφ. Ζ'. Σελ. 213.)

Πενήντα χρόνοι ἐπέρασαν κι' ἀκόμ' ή ἀνατριχύλα
 Βιθειά μᾶς βόσκει τὴν καρδίαν. Μὲ τὰ χλωρὰ τὰ γύλα
 'Ανθοβολεῖ κι' ὁ πάφος σου καὶ 'ς τὸ μυημάσουν σου
 'Υψώνεται 'ς τὸν οὐρανὸν τὸ νεκρολίθιον σου.
 Μὲ τῶν ἀνθῶν τὴν μυρωδίαν καὶ μὲ τὸ καρδιογύτηπι
 Τοῦ κόσμου ποῦ ἔζωντάνεφες ... Γέροντα, τί σου λείπει; ...
 Πῶς μᾶς θωρεῖς δάκτυλος; ... Ήοῦ τρέχεις ὁ λογισμός σου; ...
 Ποιὸς εἴν' ὁ πόθος σου ὁ χρυσὸς καὶ ποιὸ τὸ μυστικό σου; ...

Εἶχαν ξυπνήσει ἀνέλπιστα οἱ νεκρωμένοι δοῦλοι
 Κι' ἀπὸ τὸ γέρο Δούναβη ὡς τὸ ἄγριο Κακοτοῦλο:
 'Εβραΐς γῆ καὶ θάλασσα... Σεισμός, φωτιά, τρομάχα,
 Σπαθί καὶ ψυχομάχημα καὶ δάκρυ καὶ καπάρχα...
 'Εβρόντουν κι' ἀστραφτεῖν παντοῦ τὰ κλέφτικα λημέσια...
 Γοργὰ τοῦ Χάρου ἐθέριζαν τὸ ἀγύρταγχα τὰ χέρια,
 Κι' ἦτον ὁ πόλεμος χερός, τὰ φονικὰ παιγνίδια...
 Μὲ μᾶς θολώνουν τοῦ Ὄλυμπου τὰ χιονισμένα φρύδια
 Καὶ μαῦρα νέφη ἀπλώνονται 'ς τοῦ Κίσσαβου τὴν ὁράγη...
 'Ανατριγάζουν τὰ κλαριά καὶ τὰ νερά καὶ οἱ βράχοι
 Μένουν παράλιτα, νεκρό, σὰν νέχεις οἰαπεράσει
 Κρυφὸ μαγαῖρι αὐτὴν τὴν γῆ καὶ ἐσκότωσε τὴν πλάστη...
 .

Εἶγε προβάλει ἀπὸ μακρὰ πουλὶ κυνηγημένο
 Σὰ σύγνεφο μὲ τὸ βορειά καὶ μαυροφορεμένο
 Σκοτείδιασε τὸν οὐρανὸν μὲ τὰ πλατειὰ φτερά του,
 Καὶ μὲ φωνὴ ποῦ ἔξεσγι! ζε σκληρὰ τὰ σωθικά του
 'Ερέκαΐς καὶ ἐβρόντησε... «Χτυπάτε, πολεμάργυροι! ...
 » 'Απ' ἄκρη 'ς ἄκρη ὁ γαλασμός... Κρεμοῦν τὸν Ηατριάρχη! ...

Τοῦ μυστικοῦ διαλαλητῆ πέφτει 'ς τῇ γῇ, 'ς τὸ κῦμα
 Τὸ φλογερὸ τὸ μύνημα κι' ἀπὸ ἔνα τέτοιο κρίμα
 'Ερύτρωσε ἀσθεστη φωτιὰ καὶ μὲ τῇ δύναμή σου
 'Ελέριεψε, ἐξαντάνεψε τὸ ἄτιμο τὸ σχοινί σου
 Κ' ἔγινε φέδη φτερώτα 'ς τὸν κόρρα τοῦ φροντίσου...
 Καλόγερε, πῶς δὲν ξυπνᾶς νὰ ιδῆς τὰ θαύματά σου; ...

'Αναστηλώνεται ὁ Μωρίτσ... 'Η Ρούμελη μουγκρίζει...
 'Ιδρώνουν αἷμα τὰ βουνά, τὸ δάκρυ πλημμυρίζει...
 Πάντου παράπονο βαθὺ κι' ἀλαλαγμοὶ καὶ θρῆνοι...
 Διαβάνει μαύρ' ἡ δινοιξη... Τὰ δύο μας, οἱ κρίνοι
 Λησμονημένοι τήκονται καὶ τὰ πουλιά σκιασμένα
 'Αφίνουν ἔρμη τὴ φωλειὰ καὶ φεύγουνε 'ς τὰ ξένα...
 'Σ τοῦ Γερμανοῦ τὸ μέτωπο κρυφὰ γλυκοχαρίζει
 Τοῦ γένους τὸ ξημέρωμα... Πᾶσα ματιά του σφάζει...
 Διωγμέν' ἀπὸ τὸν Κάλαμο, μὲ τὴν ψυχὴ 'ς τὸ στόμα
 Χιλιάδες γυναικόπαιδα, δὲ βρίσκουν φούχτα χῶμα
 Νὰ μείνουν ἀκυνήγητα... κι' ὁ Χάρος δεκατίζει...
 Ρυάζεται ὁ Βάλτος, σὰ θεριὸ τὴ χαίτη του ἀνεμιζει...
 Φρόγγα παντοῦ καὶ σίδερο... δὲ θ' ἀπομείνῃ λόθρα...
 'Σ τὴν Κιάφα νεκρονήσταση... 'ς τοῦ Πέτα καταβόθρα...
 Πλέτρα δὲ μένει ἀσάλευτη... κλαρὶ χωρὶς χρεμάλα...
 'Ερμιά καὶ ξεθεμέλιωμα 'ς τὴν Τρίπολη, 'ς τοῦ Λάλα...
 Κι' ὅταν τὸ γέρι ἐχόρταινε κ' ἔπεφτε στομωμένο
 Νὰ ξανασάνῃ τὸ σπαθὶ 'ς τῇ θήκῃ ξαπλωμένο
 'Ερώναζε ὁ ἀντιλαλος... «Χτυπάτε, πολεμάρχοι!....
 » 'Απ' ἄκρη 'ς ἄκρη διαλασμός... Κρεμοῦν τὸν Πατριάρχη!...

Φριμάζουν τὰ Καλάβρυτα... Καπνίζει τὸ Ζητοῦνι...
 Κ' ἡ Μάνη ἡ ἀνυπόταχτη τεντώνει τὸ ρουθοῦν
 Σὰν τὸ καθάριο τ' ἀλογο, νὰ μυρισθῇ τ' ἀγέρε
 Ποῦ, ταχυδρόμος τ' οὐρανοῦ μὲ τὰ φτερά του φέρει
 Τοῦ Διάκου τὴ σπιθαδολή καὶ τὴν ἀναλαμπή του...
 'Ο γυιὸς τ' Ἀνδρούτζου 'σ τὴ Γραβιά στηλώνει τὸ κορμί του
 Κ' ἐπάνω του, σὰν νάτανε θεόχτιστο κοτρῶν,
 Συντρίβεται ἡ Ἀρβανητιά μὲ τὸν Ὄμερο Βριώνη...
 Φεγγοβολοῦν τὰ πέλαγα 'σ τὴν Τένεδο, 'σ τὴ Σάμο
 Καὶ κάθε κῦμα πῶρχεται νὰ ἔπλωθῇ 'σ τὸν ἄμμο
 Ξερνώντας αἷμα καὶ φωτιά, φωνάζει... «Πολεμάρχοι!...»
 «Ἐκδίκηση... ἀσπλαχνη... παντοῦ... Κρεμοῦν τὸν Πατριάρχη!»...

Τὸ Σοῦλι τὸ ἀνυπόμονο φηλάκ 'σ τὸ Καρπενῆσι
 Τοῦ Βότζαρή σου τὴν ψυχὴ γιὰ νὰ σὲ προσκυνήσῃ
 Σου στέλλει αἵματοστάλαχτη... 'Σ τὸν τάφο του κλεισμένο
 Τὸ Μισολόγγι σκέλεθρο, γυμνὸ, ξεσαρκωμένο,
 Δὲν παραδίδει τ' ἄρματα, δὲ γέρνει τὸ κεφάλι...
 Κρατεῖ γιὰ νεκροθάρη του τὸ Χρῆστο τὸν Καψάλη,
 Τὸ ράσο τοῦ Δεσπότη του φορεῖ γιὰ σάβανό του,
 Καὶ φλογερὸ μετέωρο πετῷ 'σ τὸν οὐρανό του
 Καὶ θάξτεται δλοζώντανο... 'Σ τὸ διάβα του τρομάζουν,
 Τ' ἀστέρια ποῦ τὸ κύπταζαν καὶ ταπεινὰ μεριάζουν...
 Κλαρὶ δὲ φαίνεται χλωρὸ καὶ τὸ στερνὸ χορτάρι
 Πῶμενε ἀκόμα πράσινο, τ' ἀράπικο ποδάρι
 Τὸ μάρχαν, τὸ σκότωσε... Χορτάσαν οἱ κοράκοι...
 'Σ τὴ Ράχοβα, 'σ τὸ Δίστομο μὲ τὸν Καραϊσκάκη
 'Αδερφωμένο πολεμᾶ τῆς Λιάκουρας τὸ χιόνι...
 Θερίζει τ' ἀσπλαχνο σπαθὶ κι' ὁ πάγος σαβανώνει...:

Πλαταίνει πάντα ή ἐρημεῖ καὶ τὸ σχοινί σου σφίγγει
 Τοῦ λύκου μας τοῦ ἐφτάψυχου τ' ἀχόρταγο λαρύγγι...
 'Ο κόσμος ἀνταριάζεται... Καὶ τὰ σκυλόδοντά του
 Ξερβίζωμένα πνίγονται μὲ τὰ ρύασθματά του
 'Σ τοῦ Ναβαρίνου τὰ νερά ...καὶ φεύγει... 'Ανάθεμά τον!...
 'Εσκόρπισαν τὰ σύγνεφα μὲ τ' ἀστραπόβροντά των
 Καὶ κούφια ἀπέμεινε ή βοή τοῦ μαύρου καταρράγητη...

Μ' αὐτὰ... μ' αὐτὰ τὰ κόκκαλα, τὰ τρίμματα, τὴ στάχτη
 'Εχτίσαμε, πατέρα μου, τὴ φτωχικὴ φωλειά μας,
 Κ' ἔκειν' ἐφύτρωσε ή μυρτιά καὶ τὰ δαφνόκλαρά μας
 Π' ἀνθοβολοῦν τριγύρω σου... Γιατί τὰ δάγκυλά σου
 'Αχίνητα δὲν εὐλογοῦν τὰ μαῦρα τὰ παιδιά σου;...
 'Σ τ' ἀνδρειωμένα σπλάχνα σου, μαχρ' ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα
 'Εξέριζωσε τόσο βαθεὶά τοῦ Χάρου ή φαρμακάδα
 Π' οὕτε τοῦ Πήγα ή συντροφιά, καλόγερε, δὲ φθάνει
 Τὰ σφραγισμένα χεῖλη σου ν' ἀνοίξῃ, νὰ γλυκάνη;... (α)
 Οὕτε τὸ φῶς τὸ ἀκοίμητο ποῦ 'σ τὸ πλευρό σου γύνει
 Αὐτό μας τὸ περήφανο τὸ φλογερὸ καμίνι;... (β)
 Οὕτε τὰ δένδρα, τὰ πουλιά, τὰ πράσινα χορτάρια...
 Οὕτε τὰ Βασιλόπουλα, τοῦ Θρόνου μας βλαστάρια,
 Ποῦ θάρχωνται νὰ χαιρετοῦν τοῦ ποιητὴ τὴν λύρα,
 Καὶ νὰ ρώτοῦν πῶς ἔγινε τὸ ράσσο σου πορφύρα;...

(α) Γνωστὸν ὅτι ὁ ἀνδριὰς τοῦ Πήγα ἀνηγέρθη κατὰ τὴν δεξιὰν πλευρὰν τοῦ Πανεπιστημίου.

(β) Τὸ Πανεπιστήμιον.

Τί θέλεις, γέροντ' απὸ μῆς;... Δὲ νοιώθεις μιὰ ματιά σου
 Πόσαις θὰ ἐφλόγιζε καρδιακὶς κι' απὸ τὰ σωθικά σου
 Πίστη θὰ ἐθλάστανε ζωή;... Πῶς δὲν ξυπνᾶς, πατέρα;...
 Δὲ φέγγει μὲς 'ς τὸ μνῆμα σου οὔτε μιὰ τέτοια μέρα;...

Τὸ μάρμαρο μένει βουβό... Καὶ θὰ νὰ μείνῃ ἀκόμη
 Ποιὸς ξέρει ὡς πότ' ἀμιλητὸ τὸ νεκρικό του στόμα...
 Κοιμᾶται κι' ὀνειρεύεται... Καὶ τότε θὰ ξυπνήσῃ
 "Οταν 'ς τὰ δάση, 'ς τὰ βουνά, 'ς τὰ πέλαγα βροντήσῃ
 Τὸ φοβερό μας κήρυγμα... «Χτυπᾶτε, πολεμάρχοι!...
 Μή λησμονῆτε τὸ σγοινί, παιδιά, τοῦ Πατριάρχη!»...

656

ΣΤΙΧΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

ΔΕΥΚΑΔΙΟΥ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

Τύποις X. Νικολαΐδου Φιλαδελφέως.

(Περὶ τὴν Πύλη τῆς Ἀγορᾶς.)

1847.

ΣΤΙΧΟΥΡΓΗΜΑ Α'.

Ο Κλέφτης.

Ι.

Καθὼς στέκει στὴν ἄκρη τοῦ βράχου
Τὸ γεράκι σὰν εἶν' πεινασμένο,
Καὶ χυττάζει μὲ μάτι ἀναμμένο
Μὲς τὰ σύγνεφα κάτι νὰ ἰδῃ·

Ξετροχίζει τὰ μαῦρά του νύχια,
Τὰ φτερά του τινάζει 'ς τ' ἀέρι,
Ἡ καρδιά του ἀνάφτει καὶ χαίρει,
Γιατί αἷμα ζεστὸν θὰ νὰ πιῇ·

'Ετζι δὲ Κίτζος στὴν ἄκρη τοῦ βράχου
Στέκει δρθδς καὶ τριγύρω χυττάζει.
Πές μου σὺ τ' εἶν' ἔκεινο ποῦ στάζει
Ἄπ' τὰ μάτια του ποῦ εἶναι φωτιά;

Εἶναι τάχα τς' αὐγῆς ή δροσούλαις —
Ποῦ τὰ μαῦρά του βλέφαρα βρέχουν; . . . .
Όχι, δχι, 'ς τὰ μάτια του τρέχουν
Δάκρυα, δάκρυα καὶ τρέχουν θερμά.

Πές μου σὺ, τ' εἶναι ἔκείνη ἡ διχυάδα
 Ποῦ τὸ πρόσωπο τώρα σκεπάζει;
 Διατί τάχα κρυφὰ ἀναστενάζει
 Καὶ τὰ δάκρυα σφογγίζει κρυφά;

Κρεμασμένο ὃς τοὺς ὄμοιος του εἶχε
 Τὸ τουφέκι τὸ μαῦρο τουφέκι.
 Τὸ σπαθὶ του κοιμᾶται καὶ στέκει
 Συντροφιὰ σὲ πιστόλια χρυσᾶ.

Πίγτει κάτω τὸ μάτι ὃς τὸν κάμπῳ
 Τὸν κυττάζει μὲ μάτι ἀγριωμένο
 Κι' ἀπ' τὸ στόμα του ποῦ εἴν' ἀφρισμένο
 Τέτοια λόγια τοῦ πέφτουν κρυφά·

III.

- « Χαστάν ἡ ὥρα ἐσήμανε. Σὰν ἔβγη τὸ φεγγάρι
- » Αὐτὸ τὸ μαῦρό μου σπαθὶ θὰ ἐλθῃ καὶ θὰ σὲ πάρη.
- « Ή ὥρα σου ἐσήμανε. Τὸ στήθος τῆς Ἐλένης
- » Μὲ τὴν πνοήν σου, ὡς Χαστάν, πλέον δὲν θὰ θερμαίνῃς.
- « Σεῦ κάμνω ὅρκον τρομερὸν, τ' ἀφτί σου ποῦ τρομάζει
- » "Οταν ἀκούῃ τὸ σπαθὶ νὰ κελαδῇ σὰν κράζῃ,
- « Δὲν θὰ ν' ἀκούσῃ ἀπὸ σιμὰ Χαστάν δὲν θὰ ν' ἀκούσῃ
- » Οἱ κτύποι τῆς καρδίας της γλυκὰ νὰ κελαδῶσι.
- « Φθάνεις γιὰ μὲ, δὲν θέλω πλιά ὃς τοὺς λόγγους στὰ λαγκάδια
- » Νὰ σέρνωμαι σὰν ἔρπετό. Τὰ χιόνια, τὰ σκοτάδια

- « Δὲν θέλω πλιά γιὰ συντροφιά. Νὰ έχω δὲν θέλω στρῶμα
 » Πλειὸ τὸ χορτάρι τὸ ἔηρὸ καὶ τὸ βρεγμένο χῶμα . . . . .
 « Φθάνει γιὰ μέ ! Φθάνει γιὰ μέ ! Καὶ διὰ σὲ δὲν φθάνει ;
 » Τὰ δολερὰ τὰ χείλη σου ώς πότε ὡς Χασσάνι
 « Θὰ χύνουν τὸ φαρμάκι τους στὸ στόμα τῆς Ἐλένης ; . . . .
 » Πέσον καιρὸν ἀγάπη μου ἐλπίζεις καὶ προσμένεις ! . . . . ,
 « Χασσάν η ὥρα ἐσήμανε. Σὰν ἔβγῃ τὸ φεγγάρι
 » Θὰ ἐλθῇ ὁ Κίτζος τρομερὸς θὰ ἐλθῇ καὶ θὰ σὲ πάρῃ.
 « Εσὺ σπαθί μου φλογερὸ, κοιμήσου ώς τὸ βράδυ
 » Καὶ βάσταζε τὴ δίψα σου ώς νὰ ἐλθῃ τὸ σκοτάδι·
 « Πέστε καὶ σεῖς πιστόλια μου, πέστε νὰ κοιμηθῆτε,
 » Πάρτε δύο βόλια τρομερὰ κι' ἀπόψε θυμηθῆτε,
 « "Οτι τὸ ένα στὴν χαρδιά τὸ θέλω του Χασσάνι
 » Καὶ τ' ἄλλο στὸ κεφάλι του μ' ἀκοῦτε τώρα φθάνει. »

Τέτοια χάμνει ὁ Κλέφτης φοβέρα,
 "Ολη μέστα η γλῶσσά του βράζει
 Κι' ἀπ' τὸ μαῦρά του χείλη σταλάζει
 Εἰς τὸ χῶμα φαρμάκι, χολή.

III.

Πέρα ἔχει σιμᾶς τὴν βρύσην οἱ συντρόφοι του ἀπλωμένοι
 Σ τὸ ἀπαλὸ χλωρὸ χορτάρι βλέπαν ὅλοι τρομαζμένοι
 Τὴν πολλὴν του Κίτζου ἀχνάδη, τὸ βαρὺ τόμετωπόν του,
 Καὶ τὰ δάκρυα ποῦ εἶχαν πέσει ἀπ' τὸν μαῦρον δρθαλμόν του.
 Πῶς δ Κίτζος ποῦ εἶδε τόσαις κεφαλαῖς αἷμα νὰ πλέουν,
 Τόσαις χήραις νὰ φωνάζουν, δρφνὰ τόσα νὰ κλαίειν
 Ξωρὶς δάκρυ ἔνα νὰ γύση, γιατί τώρα νὰ δακρύζῃ;
 Τὴν χαρδιά του τί μαχαῖρι, τί σκληρὸ μαχαῖρι σχίζει;

IV.

« Ἀφῆστε με νὰ κοιμηθῶ, ἀφῆστέ με ώς τὸ βράδυ,
» Καὶ ἐλάτε νὰ μοῦ χρίνετε σὰν πέση τὸ σκοτάδι. »

· Μπήγε καὶ ξαπλώθηκε σὰν ἄρρωστο λεοντάρι
· Εκεῖ ποῦ ἐπρασίνει τὸ δροσερὸ χορτάρι·

Πότ’ ἔχοικήθηκε θησυχα, νὰ κοιμηθῇ καὶ τώρα!
Τώρα ποῦ ἐπλάκουνε γοργὰ ή τρομερά του ὥρα!

· Εγύριζε κ’ ἐγύριζε. Μουγκρίζει, ἀναστενάζει·
Μαύρη καὶ κρύα συγνεφιὰ τὸ στήθος του σκεπάζει·

· Εδῶθ’ ἐκεῖθε στρήφεται, δὲν ξεύρει, δὲν γνωρίζει,
· Οτι κοιμᾶται δύσκολα τὸ μάτι ποῦ δακρύζει.

Σηκόνεται, σηκόνεται, δέρνεται, μεταπέφτει,
· Όλος ὁ φῦλος ἔβραζε μέσ’ τὴν καρδιὰν τοῦ κλέφτη.

Πετιέται τέλος μὲ θυμὸ καὶ πάγει νὰ καθίσῃ
· Εκεῖ ποῦ τοὺς συντρόφους του πρὸ δλίγου εἶχε ἀφῆσει.

Τὸ θολωμένο, τὸ βαρὺ καὶ μαῦρο μέτωπόν του
Τὸ ἔρδιψεν ἀνάμεσα τῶν δυνατῶν χειρῶν του.

Κὴ ἀφοῦ πολὺ ἐσιώπησε, μὲ μιὰ φωνὴ ποῦ κλαίει
Εἰς τοὺς συντρόφους σιγαλὰ καὶ λυπημένα λέει·

· · · Αδέρρια ἔχω στὴν καρδιὰ τέτοιο μεγάλο βάρος
· · · Οποῦ νομίζω έτ’ αὔριον θὰ νὰ μὲ πάρη ὁ Χάρος.

· · · Πέτε μου κάτι γιὰ νὰ ίδω μήπως καὶ μ’ ἐλαφρώσῃ. · · ·
· Ηρχισαν οἱ συντρόφοι του γλυκὰ νὰ τραγουδῶσι.

V.

Τί σκούζει ἐκειὸς ὁ ἀητὸς εἰς τοῦ βουνοῦ τὴν ράχη;
Τάχα ἐπείνασε ζητᾷ ἄλλο πουλὶ νὰ φάῃ;

Οὔτε πεινᾷ, οὔτε ζητᾷ ἄλλο πουλὶ νὰ φάῃ·
 Κυττάξετε πῶς θέρνεται, ξεσκλιέται μὲ τὰ νύχια,
 Κυττάξτε ρίχτει τὰ φτερὰ σὰν τὸν χειμῶνα δένδρο,
 Μή τούφαγες ἄλλος τὰ μικρὰ ἀπ' τὴν φωλεά του μέσα;
 Μή νάμενεν ἀτέριαστος καὶ κλαίει καὶ χτυπιέται;
 Δὲν τούφαγες ἄλλος τὰ μικρὰ, δὲν εἶναι χωρὶς τέρι,
 Κλαίει τὸ Δῆμο μοναχὸς στὸ μνῆμά του ἀπάνου·
 Πατέρα, ἀδέρφια καὶ παιδιά τοῦ πῆρε τὸ τουφέκι,
 'Εχει τὴ μάνα του μακρὰ εἶναι κ' ἐκείνη σκλάβα.
 'Ενα τουφέκι τῶμεινε καὶ τὸ μακρὺ σπαθί του,
 Αὐτάναι μέσ' 'ς τὸ μνῆμά του ἡ μαύρη συντροφιά του,
 'Ανάσκελα στὸν τάφο του κοίτεται ξαπλωμένος,
 'Σ τὸ ἔνα σφέγγει τὸ πλευρὸν σπαθὶ ξεγυμνωμένο,
 Καὶ 'ς τ' ἄλλο στέκει ἔξυπνο τουφέκι γιομισμένο.
 'Αντάμα καὶ νὰ λυώσουνε κι' αὐτὰ μὲ τὸ κορμί του,
 Καὶ σὺ μπρέ Τούρκε ποῦ περνᾶς, μὴ πᾶς ἐκεῖθ' ἀπάνου,
 Γιατί πετιέται τὸ σπαθί καὶ ἀνάφτει τὸ τουφέκι
 'Ρίφτοντ' ἀπὸ τὸ μνῆμά του καὶ βρίσκουν τὴν καρδιά σου·
 'Ας τὸν ἐκεῖ τοῦ ἀητοῦ ν' ἀκούῃ τὸ μυρολόβι,
 Νὰ πέφτουν πάντα ἀπάνευ του σὰν τὴν καρδιά του μαῦρη
 Τοῦ ἀητοῦ του τὰ φτερὰ καὶ τῶν δενδρῶν τὰ φύλλα.

VI.

Σοῦ ἔτυχε ἄρα γε ποτὲ χλωμὸς ἀπελπισμένος,
 'Σ τὴν ἄκρη νᾶσαι ποταμοῦ στὰ χόρτα ξαπλωμένος,
 Νὰ φεύγουν ἀπ' τὰ μάτια σου, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃς,
 Κρυφὰ, κρυφὰ τὰ δάκρυα καὶ σὺ νὰ τὰ σφογγίζῃς;

Χωρὶς νὰ θέλης ἔξαφνα βχρηὰ ν' ἀναστενάζῃς,
 Καὶ τὸ φεγγάρι τὸ χλωμὸ καὶ τὸ ἀστρα νὰ κυττάζῃς;
 Σοῦ ἔτυχε τότε, σοῦ ἔτυχε ν' ἀκούσης ἀπὸ πέροι
 Τὸ λάλημα τοῦ ἀηδονιοῦ νὰ πλέη στὸν ἀέρα;
 Ἀγ ! Τότε νὰι θέλ' ἀπλῶνες 'ς τὰ μαῦρα βλέφαρά σου,
 Γιὰ νὰ σφρογγίζῃς τὰ κρυφὰ ἐκεῖνα δάκρυά σου,
 Θέλ' ἀνοιγε τὸ στόμα σου, διὰ νὰ καταπίνῃ
 Τὰς ἀρμονίας ποῦ γλυκὰ τὸ ἀηδόνι χύνει.
 Ἐτὲς κι' δὲ Κλέφτης ἔπινε τὸ δροσερὸ ἀέρι
 Ποῦ τὸ τραγοῦδι ἀπαλὰ στὴν ἀκοή του φέρει.
 Τὰ βλέφαρά του ἔκλεισε, ἥρχισε νὰ κοιμᾶται,
 Καὶ ποῖος ἔξεύρει ποῦ καὶ ποῦ κοιμώμενος πλανᾶται.
 Κάνενα ὅγειρο σκληρὸ τὸν κάμνει καὶ σπαράττει,
 Σ τὸν ὕπνο του ἑδάκρυζε, σ τὸν ὕπνο του στενάζει,
 Συχγὰ βαστῷ τὰ ὅπλα του καὶ ἀνοιγοκλεῖ τὸ μάτι.
 Ἀκοῦς τοὺς χτύπους τῆς καρδιᾶς, ἀκοῦς μέσα ποῦ βράζει.
 Πότε κοιμᾶται σὰν νεκρὸς, χωρὶς κάν ν' ἀνασαίνη,
 Καὶ πότε εύρισκετ' ἔξυπνος, σὰν λὲς πῶς ἀποθαίνει.

VIII.

Ἐπεσε καὶ τὸ σκοτάδι. Δὲν ἐφαίνετο ἔνα ἀστέρι,
 Τόση ἀντάρα ἐπληγμαροῦσε τὸ κατάμαυρον ἀέρι.
 Ἐτρύζαν τοῦ λόγγου οἱ κλῶνοι στοῦ ἀνέμου τὴν μανίαν.
 Ἄλλ' οἱ κλέφταις μαθημένοι νὰ ζοῦν μέσ' 'ς τὴν τρικυμίαν,
 Νὰ κοιμῶνται μέσ' 'ς τὰ χιόνια καὶ ν' ἀκοῦν εἰς τὸ δνειρόν των
 Νὰ περνοῦν κομμένοι βράχοι, κεραυνοὶ ἀπὸ τὸ πλευρόν των,
 Νὰ διψοῦν καὶ τὸ χαλάζι
 Σὰν δροσιὰ στὸν λάχουγγά των τῆς αὐγούλας νὰ σταλάζῃ.

Αλλ' οἱ κλέφταις μαθημένοι μέσ' οὐ τὰ σύγνεφα τὰ κρύα
 Νὰ χορταίνουν μέσ' οὐ τὸ δρφχνὴν ἐλευθερία,
 Νὰ θερμαίνωνται στὴν φλόγα τοῦ ἀναμμένου τουφεκιοῦ τῶν,
 Καὶ νὰ πλέχουν τὰ μαλλιά τῶν εἰς τὴν λάμψι τοῦ σπαθιοῦ τῶν,
 Τότε ἀφίνουν τὰ λημέρικα καὶ, σὰν φλόγες τῶν μηνημάτων
 Τῶν πατέρων, τὰ πρυμμένα τὸ ἄγια κεῖνα κόκκαλά τῶν
 Τρέχουν πάλιν νὰ ποτίσουν
 Μ' ἄλλῳ αἷμα τῶν τυράννων, ποῦ ζεστὸ πάνω θὰ χύσουν.

Ἐπειτα καὶ τὸ σκοτάδι. Δὲν ἐφαίνετο ἔνα ἀστέρι,
 Τόση ἀντάρα ἐπλημμυροῦσε τὸ κατάμαυρον ἀέρι.
 Καὶ δὲ Κίτζος κατεβαίνει ἀπὸ τὸ ἔρμο μονοπάτι,
 Καὶ γυρίζει εἰς κάθε μέρος τὸ σπιθόβολό του μάτι.

VIII.

Ἡ φωτιὰ σὸν δλίγο ἀρχίζει
 Ἡ κραυγαῖς οἱ στεναγμοὶ
 Καὶ τριξίματα δδόντων
 Καὶ σπαθιῶν οἱ σφυριγμοί.
 Ποῖος σπαράττει σὰν τὸ ψάρι
 Απὸ ταῖς τόσαις του πληγαῖς,
 Ποῖος κρημνίζεται σκοντάρτει
 Σὲ κορμέναις κεφαλαῖς,
 Καὶ ἀπλόνοντας τὸ χέρι
 Σὲ κορμιὰ λαχταριστὰ
 Ἐνα στόμῳ ἀπελπισμένο
 Τὸν δαγκάνει τὸν βαστᾶ.

Τὰ τουφέκια ματωμένα
 Δὲν ἀστράφτουν τρομερά,
 Εἰς τὸ χῶμα ἔκπλωμένα
 Βρίσκονται ἔρμα καὶ ψυχρά.
 Ποῖος μὲ στόμα παγωμένο
 Ἀποθνήσκων βλασφημᾷ,
 Ποῖος μὲ μάτι τεντωμένο
 Τ' ἄστρα ἀπάνω του χυττᾶ.
 Τὸ σπαθὶ δὲν δευτερόνει,
 Ὁπου πέσει μιὰ φορὰ
 Σχίζει, κόφτει, θαυμάζει
 Καὶ σφυρίζεται περνᾷ.
 Δὲν ἀκούεται ἄλλη γλῶσσα
 Σ τὴν ἀντάρα τὴν πολλὴ,
 Παρὰ ῥόχος, βλασφημία,
 Ψυχομάχημα, βοή,
 Παρ' ὁ κρότος τῶν πτωμάτων
 Καὶ κομμένων κεφαλῶν
 Ὁποῦ πέφτουν μὲς τὸ αἷμα
 Σὰν λιθάρια στὸ νερόν.
 Ποῦν' οἱ Κλέφταις, ποῦν' οἱ Τοῦρκοι;
 Τόσος κόσμος εἴν' νεκρός;
 Κατὰ γῆς κοιμῶντ' οἱ Κλέφταις,
 "Ολοι οἱ Τοῦρκοι εἴναι νεκροί.
 Δὲν σοῦ φάνονται πᾶς εἴναι
 Οἱ ἴδιοι πούχανε σφαγῆ.
 Σὰν ἀδέρφια ἀγκαλιασμένοι
 Μὲ τὰ γέρια τους σφιγτά·

Λές πῶς ὅστερα ἀπ' τῇ μάχῃ
 Λές πῶς δίδουνε φιλιά.
 'Αλλὰ τί; ποῖος εἴν' ἔκεινος
 Ήσοῦ ἔκει πέρα περπατεῖ;
 Δὲν ἔχόρτασεν ἀκόμα
 Καὶ τὰ πτώματα πατεῖ;
 Ποιὸς ταράττει τέτοιαν ὥραν
 Τόσα μνήματα βουβά,
 Τέτοιαν ὥραν τί γυρεύει
 'Απὸ τ' ἄψυχα κορμιά;
 'Σ τὰ βαρηὰ πατήματά του
 Δὲν ἀκοῦς πῶς ἀντηχοῦν
 Πῶς στενάζουν τὰ κουφάρια
 'Ως νὰ ἐζήτουν νὰ σκωθοῦν; . . .
 Εἶναι' δὲ Κίτζος τρέχει, τρέχει,
 Καὶ ποῦ τρέχει δὲν θωρεῖ.
 Ποῖον ἐσκότωσε δὲν ξεύρει,
 Ποῖον ἐλάβωσ' ἀγνοεῖ.
 Πόσα εἴθερισε κεφάλια,
 Πόσαις ἔκοψε ζωαῖς!
 Τὸ βαρύ του χέρι πόσαις
 Κατεμαύρισε καρδιαῖς!
 Δὲν θυμάται πόσαις χήραις
 Θὰ πεινάσουν κὶ δρφανά·
 Τὸν Χασσάν δὲ Κίτζος θέλει,
 'Αλλο ἐμπρός του δὲν ζητᾷ.

IX.

Πνιγμένος μέσ' ἃς τὰ αἷματα, χλωμὸς καὶ λυσσασμένος
Εἰς τοῦ Χασσάνι τὴν σκηνὴν ὁ Κίτζος εἰν' φθασμένος.

Χύνεται μέσα· γύρω του στρέφει γοργὰ τὸ βλέμμα,
Καὶ στάζουν ἀπ' τὰ χείλη του ἀτροὶ καὶ μαῦρον αἷμα.

« Χασσάν, Χασσάν, σκύλε Χασσάν » βροντόφωνα τὸν χράζει,
Ἐνῷ τὸ μαῦρό του σπαθὶ τρομαχτικὰ τινάζει.

» Π'οῦσαι; ποῦ χρίτεσαι δειλέ; ποῦ φεύγεις; ἔλα ἐμπρός μου,
» Νὰ δοκιμάστης τὴν δργὴν τῆς τρομερᾶς χειρός μου. »

Ἐνῷ ἐφώνχζεν ἔκει ὁ Κίτζος μεθυσμένος,
Απ' τοὺς καπνοὺς τοῦ αἵματος ποῦ ἦτο ποτισμένος,

Μία θύρα ἀκούεται ἔξαφνα ἔκει σιμὰ ποῦ τρίζει,
Πέφτει τὸ μάτι του ἔκει, τὸν βλέπει, τὸν γνωρίζει.

« Ενα πλατὺ καὶ δίστομο θανατηρὸ μαχαῖρι
Αγρια σφίγγει μὲ χαρὰν εἰς τὸ δεξῖ του χέρι.
Τὸν βλέπει ὁ Κίτζος καὶ γελᾷ, τὸν βλέπει καὶ φωνάζει:
» Σκύλε, ποῦ πῆγες κ' ἔκλεψες τὸ αἷμα ποῦ σταλάζει
» Απ' τὸ πλατὺ μαχαῖρι σου; τὸ βλέπω ἀκόμη ἀφρίζει,
» Εἶναι ζεστό· ποῦ τὸ ἔκλεψες; ἀκόμη, ἀκόμη ἀχνίζει!
» Εσὺ στὴ μάχη ἔφυγες· δὲν ἔχεις πολεμῆσει·

» Κ' ἔπειτ' αὐτὸ τὸ χέρι σου δὲν ἐμπορεῖ νὰ χύσῃ
» Κλέφτικο αἷμα κατὰ γῆς. Δὲν ξεύρει, δὲν γνωρίζει
» Παρὰ τὰ στήθη τ' ἀπαλὰ τῶν γυναικῶν νὰ σχίζῃ.
» Χασσάν, μ' ἀκούεις, γρήγορα, ποῦ εἶναι· Ἐλένη;
Κι' ἀπὸ τὸ πεῖται τὸ πολὺ σχεδὸν δὲν ἀνασταίνει.
Ψυχρὸς ωτὰν τὰ μνήματα ἔκει ἐμπρός στὴ θύρα
Λέγει στηκόνων ὁ Χασσάν τὴν μάτωμένην γεῖρα·

— Μέσα κοιμᾶται, καρτερεῖ νὰ πᾶ; νὰ τήνε φθάσῃς·
 » Άλλὰ θυμήσου ὅτ' ἀπ' ἐδῶ, δὲ Κίτζε, θὰ περάσῃς. »

— Ναι θὰ περάσω ἀπ' αὐτοῦ, ναι, καὶ θὰ σὲ πατήσω,
 » Θὰ σοῦ χωρίσω τὴν καρδιάν, καὶ θὰ σοῦ τὴν ξεσχίσω
 » Χασσάν μ' αὐτὰ τὰ δόντια μου. » Τοῦ Κίτζου τότε ἀρχίζει
 Τὸ λυσσασμένο τὸ σπαθὶν ἡ ἀστράφτη, νὰ σφυρίζῃ.
 Χτυπιῶνται καὶ λαβόνονται, λαβόνονται χτυπιῶνται,
 Πέρτουν κ' οἱ δύο, σπηκόνονται, καὶ πάλιν ἀπαντιδόνται.
 'Αφίνουν πλέον τὰ σπαθιά, μάχονται μὲ τὰ χέρια,
 Εἶναι κ' οἱ δύο σιμὰ σιμὰ, καὶ πιάνουν τὰ μαχαίρια.
 Πέφτουν πάλιν κατὰ γῆς, κυλιοῦνται 'σ τὰ αἴματά των,
 Ξεσχίζονται καὶ βλασφημοῦν, σέρνονται ἀπ' τὰ μαλλιά των.
 'Ο Κίτζος πλέον τὸν πατεῖ, τὸν πνίγει, τοῦ φωνάζει·
 « Δοκίμασε, δοκίμασε ἀν τὸ σπαθὶ μου σφάξη. »
 'Η ὥρα του ἐσήμανε. Εἴχ' ἔθιγει τὸ φεγγάρι,
 Τὸ εἴπ' δὲ Κλέφτης τὴν αὔγην πῶς θὰ ἔρθῃ νὰ τὸν πάρῃ.
 Πέφτει δὲ Τοῦρκος κατὰ γῆς ὡσάν θεριὸ μουγκρίζει,
 Δαχγκᾶ τὴν μαύρη γλῶσσά του, τὰ δόντια του τὰ τρίζει·
 'Ο Κλέφτης ἀπ' τὴν λύσταν του τὰ στήθη τοῦ ἐπατοῦσε
 Καὶ τὴν καρδιά του ποῦ ζεστὴ ἀκόμη ἐχτυποῦσε
 Τὴν ἐξερβίζωσε σκληρὰ, τὴν σφίγγει μὲ μανίαν,
 Καὶ τρέχει στὴν Ἐλένην του μὲ μιὰν χαρὰν ἀγρίαν·
 « Τὴν βλέπεις, τῆς ἐφώναζε, τὴν βλέπεις; τοῦ Χασσάνι
 » Εἴν' ἡ καρδιά, Ἐλένη μου, κρίνε μου δὲν σὲ φθάνει; »
 'Άλλὰ ἐκείνη ἦτο βουβή, ἦτο χλωμή καὶ κρύα·
 Κρύα, χλωμ' ἦτον καὶ βουβή ὡς εἶναι τὰ μνημεῖα·
 « Σ' ἐσκότωσεν » ἐφώναξε σκληρὰ κερχυνωμένος.
 'Ενῷ στὰ κρύα γείη της ἐστεκε καρφωμένος.

Πέφτει, χτυπίσται κατὰ γῆς, σέρνεται, παραδέρνει,
Κ' ἐπειτα τῆς Ἐλένης του τὸ πτῶμα μόνος πέρνει.

Χύνεται ἔξω σὰν βροντὴ τὸ μαῦρο λόγγο σχίζει,
Τρέχει καὶ τρέχει πάντοτε, ποῦ τρέχει δὲν γνωρίζει.

Περνάει βράχους καὶ βουνά, περνᾷ βαθηὰ λαγκάδια,
Νερὰ, καὶ λόγγους, καὶ χρηματοὺς καὶ πράσινα λιβάδια,

Καὶ μόλον ὅτι ὅσο γοργὸ τὸ βῆμά του κὴ ἀν ἔχῃ,
Οπίσω του τὸν ἀκλουθῆ τοὺς πόδας του τοῦ βρέχει

Τὸ αἷμα τῆς Ἐλένης του ποῦ ἀπ' τὴν πληγήν της στάζει,
Ο Κίτζος ὅμως τρέχει ἐμπρὸς καὶ οὔτε δὲν στενάζει.

X.

Φεύγουν μῆνες, φεύγουν χρόνοι,
Πέφτουν, σήπονται, γεννῶνται, νέα δένδρα, νέοι κλόνοι,

Καὶ κανεὶς δὲν εἶχε ἀκούσει

Εἰς τὸν πόλεμον τοῦ Κίτζου τὰ πιστόλια νὰ χροτοῦσι.

Φεύγουν χρόνοι, φεύγουν μῆνες
Δὲν τὸν εἴδαν στὰ λημέρια τοῦ ἥλιου αἱ ἀκτῖνες.

Δυὸ ποιμένες πλανημένοι

Μιὰν ἡμέραν μόνον εἶδαν 'ς ἐνα λόγγον καθισμένοι

Δύο μαύρους σκελετοὺς,

Σφιχτ' ἀκόμη ἀγκαλιασμένους, χαλασμένους καὶ σαπρούς.

'Σ τοῦ ἐνὸς τὸ κουφωμένο

Τὸ κατάξερο τὸ στῆθος εἰν' ἀκόμη ἐμπηγμένο

'Ἐν ἀχάριστο μαχαῖρι,

Πεῦ ὅλοι ἔξεύρουν πῶς δ Κίτζος τῶσφιγγε ἄλλοτε στὸ χέρι.

Ποῖος ἐξεύρει, ποῖος ἐξεύρει
 Βροχὴ πόση καὶ χαλάζι πέρι ἐκεῖ τοὺς εἶχεν εῦρει,
 Χωρὶς κανὸν νὰ τοὺς χωρίσῃ.
 "Ο, τι δὲ "Ερως ἔχει δέσει, ποῖος τολμᾷ ποτὲ νὰ λύσῃ;
 "Ηθελ' εἴπεις δτι ἀκόμη,
 "Οτι ἀκόμη ἐφιλοῦντο τρυφερὰ στόμα μὲ στόμα
 Κι' δτι ἀκόμη ἐνωμένα
 'Εχτυποῦσαν τὰ δύο στήθη μόλον δτι νεκρωμένα.

ΣΤΙΧΟΥΡΓΗΜΑ Β'.

La mort est un doux oreiller.

Béranger.

Τῆς νεότητός μου δεῦμεν θολωμένον ἀπ' τὰ πάθη
Διατί χοιλᾶς βραδέως πρὸς τοῦ μηδενὸς τὰ βάθη;
Διατί τινὸς ἀνέμου ή πνοή ή μαινομένη
Δὲν σὲ ῥίπτει ἐκεῖ ποῦ πάντα βαρὺς ὑπνος μόνον μένει;
Σ τὴν σκιὰν τῶν χυπαρίστων εἰς μιὰν κλίνην ἀπὸ χῶμα
Κι' ἀπὸ κόκκαλα ἀρχαῖα ἀπλωμένος 'ς ἔνα στρῶμα
Δὲν θὰ βλέπω τοὺς ἀστέρας. Ἀλλὰ τί; δι νεκρικός μου
Λύχνος, δὲν θὰ ἔναι τάχα ή σελήνη δι οὐρανός μου,
                        Ἄν κἀγεὶς θνητὸς θελήσῃ·
Μὲ τὸ πτῶμά μου ἔνα λύχνον εἰς τὸν τάφον μου νὰ κλείσῃ;

Αἱ ἔηραι μου χεῖρες θᾶναι κ' ἐκεῖ μέσα δεδεμέναι·
Ἄλλ' ἀντὶ νὰ ἔναι τώρα μὲ δεσμὰ ἀλυσσοδεμέναι
Μὲ δεσμὰ σκληρῶν τυράννων, δὲν εἴν' κάλλειν στὸ μνῆμα
Δεδεμέναι γὰ πρωτφέρουν τοῦ Σταυροῦ τὸ θεῖον σχῆμα;

Θὰ κοιμῶμαι ἐκεῖ ἡσύχως,

Καὶ δοσάκις στὸ πλευρόν μου ἀκουσθῇ ὁ βαρὺς ἥχος

Τῆς σκαπάνης ποῦθ' ἀνοίγῃ κανένα μνῆμα ἐκεῖ σιμά μου,

Ἄπὸ φόβου μήπως θέλουν ν' ἀνασκάψουν τὰ δυτᾶ μου

Τότε μόνον θέλω χράξει,

Καὶ ἀν φωνὴν δὲν ἔχω πλέον,

Ἄντ' ἐμοῦ θέλει φωνάξει

Ἡ ἔρμη κόρη τῶν σπηλαίων

Καὶ τῶν σκοτεινῶν μυημάτων,

Ἡ Ἡχὼ ἡ μαύρη Νύμφη τῶν δυτῶν καὶ τῶν πτωμάτων,

Τῆς νεότητός μου ρεῦμα θολωμένον ἀπ' τὰ πάθη
 Διατί κοιλᾶς βραδέως πρὸς τοῦ μηδενὸς τὰ βάθη;
 Διατί δὲν καταρρέεις ἐνα τάφον σπου μόνον
 Δύνασαι μακρὰν νὰ ἥσαι τῶν ἀνέμων, τῶν χειμώνων
 Τῆς μηδαμινῆς ζωῆς μου; Εἰς αὐτὴν τὴν κατοικίαν
 Ἀλλο πλέον δὲν ταράττει τῶν νεκρῶν τὴν ἡσυχίαν,
 Παρὰ μόνον τῶν κλαδίσκων καὶ τῶν μαραμένων φύλλων
 Ο μονότονος ὁ ἥχος, σταν ἔρπουν, καί τι κοῖλον
 Μέρος εἰς τὴν γῆν ζητῶσι,
 Οπου πέραν τῶν λαιλάπων κάν ἡσύχως νὰ ταφῶσι.

Σ τὰς ἐρήμους τὰς ἀμμώδεις τῆς νεανικῆς ζωῆς μου
 Ἐνας τάφος μόνον εἶναι δι' ἐμὲ ἡ δασίς μου.
 Τὴν Ζαχάρ δόπτε δ Νότος κὴ δ Βορρᾶς ἀνακατόνει,
 Οτε ἡ ἄμμος τοὺς δεστέρας καὶ τὸν οὐρανὸν τυφλόνει,
 Εὔτυχεῖς ἐκεῖν' οἱ κόκκοι, οἵτινες παρασυρμένοι
 Υποκάτω τινὸς χόρτου μένουσι καταθαμμένοι.

Καὶ ἐγὼ εἰς κόκκος ἄμμου καὶ ἐγὼ παραδαρμένος
 Ἀπὸ σκληροτέρους νότους εἰς τὸ μνῆμά μου ἀπλωμένος
 Σ τὴν σκιὰν δλίγων χόρτων διατί δὲν ἡσυχάζω;
 Θέλω κάλλιον ἔνα λίθον παρ' ἀλύσσους νὰ βαστάζω.
 Τῆς νεότητός μου ῥεῦμα θολωμένον ἀπ' τὰ πάθη
 Κοίλα, κοίλα ταχυτέρως πρὸς τοῦ μηδενὸς τὰ βάθη.

Δὲν ἐγήρασα ὅχι ἀκόμη, δὲν ἐπέχυσεν ἀκόμα
 Εἰς τὰς παρειάς μου δὲ γρόνος τῶν ῥυτίδων του τὸ γρῶμα.
 Καὶ τὰ χείλη μου δὲν εἶναι αὐχμηρὰ καὶ μαραμένα,
 Τῆς νεότητος ή δρόσος τὰ φυλάττει νοτισμένα.
 'Αλλ' ὡς ὅτου τῆς δουλείας
 Ἔνας σπόρος μένει ἀκόμη 'ς τῆς πατρίδος μου τὸ γῶμα,
 Μόνον, μόνον διὰ νὰ κράζω θέλω ἀνοίγει αὐτὸ τὸ στόμα,
 Τῆς νεότητός μου ῥεῦμα θολωμένον ἀπ' τὰ πάθη
 Κοίλα, κοίλα ταχυτέρως πρὸς τοῦ μηδενὸς τὰ βάθη.

ΣΤΙΧΟΥΡΓΗΜΑ Γ'.

Ο Λευκάτας.

Τὰ θολωμένα κύματα οἱ ἄνεμοι ξεσχίζουν,
Οἱ κεραυνοὶ γογγύζουσι καὶ σβύνονται καὶ τρίζουν,
‘Ο νεφελώδης οὐρανὸς τὴν φύσιν δλην θάπτει·
Καὶ μ’ δλον τοῦτο τ’ εἰν’ ἔκει ποῦ φαίνετ’ ὅτε ἀστράπτει;
Δὲν εἶναι τάχα οἱ ἀφρεὶ κυμάτων ωργισμένων
Κατὰ σκοπέλων καὶ πετρῶν σκληρῶς συντριβομένων;
Εἰν’ δὲ Λευκάτας κάτασπρος ἀπὸ τὰ γηρατεῖα,
Εἰν’ δὲ Λευκάτας σοβαρὸς ώς εἰν’ ή ἔρημία.
Εἰς τὰ γυμνὰ τὰ στήθη του τὸ φῶς ἀντανακλᾶται
Τῆς ἀστραπῆς, ἀλλὰ αὐτὸς νεκρὸς ζῆδη κοιμᾶται.
Τὰ κύματα συντρίβονται γογγύζουν ἀφρισμένα,
Απ’ τὰ ξηρά του τὰ πλευρὰ φεύγουσι συντριμμένα,

Φέροντα πάντοτε μαζί τὴν κόνιν τῶν δετῶν του,
Καὶ δὲ Λευκάτας οὕτε καν ταράττει τὸν λαμπόν του.

Σ τὸ φαλακρὸν του μέτωπον αἱ χεῖρες τῶν αἰώνων
Τὴν ἱστορίαν ἔγραψαν ἀναριθμήτων χρόνων.

Αλλὰ τὸ ὅδωρ τῶν νερῶν, ή μαύρη τρικυμία,
Αἱ χάλαζαι καὶ ή χιὼν, ή ἀσπλαγχνος δουλεία
Τὴν κυρτωμένην ῥάχην του ἡρχισαν νὰ βαπίζουν
Καὶ μὲ ρυτίδας καὶ πληγάς σκληρῶς νὰ στιγματίζουν,
Τὸ κατηφές του μέτωπον. Ἐσβέσθη ή πνοή του·
Τὸ ἱερόν του ἐπεσεν· ἔχλιν' ή κεφαλή του.

Πῶς; δὲν ἐκάθητ' ἐπὶ σοῦ δὲ Ζεὺς ἐρωτευμένος
Μὲ τὰς φλογώδεις τοῦ ἀετοῦ πτέρυγας ἐνδυμένος;
Καὶ τώρα, τώρα ἐπάνω σου κάθηνται τυλιγμένοι
Ποιμένες εἰς τὰς χλαίνας των, πτωχοὶ καὶ πεινασμένοι.
Τὴν πολιάν δὲν ἔστεψεν ἄλλοτε κορυφήν σου
Πολίχνη καὶ ναὸς θεοῦ; καὶ τώρα εἰς τὴν γῆν σου
Τί ἄλλο παρὰ σκόπελοι φαίνονται καὶ θαιμάσκοι;
Λοιπὸν κ' ή δόξα εἶναι θυητὴ, κ' ή δόξα ἀποθνήσκει!
(α) Ὁ νάυτης δταν ἐπλεε στὰ μαῦρα κύματά σου
Μόλις σὲ ἔβλεπε μαχρὰν σ' τ' ἀχόρταγα νερά σου

(ε) *Mox et Leucatæ nimbosa cacumina montis
et formidatus nautis speritur Appolo.* (Virgilius).

Ἐπρόσφερε γονυπετής δεήσεις καὶ θυσίαν
 Καὶ σὺ σκληρὸς σ' ἀνταμοιβὴν ἐπεμπες τρικυμίαν.
 Τώρα ἐπέρασ' δὲ καιρὸς, δὲ ναύτης δὲν τρομάζει,
 Κι' ὅταν περᾶπλησίον σου σχεδὸν δὲν σὲ κυττάζει.
 Ματαίως σὺ ταράττεσαι, θελόνεσαι, ἀφρίζεις,
 Ματαίως τὸν αἰθέρα σου ταράττεις καὶ σκοτίζεις:
 Τὰ κύματά σου θολερὰ ψυχρὰ καὶ πεινασμένα
 Ἐπάνω σου κρημνίζονται σὲ τρώγουν λυσσασμένα.
 Ο ναύτης φεύγων μειδιᾷ, δὲν σὲ τρομάζει πλέον,
 Γνωρίζει δὲν ἐγήρασεν δὲν ἄγριος δὲν λέων.

---

(6) "Οτ' οὐ ποιήτρια Σαπφὼ ἔπεις πρὸ ποδῶν σου,
 Απὸ συμπάθειαν καὶ σὺ ἔκλινες τὸν λαιμόν σου,
 Καὶ ἔκτοτε ἐφύλαξες τὸ μέτωπον σκυμμένον
 Τὰ ὕδατά σου θεωρῶν μὲ δῆμος δακρυσμένον,
 Τὰ ὕδατά σου τὰ σκληρὰ ποῦ ἴσως ὠργισμένα
 Γλείφουν ἀκόμη μὲ χαρὰν δοτᾶ ἐρωτευμένα.
 Αχ τώρα πλέον δὲν πατεῖ κάνεις τὰ χώματά σου,
 Κάνεις πλέον δὲν σέβεται τὰ Ἱερὰ νερά σου.
 Σ τὴν κορυφὴν σου δπ' ἀλλοτε ἡκούοντο γλυκεῖαι
 Τῶν ἱερέων σου αἱ φωναὶ, περιστεραὶ ἀγρίαι
 Ἐνίστε ἀκούονται νὰ κλαίουσι νὰ τρίζουν.
 Λευκάτα! ως καὶ τὰ πτηνὰ στὸν τάφον σου γογγύζουν!"

---

(6) Τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο τῆς Λευκάδος ἦτο τοξοειδῶς εἰς τὴν κορυφὴν κυρωμένον. Ισως οἱ σεισμοὶ τώρα καὶ οἱ αἰώνες μετίθελον δλῶς διόλου τὸ σχῆμά του, ἔνεκα τοῦ ὅποιους ἡδύναντο ἄλλοτε οἱ διπτόμενοι ἐκεῖθεν νὰ πίπτουν δριζόντιαις εἰς τὴν ὑποκειμένην θάλασσαν χωρὶς γὰ προσβάλλονται εἰς τὸν βράχον.

(24)(

Κοιμήσου τώρα ήσυχος, ισως θὰ ἔλθῃ η ὥρα
Αγέρωχος νὰ ὑψωθῇ η δυστυχῆς σου γύρα.

Κι' ἀντὶ ν' ἀκούης τοὺς κλαυθμοὺς περιστερᾶς ἀγρίας
Ισως θ' ἀκούσῃς ἄσματα, φωνάς, ἐλευθερίας.

ΣΤΙΧΟΥΡΓΗΜΑ Δ'.

'Ο Κατάδικος. (α)

'Ετριζ' ἡ πύλη τῆς είρκτης ἐπάνω σ' τοὺς μοχλούς της:
Πῶς ἐνθυμοῦμαι τοὺς φρικτοὺς ἐκείνους δρυγμούς τῆς!

'Εμβῆκα μέσα κ' ἔκλεισαν δπίσω μου τὰς θύρας,
Τὰς θύρας ὅποι ἔκχαμψαν στὸν κόσμον τόσας χήρας!

'Εμειν' ἀκίνητος εὐθὺς καὶ ἔστρεφα τὸ βλέμμα
Μήπως χωρίσω κατί τι στὴν ἄδυσσον ἐκείνην·

Βαρεῖται μὲ προσέβαλεν ὁ στὴν ὡς ἀπὸ αἷμα·
Εἰς μίαν ἄκραν εἶδόν τι ποῦ ώμοιάζεν εἰς κλίνην.

Τόσον βαθὺς τὴν φυλακὴν ζόφος κατασκοτίζει,
Ποῦ λέγεις ἀπ' τοὺς τοίχους τῆς ὅτ' ἵστως ἀναβλύζει.

Μέσα ἐδῶ εῖν' πρὸ πολλοῦ κλεισμένος δ' Ἡλίας
Χωρὶς ἑλπίδος πιθανῆς καμμίας τωτηρίας·
· 'Ο δεσμοφύλαξ ἀναψευ ἔνα τσχυὸν κηρίον
Καὶ τότε ὑπῆγα πρὸς αὐτὸν ἐμφεύγος καὶ δακρύων.

(α) Ἐάν κάνεις ἀναγνώσῃ ποτὲ τοὺς στίχους τούτους θέλει μὲ συγχωρήσει καμμίαν ὑπερβολὴν ὅταν μάθῃ, ὅτι ὁ δυστυχῆς εὗτος κατάδικος ξένος φρενῶν καὶ κλεισμένος εἰς φρικωδεστάτην φυλακὴν, οὗτον κάνεις δὲν ἐκβῆκε παρὰ διὰ νὰ βαδίσῃ εἰς τὴν θάνατον, ἐπεξέμενεν ἀπὸ στιγμὴν εἰς στιγμὴν τὴν τρομερὰν ἀπέφασί του.

Θεέ μου ! πῶς τ' ἐγνώρισα, ὃ δυστυχῆ Ἡλία,
 Καὶ πῶς σὲ βλέπω τώρα ἐδῶ ! Τὸ πῦρ τῶν δφθαλιῶν του
 Τὸ εἶχε σβέσει τῆς είρκτης ή ἀκρα ὑγρασία.
 Ἐχει δεσμὸν βαρύτατα τριγύρω τῶν ποδῶν του.
 "Ετρεμ' ἔκει στὴν κλίνην του καὶ τοὺς δδόντας τρίζει,
 Τότον τὸ ψύχος τὸ πολὺ τὰ μέλη του κλονίζει.

"Αγ ἔβλεπες τὸ ἔνδυμα καὶ τὸ νεκρόν του βλέμμα,
 Τὰ χεῖλη κατακόκκινα ἀπὸ πηγμένον αἷμα,
 Κ' ἐν κάτι τι ποῦ εὑρίσκεται πάντοτ' εἰς ἓνα πτῶμα,
 "Ηθελ' εἰπεῖς τὸν ἔρχαγε τοῦ μνήματος τὸ χῶμα.
 Μόλις μὲ εἴδ' ἐκάθισε στὸν μαῦρον κράνθιατὸν του,
 Καὶ μὲ πνιγμένην τὴν φωνὴν μοῦ λέγει· « Τὸ γνωρίζω·
 « Τὸν θάνατόν μου ἔφερες· » Καὶ κάμνων τὸν σταυρόν του
 Κι' ἀναστενᾶσσων ἔκραξε· « Σ' τὸ μνήμα τώρα ἐγγίζω,
 » Θεέ μου σὲ εὐχαριστῶ σὺ μ' ἐλυπήθης μόνον
 » Αφοῦ στὸν τάφον μ' ἔθεσαν σήμερον ἕνα χρόνον. »

» "Εγὼ εἰμ' οὗδη διπλενής. Τὰ χεῖλη μου τὰ βλέπεις;
 Θεώρησέ τα καὶ ἀλλαχοῦ τὰ βλέμματα μὴ τρέπης·
 Αὐτὸ τὸ αἷμα ποῦ ἐπ' αὐτῶν εἰν' οὗδη πεπηγμένον
 Τὸ εἰδεῖς 'ς ἄλλον πώποτε ἐδῶ φυλαχωμένον;
 "Αχ ! μ' ἔφαγεν ή φυλακὴ μ' ἔφαγ' ή ἐρημία !
 Θαυμάνος πάντοτε ἐδῶ ως νυκτερίς στὸ σκότος
 "Άλλος δὲν σοῦ εἶναι σύντροφος, ὃ δυστυχῆ Ἡλία,
 Πικρὰ αὐτῶν σου τῶν δεσμῶν δ φρικαλέος κρότος.
 Τοὺς δφθαλιῶν μου δλονυκτῶς ποτέ μου δὲν τοὺς κλείω,
 Διότι αἷμα καὶ χολὴν ἀκατακαύστως πτύω.

» Βλέπεις ἔκει ' τὴν σκοτεινὴν τῆς φυλακῆς γωνίαν ;
Ἐνας σκορπίος ἔκτισεν ἔκει τὴν κατοικίαν .

Κάθε ἑτέρας δτ' ἐγώ τὸ αἷμά μου ἔξεμω
Καὶ δτε ἀπ' τὸν πυρετὸν συστρέφομαι καὶ τρέμω ,
Τότε αὐτὸς ἔξερχεται ἀπὸ τῆς φωλεᾶς ; του,
Καὶ ἔρχεται νὰ μὲ ίδῃ, μὲ αἷμα νὰ γεμίσῃ .
Σ τὰ αἷματωμένα χείλη μου πολλάκις τῆς οὐρᾶς του
Ἡσθάνθην τὰ κεντίσματα . Ἰσως νὰ μὲ φιλήσῃ
Ἐπιθυμεῖ δ δυστυχής, διότι, ἐδῶ κλεισμένον ,
Τὸν ἔχω μὲ τὸ αἷμά μου ὡς τώρα χορτασμένον .

» Ἀκούεις ποῖοι ἔρχονται ἐδῶ νὰ μ' ἀσπασθῶσι ;
Τί βλέπω οἱ δυό σου δρθαλμοὶ πικρῶς δακρυδρόοῦσι .
Τὰ δάκρυά σου φύλακε δὲν ἔντονες ἄκομα
Σ τὰς ἄλλας δυστυχίας μου τὸ νεκρικόν μου στόμα .
ΟΤΑΝ ΔΧΟΥΣΤΗΣ πῶς ἐδῶ τὴν νύκτα ὁ Ἡλίας
Διάγει ἔρμος μοναχὸς στῆς φυλακῆς τὰ βύθη
Καὶ ποῖαι ἔρχονται σκιαὶ ἐν μέσῳ τῆς σκοτίας
Νὰ μοῦ πατοῦν τὰ ἀσθενῆ καὶ ἀσθμαίνοντά μου στήθη ,
Ἄχ ! τότε πότα δάκρυα ποταμηδὸν θὰ χύσῃς ;
Ψυχρὸν ἂν ἔσται μάρμαρον καὶ πέτρα θὰ δακρύσῃς . »
Κλείει τὸ στόμα μίαν στιγμὴν, κ' ἐπειτ' ἀναστενάζει
Τὸ βρυμένον στῆθός του δγκοῦται καὶ καχλάζει .
Φαινεται δτι ἔρχιζαν εἰς τὴν στιγμὴν ἔκεινην
Νὰ καταβαίνουν αἱ σκιαὶ στὴν θολεράν του μνήμην .
Καθὼς ἐν νέφος σκοτεινὸν κοράκων πεινασμένων
Κρημίζονται μὲ θόρυβον ἐπάνω τῶν πτωμάτων ,

Μαῦροι καθὼς τὰ φάσματα κακούργων κολασμένων
 Τ' ἄγρια ρύγχη των κτυποῦν, ταράττουν τὰ πτερά των,
 Ξεθάπτουν καὶ ξεσχίζουσι μετὰ σκληρῶν δδόντων
 Τὰ νεῦρα καὶ τὰ κρέατα σαπρῶν ἀποθανόντων.

Οἱ δρθαλμοί του ἔγιναν σκληροὶ καὶ αἰματώδεις,
 Ὁμοίαζον εἰς δυὸς πληγὰς βαθείας τερατώδεις
 Ὁποῦ ἀνοίγει ξίφος τι πλατὺ φαρμακευμένον.
 Ἄφοῦ τὸν εἶδα τρέμοντα καὶ τόσον ταραγμένον,
 Ἡθέλησα μίαν στιγμὴν νὰ τὸν καθησυχάσω,
 Κ' ἐκεῖνος εἰς τοὺς λόγους μου ἴδοὺ πᾶς μ' ἀπεκρίθη
     » Ἀν δ, τι ἔχω ἐδῶ στὸν νοῦν νὰ σὲ τὰ εἴπω φθάσω
 • Καὶ ἂν δσα σὲ διηγηθῶ δὲν σὲ φανῶσι μῆθοι,
     » Προτσπάθησε ἀν ἡμπορῆς καὶ σὺ νὰ μὴ δακρύσῃς,
 • Προτσπάθητε ἀν ἡμπορῆς νὰ μὲ παρηγορήσῃς. »

- « Σ τοῦ τάφου μου τὰ σκοτεινὰ τὰ σπλάγχνα ἐδῶ χωμένος
  - » Προσχθὲς τὸ μετονύκτιον ἥμην ἐξαπλωμένος
  - » Εἰς τὸν ἔηρόν μου κράββετον εἰς τὴν στερνήν μου κλίνην.
  - » Ἀχ ! τρέμω ἐνθυμούμενος τὴν ὥραν μου ἐκείνην !
  - » Μακρόθεν οἱ ἀλέκτορες ἤρχισαν νὰ φωνῶσι
  - » Καὶ τὰς φωνάς των ἄγρυπνος μόνος μου ἀριθμοῦσα.
  - » Κάθε φωνὴν ποῦ ἤκευκ σκληρῶς νὰ παρκιτῶσι
  - » Ως μιὰν πληγὴν εἰς τὴν κερδιὰν τρέμων τὴν ἐμετροῦσα.
  - » Ἐδῶ μ' αὐτὴν τὴν χλαίναν μου ὅλος τετυλγμένος
  - » Τοὺς δρθαλμούς μου ἔκλεισα ώς νάμην κοιμισμένος.
-

« Κρυφά, κρυφά τὰ βλέμματα ἔρδιπτα στὴν θυρίδα
» Κ' ἐκύτταξα τὸν λύχνον μεν τὴν μόνην μου ἐλπίδα.
» Κ' ἐνῷ ἐκύτταξα ἐκεῖ κρύσις καθὼς τὸ χῶμα,
» Μ' ἐφίνη εἰς τὴν θυρίδα μου ἵνα πυρῶδες στόμα
» Ὁποῦ ἐφύσα κ' ἤθελε τὸν λύχνον μου νὰ σβύσῃ.
» Σ τὰ πράτινα τὰ γείλη του ἔβλεπα κρεμασμένους
» Τοὺς σκώληκας τοῦ μνήματος ποῦ εἶχε παραιτῆσει
» Τοὺς μυαροὺς δδόντας του ὅλους σεσαπρωμένους
» Τοὺς ἔρδιπτεν ἐπάνω μου μὲ κάθε φύσημά του.
» Ἐσβέσθη δ λύχνος κ' ἐμεινε μόνον τὸ κάπνισμά του.

« Ἐκύτταξα μίαν στιγμὴν τὸν λύχνον ἐτβεσμένον
» Καὶ τὸν καπνὸν ποῦ ἀνέβαινε μὲ βλέμμα τρομασμένον.
» Ἐτριζαν ἕξω οἱ κεραυνοί, ἔτριζ' ἡ φυλακή μου,
» Ἐνόμιζα ὅτ' ἐφθασεν ἡ ὥρα ἡ στερνή μου!
» Τριγύρω μου δὲν ἔβλεπα παρὰ βαθὺ τὸ σκότος
» Καὶ μέσ' τὸ σκότος ἐλαμπον φασμάτων λεγαιῶνες.
» Δὲν ἦτον δ, τι ἤκουον τῶν κεραυνῶν δ κρότος,
» Οὔτε ἀνέμων φύσημα, σύτε βροχῆς σταγόνες.
» Ἄλλ' ητο μίγμα τρομερὸν ἤχων συγκεχυμένων,
» Καὶ λόγοι ἀκατάληπτοι στομάτων νεκρωμένων.

« Εἴπνα, » μοῦ ἐφώναζαν πολλοί, « ἐγέρθητι Ἡλία, »
» Καὶ μὲ ἐμάστιζαν σκληρὰ μὲ ῥάβδους καὶ σχινία.
» Ἐστράφην καὶ ἐκύταξα καὶ εἶδον πόσα πλήθη
» Σκιῶν ἐκαταβάρυναν τ' ἀσθμαίνοντά μου στήθη.

- » Φέρουν τινὲς εἰς τὸν λαιμὸν ἀκόμη κρεμασμένον
  - » Τὸν βρόχον ποῦ τοὺς ἔπνιξεν· οἱ μᾶρφοι διθυλμοί των
  - » Ἀπὸ ἐν νεύρον κρέμονται λεπτὸν καὶ σπιημένον,
  - » Τὸ στόματων εἰν' ἄγοικτὸν, πνιγμένη ἡ φωνὴ των.
  - » Σ τὰ τανυμένα μέλη των ἐφαίνοντο ἀκόμη
  - » Τοῦ τρομεροῦ θανάτου των καὶ οἱ σπασμοὶ κ' οἱ τρόμοι.

- » Ἀφῆτε με σκληραὶ σκιαι, ἀφῆτε με ἀκόμα·
- » Εἰς μάτην τοὺς ἐκραύγακε τὸ νεκρικόν του στόμα.
- » Ἀφῆτε με τὸ στῆθος μου ἀκόμη ἀναπνέει,
- » Ό ἄγρυπνός μου δρθαλμὸς κυτάξτε ἀκόμη κλαίει.
- » Ἡσαν κωφαί . . . δὲν μ' ἤκουαν . . . Τὸ χῶμα τῶν μνημάτων
- » Εἶχε σφραγίσει τῶν σκιῶν ἔκεινων τὰ ώτία.
- » Θεέ μου ! πῶς μ' ἐφλόγιζαν σκληρὰ τὰ βλέμματά των !
- » Πῶς τῶν καυμένων σπλάγχνων των μ' ἔπνιγ' ή δυσωδία !
- » Τοιουτοτρόπως ἔζητα ως τὴν αὐγὴν ἔκεινην·
- » Τότε μ' ἀφῆκαν αἱ σκιαι στὴν ἔρημήν μου κλίνην. »

**Ἐπρίζε πάλιν τῆς εἰρήτης ἢ τρομερὰ ἢ θύρα
Σ τοῦ χρύσου δεσμοφύλακος τὴν ῥωμαλαίαν χεῖρα.**

**Μόλις ἐκβῆκα ήκουσα εἰς τὴν μικρὰν θυρίδα
Τὸν δυστυγή νὰ μᾶς ζητῇ ὅδατος μιὰν ῥενίδα.**

‘Η γλῶσσά του ήτο Ἑρά, δ λάρυγξ του καυμένος,
Καὶ μόλον τοῦτο διδρώς ῥέει στὸ μέτωπόν του.
‘Ο δυστυχής καταδίκος τέσ’ ήτον διψασμένος,
“Μόστε ἔγλυψε τὰ δάκρυα τῶν μαύρων δρθαλμῶν του,

Καὶ ἐπροσπάθει νὰ τὰ πιῇ. Ἡ δίψα τοῦ θανάτου
Ἡτον ἔκείνη ποῦ ἔτρωγε τὸν μαῦρον λάρυγγά του.

Καὶ μιὰν αὐγὴν πρωὶ, πρωὶ, δὲν ἔφεγγεν ἀκόμα
Κ' εἰς ἓνα ξύλον κρέμαται ἐν παγωμένον πτῶμα.
Τὸ ἔκινοῦτε δ ἄνεμος, καὶ δταν τὸ ἔκινοῦσε,
Ἡκουέ τις μονότονα νὰ τρίζῃ τὸ σχοινίον,
Νομίζεις δτι δ νεκρὸς τὸν χρόνον ἐμετροῦσε.
Τὸ τέκνον του ἀνήλικον καὶ τρυφερὸν παιδίον,
Πικρὰ ἐθρήνει κ' οὐθελε νὰ ἀσπασθῇ τὸ πτῶμα.
Ἄλλ' ἄχ ! τὸ πέρνει δ ἄνεμος ἀπ' τὸ μικρόν του στόμα.

Μακρὰν ἔκει παράμερα σιωπηλὰ τὸν θάπτουν
Καὶ οὔτε κὰν εἰς σάβανον τὸ πτῶμά του δὲν βάπτουν.
Ο λίβανος στὸ μνῆμά του ποτὲ δὲν θὰ καπνίσῃ,
Δὲν θὰ φυτρώσῃ ἐπάνω του κυπάρισσος μέγαλη
Μὲ τὴν βαρεῖάν της σκιὰν ποτὲ νὰ τὸν δροσίσῃ.
Θέλει τὸν δέργει δ ἄνεμος, βροχὴ κι' ἄνεμοζάλη,
Αγρια χόρτα κ' ἔρκετὰ τὸ μνῆμά του θὰ ἐκβάζῃ
Καὶ σύντροφός του μία γλαὺξ ἐπάνω του θὰ κράζῃ.
